

BPV VISSERIJ ONTWIKKEL PLAN (VOP)

DB NV VISAFSLAG URK
JANUARI 2007
00 00 31 527 689 789

FEBRUARI - 2024

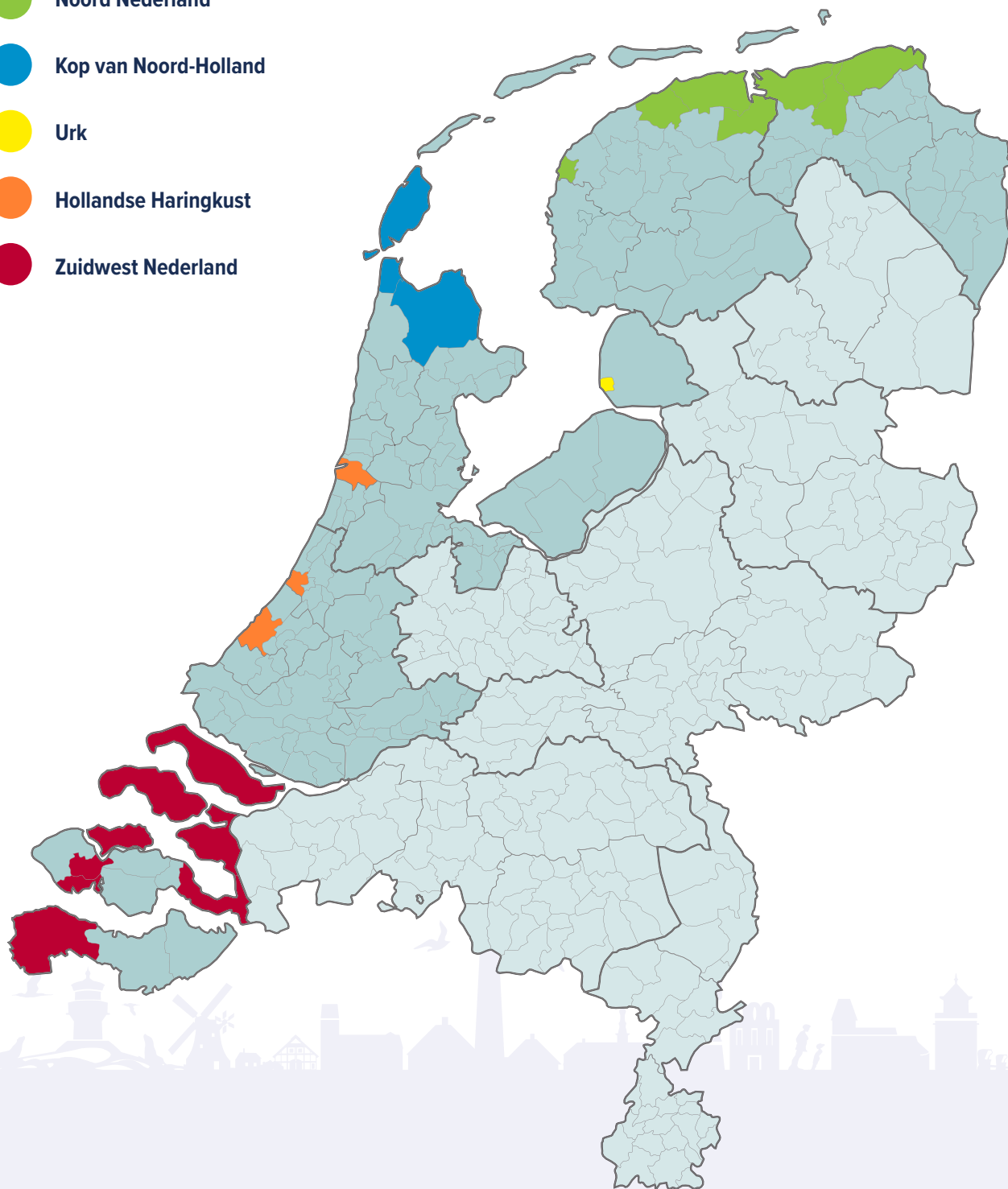
BESTUURLIJK PLATFORM VISSERIJ (BPV)

Het Bestuurlijk Platform Visserij (BPV) is een coalitie van 18 gemeenten en 6 provincies waarbinnen de Nederlandse visserijgemeenschappen, met daaraan verbonden visclusters van bedrijvigheid, zijn geconcentreerd. Waar het werken met vis van sociaaleconomische en sociaal culturele betekenis is voor de samenleving en lokale brede welvaart.

DE 5 REGIO'S VAN HET VOP

- Noord Nederland
- Kop van Noord-Holland
- Urk
- Hollandse Haringkust
- Zuidwest Nederland

VOORWOORD

Soms is de vraag terecht hoe het toch kan dat de visserijsector de afgelopen jaren zo onder druk is gekomen en hoe langzaam maar zeker visserijgemeenschappen op veel plekken alleen nog geschiedenis laten zien.

Daar is natuurlijk simpelweg een politiek antwoord op te geven: zoals de rol van Europa en van de nationale overheid. Vanzelfsprekend zit het antwoord ook in maatschappelijke ontwikkelingen: de hele keten is er door de jaren heen anders uit komen te zien. Het eetpatroon is enerzijds anders geworden en tegelijk is visserij een wereldproduct geworden. Met kansen voor afzet, maar ook import van andere soorten. En de opkomst van anders kijken naar visserij in de natuur en de daarmee gepaard gaande opkomst van natuur- en milieuorganisaties.

Toch is er ook een cultureel antwoord. Er zijn steeds minder hechte gemeenschappen, die vanuit een bepaalde sector of een bepaald ambacht zijn ontstaan. Waar soms bepaalde plekken of dorpen, of soms bepaalde voormannen de keten beheersten, zijn het nu grotere spelers die de kar trekken.

Al met al is het reden voor ons Bestuurlijk Platform Visserij geweest om naast te pleiten voor aandacht, zorg en middelen voor de vissers zelf, ook te pleiten voor investeringen in de gemeenschappen. Om samen een zoektocht te doorlopen hoe we enerzijds die historie kunnen houden, hoe sfeer voelbaar kan blijven, maar ook juist hoe nieuwe kansen gepakt kunnen worden.

Samen met het ministerie investeren gemeenten en provincies de komende jaren in totaal meer dan 60 miljoen euro in onze visserijgemeenschappen. En als BPV zien we dat als een eerste stap. Ik ben het ministerie en de collega's uit provincies en gemeenten dankbaar dat we dit samen kunnen doen. Het was een uitdagend proces. Vinden dat iets nodig is, betekent niet dat ook direct heel helder is hoe het kan. Maar het voorliggende plan geeft weer dat we daar uiteindelijk met elkaar goed in geslaagd zijn.

'Vooruitkijken' mag het motto zijn. Met respect voor gevoelens die er zijn. Met de noodzaak in te zien dat de visserij nu vooral weer kansen moet krijgen. Waardoor in de samenwerking met de keten en in verbinding met de gemeenschappen mooie dingen ontstaan

Jo-Annes de Bat
Gedeputeerde visserij Zeeland
Voorzitter BPV

MANAGEMENT SAMENVATTING

Het ministerie van LNV heeft op 15 juni 2023 aan het BPV gevraagd om in het kader van maatregelen voor de visserijketens en gemeenschappen een Visserij Ontwikkel Plan (VOP) op te stellen. Met dit plan zijn we als lokale en regionale overheden voortvarend aan de slag gegaan. In samenspraak met ondernemers in de visclusters en met maatschappelijk betrokken burgers, middenstand, stichtingen en verenigingen in de visserijgemeenschappen.

Voor het te ontwikkelen VOP gelden twee doelstellingen (zie kaderbrief LNV aan BPV):

Doelstelling 1: Behoud en ontwikkeling van toekomstbestendige landzijdige visclusters (waaronder visafslagen) voor een kleinere, duurzamer en meer diverse aanvoersector;

Doelstelling 2: Andere sociaaleconomische activiteiten ontplooiën die qua karakter aansluiten bij de identiteit en bijdragen aan het behoud van het sociaal-cultureel erfgoed en de werkgelegenheid van de betreffende visserijgemeenschappen.

Het VOP is samengesteld uit **5 regionale deelplannen** en **2 bovenregionale deelplannen**.

Binnen het VOP wordt de volgende **structuur met volgordelijke accenten** aangehouden voor de nationale samenhang van regionale deelplannen:

1. DIRECTE AANPASSING AAN NIEUWE VISSERIJ VOOR NIEUWE MARKTONTWIKKELINGEN

Primair staat de versterking van de landzijdige infrastructuur als verbinding tussen de aanvoer van aangelande vis en de keten van verwerking en handel naar markten met een vraag naar de aangelande vis. Traditioneel spelen visafslagen daarin een centrale rol, maar met de afname van de aanvoer van Noordzeevis en een veranderende vraag naar Noordzeevis komen nieuwe producten en ketens in het vizier. Met een versterking en verbreding van de verbinding van afslagen met visclusters in een logistiek centrum en/of marktplaats met eerstelijns verwerking van diverse, verse vis speelt men in op de toekomst. Dit is binnen het VOP voorzien voor het Logistiek Centrum Urk, het Blue Food Centrum Wieringen, het Seafood Cluster Scheveningen en de Marktplaats Lauwersoog. Ook rond de visafslagen Vlissingen, Stellendam, IJmuiden en Harlingen zijn in dit verband specifieke aanpassingen gericht op de toekomst voorzien.

2. AANVULLEND INSPELEN OP NIEUWE INNOVATIEVE ONTWIKKELINGEN ROND WERKEN MET VIS OF VOOR VISSERIJ.

Secundair staat het faciliteren van specifieke innovatieve ontwikkelingen rond visserijtechnieken met testbassins (Visserij Innovatiecentrum Stellendam), faciliteiten voor aanpassing van schepen om flexibel te kunnen omschakelen op verschillende soorten vis (Innovatie Atelier Wieringen), opvang van dagverse vis (Lauwersoog), precisie conservering van garnalen (Shrimp Innovation Centre Harlingen, Vlissingen, Stellendam), nieuwe productie van zeeproducten op land (Texel, Den Helder), valorisatie van reststromen uit visverwerking (Urk) en een incubator voor startups (Seafood Central Schevening). Deze zaken staan daarbij in relatie tot de onder één genoemde infrastructuur.

3. DIT ALLES OOK AANTREKKELIJK VERZILVEREN VIA BELEVING VAN VISSERIJ, VIS EN ERFGOED MET EEN SPIN-OFF NAAR SFEERVOLLE REURING MET ONDERNEMERSKANSEN IN DE BETREFFENDE VISSERIJGEMEENSCHAPPEN MET HUN UNIEKE VISSERIJ GERELATEERDE IDENTITEIT.

Tertiair staat de versterking van de sociaaleconomische verbinding van de visserijgemeenschappen met de visserij (van verleden, heden en toekomst), zoals aan de waddenkust (Harlingen, Dokkum, Zoutkamp), Den Helder, Katwijk/IJmuiden, Seafood Central Scheveningen en Zilte Zaligheden en Erfgoed in de Zuidwestelijke Delta.

Accenten in 1 en 2 sluiten nauw aan bij doelstelling 1 van het VOP, de accenten in 3 sluiten aan bij doelstelling 2 van het VOP.

BOVENREGIONALE KOEPELPLANNEN

Bovenop de regionale deelplannen zijn er twee overkoepelende aspecten geïdentificeerd die bovenregionaal aangepakt moeten worden: A) een vernieuwingsimpuls voor visserij gerelateerd onderwijs, en B) een versterking van de beleving van de Nederlandse visserij identiteit. Hiervoor zijn in de VOP plannen van aanpak opgenomen, die uiterlijk juni 2024 moeten zijn vertaald in concrete plannen voor uitvoering.

NIET ALLES KAN, DE KEUZE VAN PERCELEN

In de eerste inventarisatieronde zijn ca. 200 projectideeën aangedragen bij de regio-coördinatoren, waarvan er 110 in de 'Houtskoolschets' zijn opgenomen. Hieraan was een vraag om een budget van ca. 200 M€ aan rijksmiddelen gekoppeld.

Vervolgens zijn deze voorstellen nader getoetst op de kaderstelling en doelstellingen voor het op te stellen VOP, de appreciatie van de voorstellen door LNV en is de prioriteit gezien vanuit de regionale VOP perspectieven ('kavels'). Dat heeft geresulteerd in het Concept VOP met nog altijd 89 'percelen' met een vraag naar 43 M€ aan rijksmiddelen, waar 30 M€ voor gealloceerd is.

Vervolgens is er een verdere consolidatie doorgevoerd tot 32 percelen, binnen de hiervoor beschreven structuur van de integrale VOP. Hierbij is rekening gehouden met regionale differentiatie in relatieve impact van de krimp van de Noordzee-kottervloot en met de beschikbaarheid van 30 M€ aan rijksmiddelen (conform kaderbrief LNV aan BPV). Aangevuld met de regionale cofinanciering wordt een totale investeringsimpuls van ≈ 80 M€ gerealiseerd.

In de kaderbrief van LNV aan BPV is opgenomen dat de middelen ingezet zullen worden naar rato van de mate waarin visserijregio's geraakt worden door de krimp van de Noordzeekottervisserij conform de sociaaleconomische impactanalyse. De sociaaleconomische impactanalyse geeft daarover geen kwantitatieve duiding maar stelt dat de visserijregio's Urk, Kop van Noord Holland, Zuidwest-Nederland en IJmuiden het meest worden geraakt, en de visserijregio's Katwijk-Scheveningen en Waddenkust in mindere mate sociaal-economisch worden geraakt. Deze regionale verdeling van de VOP middelen reflecteert deze rangschikking.

Het definitieve VOP voorziet op basis hiervan een volgende inzet van de beschikbare LNV middelen:

VOP Onderdelen	LNV middelen	Specificatie
Regioplan Urk	7,4 M€	5 percelen
Regioplan Kop van Noord-Holland	6,2 M€	3 percelen
Regioplan Zuidwest-Nederland	4,9 M€	12 percelen
Regioplan Noord-Nederland	4,0 M€	6 percelen
Regioplan Hollandse Haringkust	4,0 M€	6 percelen
Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs	1,0 M€	plan van aanpak
Beleving Nederlandse Visserij Identiteit	1,0 M€	plan van aanpak
Programmamanagement	1,5 M€	penvoering*
Totaal	30 M €	

* Per regio 100k€ voor regionale penvoering per jaar (medii 2024 - medio 2030), waarvan 50% financiering uit de rijksmiddelen van VOP.

De 26,5 M€ VOP-middelen voor de regionale deelplannen betreft voor de helft percelen die gerelateerd zijn aan doelstelling 1/VOP accent 1 (rond de afslagen), voor ongeveer 30% percelen die gerelateerd zijn aan doelstelling 1/VOP accent 2 (overig deel viscluster) en voor ongeveer 20% percelen die te maken hebben met doelstelling 2/VOP accent 3 (beleving).

NOTA BENE

Deze VOP is door BPV opgesteld op verzoek van en in samenspraak met het ministerie LNV, en vormt de inhoudelijke basis en kaders voor de beschikking van de rijksmiddelen voor het VOP, en de allocatie van de regionale cofinanciering (publiek, privaat, fondsen) die daarbij is voorzien.

In de komende maanden wordt de juridische basis voor deze samenwerking van Rijk en Regio's vastgelegd in ondertekende convenanten, zodat tot beschikking van de SPUK-middelen aan de regio's, via de regionaal penvoerende overheid, kan worden overgaan.

INHOUDSOPGAVE

HET VOP OP HOOFDLIJNEN	9
REGIOPLAN URK	19
REGIOPLAN KOP VAN NOORD-HOLLAND	25
REGIOPLAN ZUIDWEST-NEDERLAND	31
REGIOPLAN NOORD-NEDERLAND	39
REGIOPLAN HOLLANDSE HARINGKUST	49
KOEPELPLAN 'VERNIEUWINGSIMPULS VISSERIJONDERWIJS'	57
KOEPELPLAN 'BELEVING VAN DE NEDERLANDSE VISSERIJIDENTITEIT'	69
VERANTWOORDING	79

HET VOP OP HOOFDLIJNEN

ACHTERGROND

Nederland kent een sterke verbintenis met de zee, waarin de visserij een belangrijke rol speelt. De visserijsector staat symbool voor ondernemerschap en doorzettingsvermogen. In het verleden heeft de visserij een stevige basis gelegd voor onze welvaart. De visserij is ook een wezenlijk element van de Nederlandse culturele identiteit.

De naam Visser is niet voor niets één van de meest voorkomende familienamen in ons land. In een aantal regio's in Nederland is visserij nog altijd een belangrijke drager van de lokale en regionale economie, met clusters van aanpalende bedrijvigheid met werkgelegenheid. In deze regio's is visserij ook een drager van de sociaal-maatschappelijke cohesie en culturele identiteit van de zogenoemde 'visserijgemeenschappen': van Sluis tot Lauwersoog, van Urk tot Scheveningen.

Het Bestuurlijk Platform Visserij (BPV), een coalitie van 18 gemeenten en 6 provincies waar deze 'visclusters' en 'visserijgemeenschappen' zijn geconcentreerd, heeft eind 2022 haar 'Almanak' uitgegeven waarin men dit belang nadrukkelijk benoemt. Nu de visserij in een transitie zit naar een fors kleinere, duurzamere, flexibelere en meer diverse vloot willen wij zorgen dat de basis van de visserijgemeenschappen solide genoeg blijft om een gezond toekomstperspectief te behouden. Dit zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de kenmerkende identiteit van deze gemeenschappen.

De insteek is dat Nederland een land is en blijft waarin de binding met de zee ook betekenis heeft. Werken met vis is duurzaam en verdienstelijk, van schip tot schap. De visserij is een economisch vitale sector die ook in de toekomst geworteld is in onze visserijgemeenschappen.

Het sociaal economisch belang van regionale "visclusters" wordt onvoldoende onderkend en krijgt daardoor te weinig aandacht in de Nederlandse en Europese beleidskaders. Het issue valt "tussen wal en schip", want het is een afgeleide dimensie van het visserijbeleid en is niet scherp in beeld in het regionaal economisch ondersteuningsbeleid. Het is aan het BPV om daar aandacht en steun voor te vragen met een heldere boodschap.

"Wij staan als BPV voor het belang van de lokale economie en werkgelegenheid binnen visclusters. Voor de leefbaarheid en brede welvaart, met inachtneming van cultuurhistorische waarden. Dat behoeft maatschappelijke erkenning en waardering, met een wenkend perspectief voor de toekomst van deze gemeenschappen."

BPV Almanak, 2022

HET VISSERIJ ONTWIKKEL PLAN (VOP)

Het toekomstperspectief voor de visserijgemeenschappen met visclusters is ook met de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) besproken in het kader van de transitie naar een nieuwe visserij met toekomst die bijdraagt aan de toenemende behoefte aan diverse, verse vis in het Noordwest-Europese voedselsysteem. Omdat het Rijk besloten had €30 miljoen beschikbaar te stellen voor investeringen in aanpassing en vernieuwing in de visclusters en visserijgemeenschappen, is afgesproken om als LNV (Rijk) en BPV (Regio's) samen op te trekken in de ontwikkeling van het Visserij Ontwikkel Plan..

Het beschikbaar gestelde bedrag betreft een cofinanciering van structurele investeringen van samenwerkende overheden, ondernemers en organisaties die van grote maatschappelijke waarde zijn voor de visgemeenschappen en daarin verankerde visclusters. LNV stelt middelen ter beschikking aan de regio's onder voorwaarde van een bekostiging van minimaal 50% vanuit regionale middelen, fondsen, organisaties en bedrijven. De looptijd voor de besteding van deze middelen is van medio 2024 tot medio 2030.

Op 15 juni 2023 heeft het ministerie van LNV aan het BPV gevraagd om in het kader van maatregelen voor de visserijketens en gemeenschappen een Visserij Ontwikkel Plan (VOP) op te stellen. Met dit plan zijn we als lokale en regionale overheden voortvarend aan de slag gegaan. In samenspraak met ondernemers in de visclusters en met maatschappelijk betrokken burgers, middenstand, stichtingen en verenigingen in de visserijgemeenschappen.

Voor de te ontwikkelen VOP gelden twee doelstellingen:

- Doelstelling 1:** Behoud en ontwikkeling van toekomstbestendige landzijdige visclusters (waaronder visafslagen) voor een kleinere, duurzamer en meer diverse aanvoersector;
- Doelstelling 2:** Andere sociaaleconomische activiteiten ontplooiën die qua karakter aansluiten bij de identiteit en bijdragen aan het behoud van het sociaal-cultureel erfgoed en de werkgelegenheid van de betreffende visserijgemeenschappen.

We benadrukken dat deze doelstellingen voor ons zijn gerelateerd aan een transitie naar een toekomstgerichte en toekomstbestendige visserij die ook zal leiden tot een daarop aansluitende transitie van visketens, clusters van bedrijvigheid en visserijgemeenschappen. Het is dus geen compensatie voor sanering, maar een facilitatie van gezamenlijke transitiekracht. De aanpassingen en vernieuwingen van de visserij zelf, en van individuele bedrijven in de visketen, vallen buiten het bestek van deze regeling voor visclusters en visserijgemeenschappen. Hiervoor zijn aparte sectorale innovatieprogramma's.

Hoewel het accent binnen dit VOP ligt op perspectieven voor vernieuwing van visserij en de visketen, beseffen we terdege dat ook de voorzieningen voor de bestaande visserij en keten kwalitatief op peil en kwantitatief op maat moeten worden gehouden.

De beide doelstellingen staan ook niet op zichzelf. Het is onze uitdrukkelijke bedoeling om te streven naar een integraal en nationaal Visserij Ontwikkel Plan (VOP).

Eenzijds doen we dat ‘bottom-up’, binnen de **vijf regio’s** die in dit verband meetellen:

- **Urk:** georkestreerd door gemeente Urk en provincie Flevoland.
- **Kop van Noord-Holland:** georkestreerd door gemeenten Texel, Den Helder, Hollands Kroon en provincie Noord-Holland;
- **Zuidwest-Nederland:** georkestreerd door Goeree-Overflakkee, Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland, Reimerswaal, Middelburg, Vlissingen, Sluis, Tholen en provincie Zeeland;
- **Noord-Nederland:** georkestreerd door gemeenten Het Hogeland, Noardeast-Fryslân, Harlingen en provincies Groningen en Fryslân;
- **Hollandse Haringkust:** georkestreerd door Velsen, Katwijk, Den Haag en provincies Zuid-Holland en Noord-Holland;

Ondernemers uit de visclusters zijn gevraagd om plannen in te dienen voor structurele investeringen om te zorgen dat de visserij-gerelateerde bedrijvigheid aan wal zich opmaakt, aanpast en vernieuwd om de toekomstige visserij goed te kunnen bedienen. Daarnaast zijn betrokkenen vanuit de visserijgemeenschappen gevraagd hoe de identiteit, sfeer en reuring in de visserijhavens en -gemeenschappen vastgehouden of zelfs versterkt kunnen worden. Door in te zetten op betere economische benutting (‘verzilvering’) van visserij-gerelateerde sociaal-culturele waarden, activiteiten en erfgoed.

Anderzijds kijken we ‘top-down’ naar het beste arrangement voor de Nederlandse visserij, visclusters en visserijgemeenschappen, die in samenhang een gerespecteerde Europese visserijregio van betekenis vormen. Een regio die zich kan meten met bijvoorbeeld Bretagne en Galicië. Dat doen we door waar mogelijk initiatieven bovenregionaal op te pakken, en door rekening te houden met de samenhang die er in visserijhavens, visclusters en visserijgemeenschappen is met Noordzee kottervisserij, kustvisserij en pelagische visserij.

Het gaat daarbij om de sociaal-economische dimensie van de transitie van de visserijgemeenschappen, enerzijds door met de landzijdige visclusters (bedrijven die direct of indirect met vis werken) in samenwerking structurele aanpassingen te doen om de toekomstige visserij (of in bredere zin seafood productie) te accommoderen in hun behoeften, en anderzijds om het erfgoed van de identiteit van de visserijgemeenschappen structureel beter te verzilveren.

Daarbij houden we uiteraard de huidige inzichten ten aanzien van de toekomstige visserij en de rol van vis in het voedselsysteem in beeld. De transitiepaden waar we in de VOP rekening mee houden is omschakeling naar een minder (kapitaal) intensieve visserij op verse, diverse zeeproducten van dichtbij (Noordzee en omgeving) voor een markt nabij (meer dan nu met focus op NW Europa); conform de contouren van de LNV visie op de rol van Nederlandse vis in het Europese voedselsysteem. Zie ook de Almanak van BPV die vorig jaar is uitgebracht.

Andere transitiepaden zoals sanering van de vloot, of omschakelen naar andere ‘blue economy’ sectoren zijn uiteraard daaraan gerelateerd, maar worden niet vanuit de VOP geacomodeerd.

ONTWIKKELING VAN HET VOP IN DRIE STAPPEN

In een eerste fase (tot 31 juli 2023) zijn die plannen en ideeën geïnventariseerd, opgehaald en gebundeld in de Houtskoolschetsen voor het VOP ('Basisinventarisatie'). Er zijn 110 van dergelijke bouwstenen opgehaald, groener en rijper, deels wel en deels niet goed in de doelstellingen van de beschikking van LNV passend. In een tweede fase (tot 31 oktober 2023) zijn de meest geschikte en waardevolle deelplannen geconsolideerd in een samenhangende Concept VOP bestaande uit vijf regionale deelplannen, plus een eerste aanzet voor twee bovenregionale plannen die in de Houtskoolschetsen waren geïdentificeerd (Vernieuwingsimpuls Visserij Onderwijs; Beleef de Nederlandse Visserij Identiteit).

In een derde stap (tot 2 februari 2024) is het Concept-VOP verder geïntegreerd tot een definitieve nationale VOP. Bij de ontwikkeling is rekening gehouden met de beschikbare middelen en binnen BPV en met LNV is afstemming geweest over de meest effectieve inzet van de middelen, rekening houdend met:

1. Toepasselijkheid bij VOP kaders;
2. Prioriteit vanuit belang van visserij, visclusters en visgemeenschappen;
3. Perspectief op regionale of private cofinanciering.

Daarbij zijn ook de nationale koepelorganisaties rond visserij en visclusters (CVO, NOVA, Visfederatie), visserij gerelateerde onderwijsinstellingen en deskundigen op het gebied van 'bestemmingsmanagement' betrokken.

De definitieve VOP van BPV is zodanig opgesteld dat daarop convenanten voor de speciale uitkering (SPUK) van de rijksmiddelen aan de regionale en lokale overheden (provincies en gemeenten) kunnen worden geënt. Dit wordt door een groep van experts van LNV en BPV voorbereid. Het is de intentie om in de loop van 2024 de middelen te kunnen beschikken.

OPZET VAN HET CONCEPT VOP

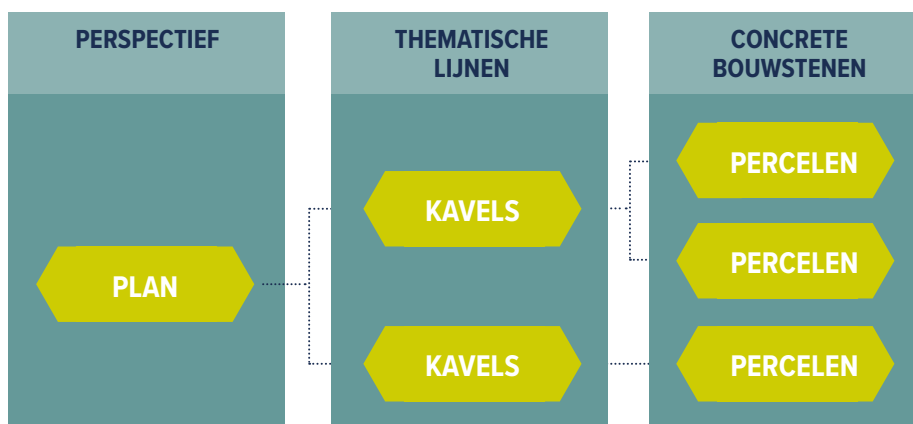
Het VOP is samengesteld uit **5 regionale deelplannen** en **2 bovenregionale deelplannen**.

De **regionale deelplannen** zijn uitgewerkt naar de specifieke ambities en kansrijke perspectieven voor de betreffende regio, welke zijn vertaald in enkele thematische en onderling samenhangende hoofdlijnen. Op deze zogenoemde '**kavels**' wordt structureel geïnvesteerd om de ambities in het kader van de perspectieven te realiseren.

Om de investeringsplannen op hoofdlijnen concreet uit te voeren zijn binnen de kavels specifieke initiatieven geselecteerd waarop met VOP-middelen geïnvesteerd zal worden. Dit zijn de zogenoemde 'percelen'. Voor elk van de geselecteerde percelen is een uniforme factsheet opgesteld met essentiële samenvattende informatie. Op basis van deze factsheet kunnen VOP-middelen ter beschikking worden gesteld. Het Concept-VOP kent daarmee een gelaagde opbouw:

Bovenop de regionale deelplannen zijn er twee overkoepelende aspecten geïdentificeerd die **bovenregionaal** aangepakt moeten worden: A) een vernieuwingsimpuls voor visserij gerelateerd onderwijs, en B) een versterking van de beleving van de Nederlandse visserij identiteit. Hiervoor zijn in de VOP plannen van aanpak opgenomen, die uiterlijk juni 2024 moeten zijn vertaald in concrete plannen voor uitvoering.

- De vernieuwingsimpuls is gericht op een betere aansluiting van het praktijkgericht onderwijs (inclusief 'doorlopende leerlijnen' en 'levenslang leren') met het werkveld rond werken met vis, afgestemd op de vernieuwing in de visserij en daaraan gerelateerde ketens en clusters. Feitelijk is het een essentiële randvoorwaarde om te zorgen dat er voldoende instroom is van vaardige werkers in het werkveld waar we met het VOP regio specifiek op investeren.
- De versterking van de beleving van de visserij identiteit is gericht op een profilering van "Nederland, een sterke visserij regio met traditie en een vooruitziende blik", door die in de visserijgemeenschappen (met een 'couleur locale') zichtbaar en vindbaar te maken. Feitelijk versterkt het de impact van de regionale VOP- 'belevingspercelen' (reuring rond de havens en verzilvering van het erfgoed), zodat het niet versnipperd blijft.

ALGEMENE LIJN VAN HET VOP

Binnen het VOP wordt de volgende **structuur met volgordelijke accenten** aangehouden voor de nationale samenhang van regionale deelplannen:

1. DIRECTE AANPASSING AAN NIEUWE VISSERIJ VOOR NIEUWE MARKTONTWIKKELINGEN¹

Primair staat de versterking van de landzijdige infrastructuur als verbinding tussen de aanvoer van aangelande vis en de keten van verwerking en handel naar markten met een vraag naar de aangelande vis. Traditioneel spelen visafslagen daarin een centrale rol, maar met de afname van de aanvoer van Noordzeevis en een veranderende vraag naar Noordzeevis komen nieuwe producten en ketens in het vizier. Met een versterking en verbreding van de verbinding van afslagen met visclusters in een logistiek centrum en/of marktplaats met eerstelijns verwerking van diverse, verse vis speelt men in op de toekomst. Dit is binnen het VOP voorzien voor het Logistiek Centrum Urk, het Blue Food Centrum Wieringen, het Seafood Cluster Scheveningen en de Marktplaats Lauwersoog. Ook rond de visafslagen Vlissingen, Stellendam, IJmuiden en Harlingen zijn in dit verband specifieke aanpassingen gericht op de toekomst voorzien.

2. AANVULLEND INSPELEN OP NIEUWE INNOVATIEVE ONTWIKKELINGEN ROND WERKEN MET VIS OF VOOR VISSERIJ,²

Secundair staat het faciliteren van specifieke innovatieve ontwikkelingen rond visserijtechnieken met testbassins (Visserij Innovatiecentrum Stellendam), faciliteiten voor aanpassing van schepen om flexibel te kunnen omschakelen op verschillende soorten vis (Innovatie Atelier Wieringen), opvang van dagverse vis (Lauwersoog), precisie conservering van garnalen (Shrimp Innovation Centre Harlingen, Vlissingen, Stellendam), nieuwe productie van zeeproducten op land (Texel, Den Helder), valorisatie van reststromen uit visverwerking (Urk) en een incubator voor startups (Seafood Central Schevening). Deze zaken staan daarbij in relatie tot de onder één genoemde infrastructuur.

3. DIT ALLES OOK AANTREKkelijk VERZILVEREN VIA BELEVING VAN VISSERIJ, VIS EN ERFGOED MET EEN SPIN-OFF NAAR SFEERVOLLE REURING MET ONDERNEMERSKANSEN IN DE BETREFFENDE VISSERIJGEMEENSCHAPPEN MET HUN UNIEKE VISSERIJ GERELATEERDE IDENTITEIT.³

Tertiair staat de versterking van de sociaaleconomische verbinding van de visserijgemeenschappen met de visserij (van verleden, heden en toekomst), zoals aan de waddenkust (Harlingen, Dokkum, Zoutkamp), Den Helder, Katwijk/IJmuiden, Seafood Central Scheveningen en Zilte Zaligheden en Erfgoed in de Zuidwestelijke Delta.

1 - Een NOVA-voorstel voor een collectieve investering in uniforme automatisering en digitalisering gekoppeld aan nationaal systeem voor eenduidig en transparant kwaliteitsbeheer en risicobeheersing is niet in het VOP overgenomen. In de kaderbrief van LNV aan BPV wordt deze modernisering van de afslagen sec verwezen naar EMFAF. Het draagt ook niet bij aan de versterking van de visserijgemeenschappen met visclusters. Wel ziet BPV de waarde van het NOVA-plan voor de nationale samenwerking tussen de visafslagen.

2 - In de kaderbrief van LNV aan BPV wordt gesteld dat de initiatieven door meerdere partijen gedragen moeten worden om succes te garanderen. Daarom zijn voorstellen van individuele partijen niet geselecteerd, tenzij er duidelijk een relatie is gelegd met andere belanghebbenden. Ook in het kader van mogelijke staatsteun issues.

3 - In de concept VOP was sprake van een veelheid van 47 versnipperde percelen die te maken had met beleving van visserij, vis en erfgoed (binnen de doelstelling 2 van de VOP), met een lastig te co-financieren vraag om 12 M€ aan VOP middelen. Daar zijn in de consultatie over de Concept VOP diverse opmerkingen over gemaakt. Dit heeft ertoe geleid dat het aantal regionale percelen in deze categorie is teruggebracht tot 14, met een vraag om 6,5 M€ VOP middelen. Daarnaast is er een bovenregionaal koepelproject voorgesteld voor de nationale beleving van de Nederlandse visserijidentiteit.

Accenten in 1 en 2 sluiten nauw aan bij doelstelling 1* van het VOP, de accenten in 3 sluiten aan bij doelstelling 2 van het VOP.

* Het bovenregionaal plan voor een vernieuwingsimpuls in visserij gerelateerd onderwijs is gekoppeld aan het karakter van de investeringen in doelstelling 1 van de VOP.

** Het bovenregionaal plan voor de beleving van de Nederlandse visserijidentiteit is gekoppeld aan doelstelling 2 van het VOP.

NIET ALLES KAN - DE KEUZE VAN PERCELEN

In de eerste inventarisatieronde zijn ca. 200 projectideeën aangedragen bij de regio-coördinatoren, waarvan er 110 in de 'Houtskoolschets' zijn opgenomen. Hieraan was een vraag om een budget van ca. 200 M€ aan rijksmiddelen gekoppeld.

Vervolgens zijn deze voorstellen nader getoetst op de kaderstelling en doelstellingen voor het op te stellen VOP, de appreciatie van de voorstellen door LNV en is de prioriteit gezien vanuit de regionale VOP perspectieven ('kavels'). Dat heeft geresulteerd in het Concept VOP met nog altijd 89 'percelen' met een vraag naar 43 M€ aan rijksmiddelen, waar 30 M€ voor gealloceerd is.

Vervolgens is er een verdere consolidatie doorgevoerd tot 32 percelen, binnen de hiervoor beschreven structuur van de integrale VOP. Hierbij is rekening gehouden met regionale differentiatie in relatieve impact van de krimp van de Noordzee-kottervloot en met de beschikbaarheid van 30 M€ aan rijksmiddelen (conform kaderbrief LNV aan BPV). Aangevuld met de regionale cofinanciering wordt een totale investeringsimpuls van ≈ 80 M€ gerealiseerd.

In de afgelopen 7 maanden waarin we met elkaar aan de ontwikkeling van het VOP hebben gewerkt is veel in beweging gekomen, ook ten aanzien van samen toewerken naar een toekomst voor de visserijgemeenschappen met sociaaleconomische waardevolle visclusters, in regionaal en nationaal verband.

Het resultaat is een waardevol plan van nationale betekenis, met een gebalanceerde invulling qua accenten en bijdrage van de regio's; met 5 breed gedragen en onderling samenhangende regioplannen, en twee bovenregionale koepelplannen. Het geeft een mooi beeld van het verleden, het heden en de toekomst.

Met het consolideren van de rijke oogst aan ideeën die bij BPV zijn ingediend tot een integraal en gebalanceerd plan met een beperkt aantal percelen, passend binnen de VOP doelstellingen, de BPV accenten en het beschikbare budget, moesten we heel selectief zijn. Daardoor zijn waardevolle en perspectiefrijke ideeën niet in het VOP terecht gekomen. Hetzelfde geldt voor ideeën die nog niet afdoende zijn uitontwikkeld. We willen die ideeën niet verloren laten gaan, en zullen bezien op welke andere wijze die buiten de VOP opgepakt kunnen worden.

In de kaderbrief van LNV aan BPV is opgenomen dat de middelen ingezet zullen worden naar rato van de mate waarin visserijregio's geraakt worden door de krimp van de Noordzeekottervisserij conform de sociaaleconomische impactanalyse. De sociaaleconomische impactanalyse geeft daarover geen kwantitatieve duiding maar stelt dat de visserijregio's Urk, Kop van Noord Holland, Zuidwest-Nederland en IJmuiden het meest worden geraakt, en de visserijregio's Katwijk-Scheveningen en Waddenkust in mindere mate sociaaleconomisch worden geraakt. Deze regionale verdeling van de VOP middelen reflecteert deze rangschikking.

Het definitieve VOP voorziet op basis hiervan een volgende inzet van de beschikbare LNV middelen:

VOP Onderdelen	LNV middelen	Specificatie
Regioplan Urk	7,4 M€	5 percelen
Regioplan Kop van Noord-Holland	6,2 M€	3 percelen
Regioplan Zuidwest-Nederland	4,9 M€	12 percelen
Regioplan Noord-Nederland	4,0 M€	6 percelen
Regioplan Hollandse Haringkust	4,0 M€	6 percelen
Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs	1,0 M€	plan van aanpak
Beleving Nederlandse Visserij Identiteit	1,0 M€	plan van aanpak
Programmamanagement	1,5 M€	penvoering*
Totaal	30 M €	

De 26,5 M€ VOP-middelen voor de regionale deelplannen betreft voor de helft percelen die gerelateerd zijn aan doelstelling 1/VOP accent 1 (rond de afslagen), voor ongeveer 30% percelen die gerelateerd zijn aan doelstelling 1/VOP accent 2 (overig deel viscluster) en voor ongeveer 20% percelen die te maken hebben met doelstelling 2/VOP accent 3 (beleving).

Regio	VOP Accent 1 Doelstelling 1	VOP Accent 2 Doelstelling 1	VOP Accent 3 Doelstelling 2
Urk	5,40 M€	1,96 M€	0,00 M€
Kop van Noord-Holland	3,15 M€	2,59 M€	0,46 M€
Zuidwest-Nederland	2,99 M€	0,88 M€	1,01 M€
Noord-Nederland	0,43 M€	0,82 M€	2,76 M€
Hollandse Haringkust	1,40 M€	1,25 M€	1,35 M€
Totaal	13,36 M€	7,49 M€	5,58 M€

De in de loop van het proces ingediende voorstellen die door de selectie (op inhoud en binnen budget) buiten deze VOP zijn komen te vallen komen op een regionale reservelijst. Hiervoor zal buiten het VOP om naar mogelijkheden worden gezocht om deze plannen alsnog met steun van passende fondsen te kunnen ontwikkelen als spin-off van het VOP. Dat kunnen specifieke regionale ontwikkelingsfondsen (waaronder Regio Deals, Waddenfonds e.d.) zijn of nationale fondsen zoals de Kennis & Innovatie Agenda (KIA), Nationaal Groeifonds, KBB Innovatiestimulering (MIT), Milieu Innovatiestimulering (MIT); Milieu Investeringsregelingen (MIA/VAMIL) en Visserijregelingen (BRUGVIS; ENERGIEVIS); of Europese regelingen zoals Interreg North Sea; European Maritime Fisheries and Aquaculture Fund (EMFAF); en Horizon Europe.

* Per regio 100k€ voor regionale penvoering per jaar (medio 2024 - medio 2030), waarvan 50% financiering uit de rijksmiddelen van VOP.

VERVOLG

Op basis van deze VOP zullen er convenanten tussen LNV en de regio's worden opgesteld om voorwaarden en condities voor de Specifieke Uitekering (SPUK) van de Rijksmiddelen aan de regio vast te leggen. Het is de intentie dat deze convenanten in mei 2024 zullen worden ondertekend.

Elke regio heeft een penvoerende overheid aangewezen die als gemandateerde 'penvoerder' namens de berokken gemeenten en provincies in de regio het programmamanagement van het regionaal deelplan verzorgt, inclusief de financiële rekening en verantwoording.

- Regio Urk: gemeente Urk
- Regio Kop van Noord-Holland: gemeente Hollands Kroon
- Regio Zuidwest Nederland: provincie Zeeland
- Regio Noord Nederland: gemeente Noardeast-Fryslân
- Regio Hollandse Haringkust: provincie Zuid-Holland

De regio Urk zal tevens het penvoerderschap van het bovenregionaal koepelplan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' behartigen.

Het penvoerderschap van het bovenregionaal koepelplan 'Beleving van de Nederlandse Visserijidentiteit' zal in later stadium aan een regio worden toegewezen.

Na ondertekening van de convenanten in mei 2024 kunnen de SPUK's naar verwachting in het najaar van 2024 worden geactiveerd.

REGIOPLAN URK

REGIO URK

VISIONAIR: SLIM NAAR DE TOEKOMST

HET VERHAAL VAN DE REGIO

OMVANG EN BETEKENIS VAN DE VISSERIJ OP URK

Urk is sinds de beginjaren 1600 een visserijgemeenschap. Nadat steeds meer eiland verdween door stormgolven groeide de Urker economie sterk uit tot belangrijk centrum voor de Noord-Europese visserij. Het hart van de Urker gemeenschap is sterk verbonden met het water. Op het voormalig eiland Urk heeft de visserij menig crises doorstaan en heeft zich doorontwikkeld als een belangrijk plek in de blauwe economie.

Vandaag de dag vist de Urker visserman op de Noordzee en in mindere mate op het IJsselmeer. Er is een sterk cluster ontstaan in de visverwerking en de laatste jaren is de maritieme industrie internationaal opererend, maar voortgekomen uit de visserij een steeds belangrijkere sector. Steeds hebben het ondernemerschap en inventiviteit voorop gestaan om nieuwe wegen in te slaan en de transitie van hun tijd door te maken. Wanneer je op Urk verblijft, kan je niet om de visserijsector heen. Vanuit historisch perspectief, maar ook in het heden en de toekomst van de visserij. Een groot deel van de bevolking op Urk werkt 'in de vis' of gerelateerd aan de vis. Daardoor is Urk een echte visserijgemeenschap. Denk je aan Urk, denk je aan vis.

BELANG VAN NOORDZEEVISSERIJ GROOT VOOR REGIO URK

Het Noordzeeakkoord, de Waddenagenda, de Kottervisie en de Brexit, inclusief gebiedsafsluitingen/beperkingen door windmolenparken op zee en natuurgebieden hebben impact op de Urker visserij, de visketen (inclusief visverwerkende industrie en toeleverende industrie) en de economie op Urk volgens de sociaaleconomische impactanalyse van Wageningen Economic Research. Of zoals minister Adema het verwoordde "Urk zonder water bestaat niet. Dan moet je dus zorgen dat daar in de toekomst ook bedrijvigheid is." De sociaaleconomische omvang van de landzijdige bedrijven actief in de visverwerkende keten en toeleverende industrie betrof 96 bedrijven met een omzet van 2,2 miljard euro en 4.150 werknemers (2.450 fte) in 2021. Daarmee was het aandeel van landzijdige bedrijven actief in de visserij afgerond 39% op de totale werkgelegenheid van 12.530 banen in de regio Urk. Schattingen van de Gemeente Urk en Producentenorganisatie Urk (PO Urk) was het aantal actieve beroepsvissers zo'n 700 in 2021. De visserij levert niet alleen banen op, maar heeft ook maatschappelijke meerwaarde.

De visserijgemeenschap op Urk is enorm betrokken bij dit ambacht en houdt dit cultureel erfgoed levend blijkt tevens uit de impactstudie door Wageningen Research. Het reduceren van de vloot door sanering betekent verlies aan werkgelegenheid (ook aan wal), legere havens, minder visserij-(familie)-bedrijven en effecten op de rest van de keten. Een actieve vloot is nodig voor het behoud van kennis, bedrijvigheid dat zich kan doorvertalen in innovaties te midden van een transitie en een 'levend' cultureel erfgoed dat meerwaarde heeft voor de beleving van de identiteit en het toerisme in de regio Urk.

De Urkervloot vist vooral schubvis en is daarmee complementair aan de 4 andere visregio's in Nederland. In het kader van de saneringsronde 2023 zijn in de regio 24 kotters gesaneerd. De Urkervloot bestaat nu uit 86

scheperen. Landelijk gezien had Urk met 74 schepen 26% op het totaal van 284 actieve Nederlands gevlagde kotters in 2021. Urk had ook het grootste aantal buitenlands gevlagde kotters met 44 (59%) van de 75 in 2021. Urk heeft naast een groot aandeel in de vloot ook de grootste visverwerkingsindustrie van Nederland (zowel in aantal als omzet) en heeft een up to date afslag en veiling. Doordat de afslag en de visverwerkende industrie dichtbij elkaar zijn gevestigd krijgt de afslag een logistieke functie om het gevangen voedsel in de keten te helpen. Ondanks dat niet alle Urker kotters hun thuishaven op Urk heeft, wordt nagenoeg alle gevangen schubvis via de Urker afslag en visverwerkende industrie verwerkt. De afslag met haar koel- en vriesfaciliteiten op Urk heeft een cruciale rol om voedsel vanaf het schip met korte doorlooptijd te verwerken, waarbij voedselveiligheid en korte ketens belangrijk zijn.

HET VISSERIJ ONTWIKKEL PLAN

Urk heeft in het regionaal Visserij Ontwikkel Plan gekozen voor een sterk samenhangend pakket die de regio Urk ook op de lange termijn haar koploperspositie voor de sector laat behouden en Nederland als visserijsector op de kaart zet.

Op Urk zijn wij ervan overtuigd dat er toekomst zit in de vis. Dit vraagt niet alleen het Urker hart en het houden van deze sector, maar een visie op de toekomst waarin slimmer omgaan met technologie een voorwaarde is. Met de ambitie om een hoogwaardige en toekomstbestendige visserijsector te realiseren is het belangrijk om innovaties in alle delen van de keten te realiseren (kavel 1, 2 en 3).

AMBITIE

De Nederlandse wateren en Noordzee bieden ons veel waardevolle natuur, worden in toenemende mate benut voor energieopwekking, maar biedt naast de energie- en natuurtransitie ook nog steeds de kans om op duurzame wijze voedsel te oogsten. Een belangrijke bron voor het borgen van de voedselvoorziening van Nederland en Europa; iets waar Urk trots op is en koestert. Gelegen in de provincie Flevoland die ontworpen is om de voedselproductie van ons land te kunnen faciliteren, wil Urk blijven excelleren als koploper van de voedselvoorziening uit zee.

Regio Urk positioneert zich als één van de Seafood-regio's van nationaal belang: een regio waar visserij en visserijproducten uit economisch en sociaal-cultureel perspectief van belang zijn en ervoor zorgt dat Seafood op duurzame en innovatieve wijze verantwoord als onderdeel van de voedselvoorziening voor Nederland en Europa kan blijven voortbestaan. Urk is bereid om met innovaties de visserij van de toekomst mogelijk te maken en dit ook zichtbaar & beleefbaar te laten zijn op Urk. Regio Urk draagt bij aan de digitaliserings-, verduurzamings- en eiwittransitie in de visserijsector.

HET PROCES

Dit Visserij Ontwikkel Plan is tot stand gekomen door een samenwerking van de gemeente Urk, de provincie Flevoland, het visserij gerelateerde bedrijfsleven en andere stakeholders, in samenspraak met de andere BPV regio's en het ministerie van LNV. Met groot enthousiasme en toewijding zijn er een veelvoud aan initiatieven ingediend om een bijdrage te leveren aan het Visserij Ontwikkel Plan met een totale omvang van meer dan €100 miljoen. Zij zijn in eerder ingediende houtskoolschets meegenomen. Als gevolg daarvan hebben we een aantal initiatieven moeten laten afvallen, omdat deze in mindere mate voldeden aan het toetsingskader van het Visserij Ontwikkel Plan. De kansrijke plannen die zijn overgebleven hadden tezamen nog steeds een omvang van ruim € 30 miljoen. Gemeente Urk heeft in samenspraak met haar klankbordgroep knopen doorgehakt en uit deze plannen een zorgvuldig gekozen pakket van plannen samengesteld en verder uitgewerkt in het concept-VOP.

Om een maximaal aantal passende initiatieven in dit pakket op te kunnen nemen is naast een kwaliteitstoets ook een concessie gedaan op de cofinanciering uit het VOP door een lager cofinancieringspercentage vanuit het VOP voor de verschillende percelen te hanteren. Dit vraagt een hogere bijdrage van de regionale cofinanciering.

Naar aanleiding van de voorlopige appreciatie van het ministerie LNV en het consolidatieproces binnen het BPV heeft Urk besloten dat de eerder genoemde percelen voor beleving ondergebracht worden in het koepelplan 'Beleving Nederlandse Visserij Identiteit'. Daarnaast zien we voor één perceel uit het concept-VOP kansen voor financiering via EMFAF.

UITWERKING VAN DE KAVELS

Het Visserij Ontwikkel Plan voor regio Urk is opgebouwd rond 3 kavels, te weten:

Kavel 1: Slimme visserij van de toekomst

Kavel 2: Slimme hoogwaardige keten

Kavel 3: Slimme benutting van reststromen door valorisatie

KAVEL 1 - SLIMME VISSERIJ VAN DE TOEKOMST

Urk heeft al vele jaren een sterke verbintenis met de visserij. De visserijsector staat symbool voor ondernemerschap en doorzettingsvermogen en het heeft een stevige basis in de economie en identiteit op Urk. Door de eeuwen heen is Urk erin geslaagd om met vernieuwing en innovaties de visserij door te ontwikkelen naar de vloot in de huidige vorm. Door de impact van verschillende maatregelen en het meervoudig gebruik van de Noordzee wordt de visserijsector opnieuw uitgedaagd. Hoe kunnen we schoner, extensiever, slimmer en anders gaan vissen? Als de grootste speler binnen de visserijvloot voelen wij ons verantwoordelijk om deze transitie te realiseren door te ontwikkelen naar een kleinere sector die voedsel oogst binnen de ecologische en economische randvoorwaarden. De ambitie ligt hoog. We zorgen dat de sector wendbaar is en diverser. We benutten volop de mogelijkheden die de Noordzee en de andere wateren bieden, ook voor (plantaardige) eiwitrijke mariene voedselwinning binnen windparken. Onze visserijondernemers werken samen en gaan innovaties niet uit de weg. Met digitaliserings- en robotiseringsoplossingen als Smart fishing en blockchain kan de vis die net gevangen en aan boord is van de kotters al geveild worden en via de afslag haar weg naar de eigenaar krijgen. Een moderne keten voor Noordzeevis, aan boord gesorteerd, op kwaliteit aangevoerd en verder verwerkt. Kotters weten door slimme sensortechnologie de herkomst van de vangsten te registreren, maar ook uitstoot en verbruik wordt met slimme data in beeld gebracht. Kotters gaan over op elektrificering of waterstof wat zijn positieve effecten afgeeft op de emissie uitstoot en duurzaamheidseisen. Samen met de innovatie in kavel 2 gaat voedselkwaliteit hand in hand met klimaat en duurzaamheidseisen, waardoor vis een verantwoorde voedselkeuze is. Het bijbehorend perceel gaan wij indienen bij EMFAF.

KAVEL 2 - SLIMME HOOGWAARDIGE KETEN

Urk heeft naast het grootste aandeel in de vloot ook de grootste visverwerkingsindustrie van Nederland en een up to date afslag en veiling. Doordat de afslag en de visverwerkende industrie dichtbij elkaar zijn gevestigd krijgt de afslag een logistieke functie om het gevangen voedsel in de keten te helpen. Ook de veranderingen op de kotters in kavel 1 vraagt om aanpassingen van de afslag en de visverwerkende industrie. De afslag met

haar koel- en vriesfaciliteiten op Urk heeft een cruciale rol om voedsel vanaf het schip met korte doorlooptijd te verwerken, waarbij voedselveiligheid en korte ketens belangrijk zijn. De afslag heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in digitalisering en het uitbreiden van haar faciliteiten om deze logistieke functie te kunnen vervullen als start van de doorontwikkeling voor de sector van de toekomst. De visverwerkende industrie levert niet alleen aan Nederland, maar exporteert wereldwijd. Nederland heeft, met daarbij een grote rol voor Urk, de belangrijke functie van draaischijf voor Europa. Door alle ontwikkelingen op de Noordzee zijn verschillende afslagen afgeschaald of omgeschakeld voor een andere functie. Het behouden van meer dan een enkele afslag is belangrijk voor de gehele infrastructuur en aanvoermogelijkheden van de Nederlandse visserijsector. Met het behoud van de visafslag Urk en de in eigendom beheerde garnalenafslag in Harlingen kan in worden gezet op nieuwe verdienmodellen gericht op verse en korte(re) visketens met Noordzeevis als niche en onderscheidend vermogen van de in toenemende mate geïmporteerde aquacultuurproducten zoals zalm en zeebaars.

We zorgen dat de visverwerkende industrie duurzamer en veilig, een breed assortiment van vis, schaaldieren en laag trofische mariene eiwitten (zoals zeevieren en schelpdieren) kan bieden en kan voorzien in de behoefte van de consument naar customized food (gemak en gezond). Met deze groeiende markt, maar ook vraagstukken op het gebied van duurzaamheid en watergebruik moet deze industrie innoveren. Ook in dit gedeelte van de keten doet digitalisering en robotisering zijn intrede.

Met de percelen in deze kavel wordt gezorgd dat de veilingfunctie, waarvoor het gebouw van de visveiling in eerste instantie is bedoeld, kan blijven bestaan. De (Urker) vissers zijn hiermee verzekerd van een vast aanvoer- en verwerkingsplaats en visverwerkende industrie van kwalitatief goede grondstof voor hun eindproducten. De digitale traceerbaarheid van schip tot schap kan in dit centrum worden gerealiseerd. Daarmee kan Nederland voor de toekomst aan nieuwe regelgeving van gemeenschappelijk visserijbeleid voldoen, waarbij ketenpartners op meerdere stappen vooruit en achteruit transparantie kunnen afleggen.

KAVEL 3 - SLIMME BENUTTING VAN RESTSTROMEN DOOR VALORISATIE

In een tijd waarin de aanvoer van verse Noordzeevis als mariene eiwitbron in gezonde grondstof steeds schaarser wordt, is het essentieel dat verspilling in de keten wordt tegengegaan. De visverwerkingsindustrie wordt geconfronteerd met uitdagingen met betrekking tot de verwerking van reststromen en afvalproducten. Deze materialen, zoals visafval, kunnen een aanzienlijke impact hebben op het milieu als ze niet op een verantwoorde manier worden behandeld. Vanuit de circulaire economie liggen er meerdere onderbenutte kansen voor het borgen van voedselvoorziening en nieuwe verdienmodellen door valoriseren van visresten. Regio Urk kent het grootst aantal bedrijven actief in de visverwerkende industrie van Noord-Europa. Door de vele bedrijvigheid en praktijkkennis in deze bedrijven beschikt het viscluster over alle ingrediënten om tot een circulaire visketen te komen in Nederland. Binnen deze kavel wordt in Urk gewerkt aan een geïntegreerd IT-platform dat bedrijven in staat stelt om reststromen en afvalproducten op een circulaire manier te verwerken en te benutten. De partijen op Urk willen hier graag samenwerken met de initiatieven die in Katwijk plaatsvinden.

OVERZICHT VAN PERCELEN EN MIDDELEN

Perceel	Gemeente(n)	VOP Doelstelling	Investeringskosten	Subsidie VOP
Kavel 2: Slimme hoogwaardige keten				
2B: Transitie Afslag naar Logistiek Centrum	Urk	1	€29.364.756	€ 5.400.000
2C: Internationalisering en waarborgen huidige infrastructuur maritieme sector	Urk	1	€ 1.500.000	€ 600.000
2D: Het verregaand automatiseren van visverwerkingsindustrie	Urk	1	€ 2.036.198	€ 800.000
Kavel 3: Slimme benutting van reststromen door valorisatie				
3E: Valoriseringsplatform visresten:opwaarderen visresten tot voedsel voor menselijke consumptie	Urk	1	€ 1.200.000	€ 480.000
3F: IT-matchmaking voor reststromen, ketensamenwerking	Urk	1	€ 200.000	€ 80.000
Totaal			€ 34.300.954	€ 7.360.000

Nota Bene: Aan het feit dat de benoemde percelen in dit overzicht vermeld worden, kunnen nog geen rechten ten aanzien van financiering worden ontleend.

REGIOPLAN KOP VAN NOORD-HOLLAND

REGIO KOP VAN NOORD-HOLLAND INNOVATIE AAN KOP!

HET VERHAAL VAN DE REGIO

TOEKOMSTBESTENDIGE VISSERIJ IN NOORD-HOLLAND

De Kop kent drie visserijgemeenschappen: Wieringen, Den Helder en Texel. De Waddenzee, het IJsselmeer en de Noordzee zijn de belangrijkste visgebieden. De regio heeft een goed ontwikkelde zeegerichte infrastructuur met havens, visafslag en maakindustrie.

DE KENMERKEN VAN DE REGIO

De regio leeft al eeuwen lang van en met de zee. Van oorsprong een enorme vloot van honderden scheepjes. Er hebben diverse transformaties plaatsgehad naar een moderne kottervloot vanaf midden 20e eeuw. Op Wieringen zijn nog veel visserijactiviteiten van circa vijftig schepen. Op Texel en in Den Helder heeft de sanering van de boomkorvloot in 2022-2023 haar tol geëist. Op Texel zijn nog 3 van de 10 Noordzeeschepen en 6 garnalenkotters aanwezig. In Den Helder zijn dat nog 4 van de 10 Noordzeekotters en 2 garnalenkotters. In geen enkele andere regio in Nederland is de krimp van de Noordzeekottervloot de afgelopen twee decennia zo ingrijpend geweest als in deze regio (krimp 60%) met een grote impact op de ondersteunende activiteiten in de Kop van Noord-Holland.

In deze periode hebben de drie lokale PO's uit de gemeenschappen zich gebundeld in een Noordelijke Visserij Alliantie. Ook PO Vissersbond is in deze regio actief. Vis heeft in een lange traditie, gebaseerd op een vloot van op gemengde visserij aangepaste schepen, een grote waarde voor brede welvaart in De Kop van Noord-Holland. De vissers van Wieringen, Texel en Den Helder vormen een herkenbare groep. Het zijn bedrijven die vooruitdenken, van nature innovatief denken en handelen en bereid zijn om te investeren. De visserij zorgt ook voor werk op de wal aan meer dan 250 mensen in 17 bedrijven die zijn gerelateerd aan handel van vis en scheepsbouw en -reparatie. De visserij en het viscluster hebben dan ook lokaal en regionaal een belangrijke betekenis, zowel sociaal-economisch als sociaal-cultureel. Het draagt bij aan een identiteit van leven met vis en de daaraan gekoppelde cultuur, beleving en erfgoed. Er is een sterke traditie van familiebedrijven met veel plaatsgenoten als werknemers en met loyale trouw aan ondernemers en middenstanders in de hechte visserijgemeenschappen. Daarmee is visserij van groot belang voor de sociale cohesie.

Daarom willen we regiobreed volop inzetten op perspectieven voor de visserijketen, nieuwe visserij en passende alternatieven.

PERSPECTIEF: INNOVATIE- EN TRANSITIEKRACHT VISSERIJ IN DE REGIO KOP VAN NOORD-HOLLAND

In de afgelopen decennia is de vissersvloot sterk geïnoveerd in antwoord op maatschappelijke vraagstukken zoals energiebesparing, duurzamere vistechieken, maar ook opleiding en het werken aan boord. Dit vanwege vangstbeperkingen en veranderingen in de visserijsector in onze regio. Die innovatie- en transitiekracht zien we ook als kans voor succesvolle nieuwe toekomstperspectieven voor de visserij met behoud en versterking van daarop aangepaste visserijclusters. Met kennis van de visserij als een van de essentiële kwaliteiten.

Vissers en hun organisaties verleggen in coöperatief verband hun werkerrein naar de kansen die er nog zijn voor visserij in een natuurrijke zee. Aangevuld met de ontwikkeling van kweek van vis en andere zeeproducten in de regio. Werken met vis en het verzilveren van het daaraan gerelateerde erfgoed brengt ook reuring met zich mee. Dat biedt ook perspectieven voor overige ondernemers (horeca, toerisme, middenstand).

We zijn en blijven vissers en zorgen dat vis en andere zeeproducten geconsumeerd kunnen blijven worden. Vis van dichtbij, voor visliefhebbers van nabij. Met diverse en verse vis, van hoge kwaliteit. Dat is het adagium. Dit wordt haalbaar door een gemeenschappelijke inzet van de drie gemeenten (Hollands Kroon, Texel en Den Helder), de provincie Noord-Holland en vele ondernemers, organisaties en lokale betrokkenen. Hiermee behouden en versterken wij onze visserijclusters (VOP-doelstelling 1). En dit combineren we met de activiteiten in de visserijclusters die aan de identiteit van deze regio bijdragen (VOP-doelstelling 2).

AMBITIE: BRENG VIS VAN DICHTBIJ, VOOR VISLIEFHEBBERS NABIJ

De aanvoer en handel van diverse kwalitatief hoogwaardige verse zeeproducten zijn ons handelsmerk. Daar zijn we goed in. Niet alleen regionaal, maar ook Randstedelijk en in Noordwest-Europa. Onze ambitie is om nog een stap verder te gaan, namelijk de aanvoer van traditionele systemen uit te breiden met nieuwe zeeproducten en te transformeren naar een nieuwe voedselsysteem, ook in de verwerking en de handelskanalen. Nieuwe zeeproducten en verwerking van vers aangevoerde vis voor korte kwaliteitsketens is daarbij een verbreding van de activiteiten. Zo onderscheiden we ons, nu en in de toekomst, van andere visserijregio's.

HET VISSERIJ ONTWIKKEL PLAN

In ons plan spitsen wij vooral toe op de transitie van het visserijcluster en de visserijgemeenschappen, zodat ze klaar staan voor een toekomst met nieuwe visserij en aquacultures die ervoor zorgen dat er werk kan worden gemaakt van het aanbod van diverse, verse vis aan de visliefhebbers in de regio, in de Metropool Regio Amsterdam en zelfs verder weg.

We profileren ons als BlueFood regio voor een divers aanbod van verse vis en andere zeeproducten van dichtbij voor een markt dichtbij. Dit komt tot uiting in het logistiek knooppunt op Wieringen voor aanvoer vanuit de hele regio, naar een breder spectrum van handelspartijen. Aanvoer van vis komt vanuit de drie visserijgemeenschappen. De visafslag op Wieringen verbreedt en vernieuwt zich tot een Regionaal BlueFood Centrum. Naast de traditionele visvangsten wordt ingezet op nieuwe visserij in de regio. Wieringen is de plek voor aanvoer en verwerking van de gevangen en geproduceerde diversiteit aan zeeproducten in de regio. Door meer samenhang tussen de visserijgemeenschappen in Den Oever, Oudeschild en Den Helder te brengen, versterken we ons sociaal-economisch en sociaal-cultureel lokaal en regionaal.

Dit Visserij Ontwikkel Plan is tot stand gekomen door een samenwerking van de gemeenten Den Helder, Texel en Hollands Kroon, de provincie Noord-Holland, het visserij gerelateerde bedrijfsleven en andere stakeholders, in samenspraak met de andere BPV regio's en het ministerie van LNV.

DE BETROKKEN GEMEENTEN

Hollands Kroon: Wieringen is een voormalig eiland aan de Waddenzee. De visserijtraditie is gebaseerd op een vloot van gemengde visserij. Oorspronkelijk viste men op kabeljauw, tong en tarbot. Inmiddels wordt vooral op garnalen en kreeften gevist. Op Wieringen is de regionale visafslag. Ook cultureel is er veel aanwezig op Wieringen. Er is een duidelijke relatie tussen de visserij en de visserijbeleving.

Het eiland **Texel** is van oudsher verbonden met de visserij. Op en rondom de haven kan de visserijcultuur worden geproefd. De visserij-activiteiten en het eten van vis zijn een toeristische activiteit. Er is nog een coöperatie die aan de overgebleven visserijsector, maar ook aan bewoners en toeristen levert. De visserij kenmerkt zich door het uitwerken van innovatieve ideeën, zoals de Pulskor.

Vanuit een lange visserijhistorie heeft de haven van **Den Helder** een grote rol gespeeld in de visserijsector. De vissersvloot bestond voornamelijk uit boomkorvisserij. Inmiddels is door een sterke sanering deze vloot nagenoeg verdwenen in Den Helder. Zowel cultureel als ook nog steeds voor de beleving van visserij is het noodzakelijk om de voorzieningen die er zijn te behouden. Den Helder wordt gezien als hub waar nu al specialistische en duurzame maritieme kennis wordt ontwikkeld die nu verder wordt doorvertaald in het uitwerken van innovatieve ideeën voor de visserij.

UITWERKING VAN DE KAVELS

Als regio zetten we ons in voor duurzame voedselveiligheid. Er komt een marktplaats voor aanvoer van traditionele systemen uitgebreid met nieuwe zeeproducten en verwerking van vers aangevoerde vis voor korte kwaliteitsketens. De (nieuwe) visserij zorgt voor innovatieve ontwikkelingen en instandhouding van en herstel van de werkgelegenheid. En we geven kleur aan onze cultuurhistorie en visserij-identiteit. Zo onderscheiden we ons, nu en in de toekomst.

Ons Visserij Ontwikkel Plan bestaat uit drie kavels met samenhangende percelen (projecten) per kavel die het hiervoor genoemde perspectief en de ambitie verder - onderling verbonden – uitwerken:

Kavel 1 Blue Food Centrum in een levendige haven op Wieringen.

Kavel 2 Nieuwe cluster van viscultuur op land op Texel.

Kavel 3 Ankerplaats van de historie van visserij(gemeenschappen) in Den Helder.

Het onderlinge verband van de kavels

Op Wieringen wordt de vis aangevoerd, verhandeld en verwerkt. Dat is de vis van nabij, dus ook vanuit de kweek van nabij (kavel 1). Viskweek, teelt en groei op het land is ook een impuls voor de CIV's in de regio Kop van Noord-Holland. De CIV's zijn belangrijk voor het totale proces van deze viscultuur op het land. Kennis, kunde en arbeid wordt door de betrokken partijen ingebracht (kavel 2). De visserij heeft in de Kop van Noord-Holland de identiteit van de regio bepaald. Bezoekers kunnen dit ervaren door een bezoek aan Den Helder, als bakermat van de visserij, en aan de andere visserijhavens. Via routes over zee en land ervaren bezoekers hoe het vroeger was en hoe de visserij er nu in de praktijk uitziet of in de toekomst kan worden (kavel 3).

DE UITWERKING VAN DE PERCELEN

De regio heeft er voor gekozen om per kavel 1 geïntegreerd perceel te beschrijven. Weliswaar opgedeeld in delen, maar onlosmakelijk per kavel met elkaar verbonden. Er zijn daarom 3 Samenvattende Perceel Informatie-bijlagen in deze VOP opgenomen.

KAVEL 1. BLUE FOOD CENTRUM WIERINGEN

Er komt een transformatie van de visafslag op de haven van Den Oever naar een 'Regionaal BlueFood Centrum', centraal gelegen op een aantrekkelijk ingericht havenplein, waar het verhaal van de zee, de dijk en de vis wordt verteld. Het BlueFood Centrum is de katalysator voor de visserijregio Kop van Noord-Holland. Het is het logistieke knooppunt voor aanvoer vanuit de regio, naar een breder spectrum van handelspartijen. Ze vormen een kwaliteitsketen van eerstelijns bewerking van aangevoerde vis. De verwerking gaat uit van productiedifferentiatie van gemengde visserij en lokale aquacultures: naast de traditionele Noordzeevissen

en garnalen verwerken ze ook producten als inktvis, krabben, kreeften, langoustines, schelpdieren, zeewier, algen, niet gequoteerde vissoorten. Het is een levendige marktplaats waar aanvoer van vis (regionale visserij en aquacultures) de vraag naar vis (consumenten en handel) elkaar ontmoeten. Gezien de strategische ligging van de haven aan de Afsluitdijk, nabij de A7, met meer dan zeven miljoen passanten per jaar en de nabijheid van het Unesco Werelderfgoed Waddenzee zal het ook bezoekers aantrekken (vanuit de regio en ver daarbuiten).

Het Blue Food Centrum biedt een unieke kans waarmee de visserijclusters en gemeenschappen in de regio de komende decennia een economisch gezonde toekomst krijgen, ook omdat het aantrekkingskracht heeft voor nieuwe ontwikkelingen. Zo wordt het regionaal Innovatieatelier verbonden en geïntegreerd in het Blue Food Centrum. Vissersbedrijven worden op technisch vlak ondersteund om zo gezamenlijk te werken aan een goede duurzame toekomst.

2. NIEUWE CLUSTER VAN VISCULTUUR OP LAND OP TEXEL

Innovatie- en transitiekracht van de regio wordt nadrukkelijk ingezet. Met kennis en kunde van lokale (voormalige) vissers zijn er ontwikkelingen om alternatieven in de sector van kwalitatief hoogwaardige zeeproducten te realiseren. De ontwikkelingen vormen in het collectief de basis voor 'nieuwe visserij op land'. De projecten worden ingediend en onderschreven door onder andere de NVA en de CIV's in de regio.

Dit kavel betreft initiatieven gericht op hoogwaardige circulaire viskweek/-teelt van visgroei en algen. Productie van vis past bij de identiteit en het DNA van de regio. Er zijn 3 geïntegreerde deelplannen: a) Blauwe Polder; b) Yellowtail Kingfish; en c) Algen. De algenproductie (ad c) wordt onder andere ingezet voor de uitgroei van de geteelde en gekweekte vis. Met behulp van kweek van larven wordt ingezet op groei en uitgroei van zeeorganismen zoals tarbot, kabeljauw, oesters, mosselen, krabben, en inktvis (ad a) en de kweek van kingfish (ad b). De uitgegroeide vis is geschikt voor consumptie. Hierin ligt een relatie met het Blue Food Centrum op Wieringen en de verse vismarkten, verzorgingshuizen en horeca in de drie visserijgemeenschappen.

3. ANKERPLAATS CULTURBELEVING VAN VISSERIJ(GEMEENSCHAPPEN) IN DEN HELDER.

Gezamenlijke binding in de regio komt tot uiting in het bestaande samenwerkingsproject 'Rondje Waddenbaai' van een aantrekkelijke, herkenbare, doorlopende en veilige route rondom het Wad tussen de Afsluitdijk (Wieringen), Den Helder en Texel. De variëteit aan gebieden, voorzieningen en wetenswaardigheden worden met elkaar verbonden. Op Wieringen beleef je de huidige visserij nabij het icoon Afsluitdijk, op Texel de nieuwe visserij op land op het icoon 'Eiland Texel', en in Den Helder beleef je het visserij erfgoed nabij het icoon Marinehaven. In deze kavel ligt de focus op Den Helder. Deze kavel vertelt de verhalen van de visserijgeschiedenis. Vanuit een lange visserijhistorie heeft de haven van Den Helder een grote rol gespeeld in de visserijsector. Van heinde en ver kwam men naar Den Helder om zich binnen de visserijsector te vestigen. Die geschiedenis vanaf ongeveer de 19e eeuw willen we laten beleven. Vandaar dat we de focus op Den Helder leggen: op de huidige visserijkade in relatie tot Willemsoord. Er komt een kleinschalig belevingscentrum waar het verhaal over visserij en voedselvoorziening uit zee wordt getoond. Ook de tussentijdse transformaties alsmede de toekomstbestendigheid van beleving van vis komen aan de orde. En het cultureel erfgoed wordt op Willemsoord door de Stichting Helderse bidders in het leven gehouden en uitgedragen, door het in stand houden van twee authentieke historische houten vissersschepen (bidders). Het uitdragen van de visserijhistorie vindt plaats aan boord van de schepen onder andere tijdens vaartochten.

OVERZICHT VAN PERCELEN EN MIDDELEN

Perceel	Gemeente(n)	VOP Doelstelling	Investeringskosten	Subsidie VOP
Kavel 1: Blue Food Centrum wieringen				
1A: Blue Food Centrum Wieringen	Hollands Kroon	1	€ 6.700.000	€ 3.150.000
Kavel 2: Nieuwe cluster van viscultuur op land op Texel				
2A: Nieuwe cluster viscultuur op het land Texel	Texel, Den Helder	1	€ 6.825.000	€ 2.590.000
Kavel 3: Ankerplaats CULTURBELEVING van visserij(gemeenschappen) in Den Helder.				
3A: Ankerplaats van cultuurbeleving van visserij(gemeenschappen) Den Helder	Den Helder	2	€ 920.000	€ 460.000
Totaal			€ 14.445.000	€ 6.200.000

Nota Bene: Aan het feit dat de benoemde percelen in dit overzicht vermeld worden, kunnen nog geen rechten ten aanzien van financiering worden ontleend.

REGIOPLAN ZUIDWEST-NEDERLAND

REGIO ZUIDWEST-NEDERLAND ZILTE ZALIGHEDEN ZUIDWEST

HET VERHAAL VAN DE REGIO

DE VISSERIJREGIO - OMVANG EN BETEKENIS

De visserijregio Zuidwest-Nederland beslaat een uitgestrekt geografisch gebied, verdeeld over de provincies Zuid-Holland en Zeeland. De regio bestaat uit de volgende acht visserijgemeenten: Goeree-Overflakkee, Tholen, Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland, Reimerswaal, Middelburg, Vlissingen en Sluis. Binnen één gemeente bevinden zich vaak meerdere visserijkernen.

De visserij speelt een belangrijke rol bij de historische ontwikkeling van een groot aantal kernen in Zuidwest-Nederland. Van oudsher werd vis gevangen voor de lokale voedselvoorziening. Rond de vijftiende eeuw ontwikkelde de visserij zich als economische activiteit. Vanwege de beperkte houdbaarheid in eerste instantie nog lokaal, maar met de verbetering van de verwerkingsmogelijkheden, waaronder het haring kaken, en de transportmogelijkheden, werd het afzetgebied voor vis aanzienlijk vergroot. Heden ten dage wordt de in de regio gevangen vis binnen heel Europa en zelfs daarbuiten via een fijnmazig distributienetwerk afgezet. Het belang van visserij in de ontwikkeling van de regio is terug te vinden in de jaarlijkse visserij-gerelateerde evenementen die in tal van Zeeuwse en Zuid-Hollandse kernen worden georganiseerd. De horeca en middenstand dragen de visserijcultuur breed uit en visserijkernen kenmerken zich veelal door een grote sociale verbondenheid. De visserijbedrijven op hun beurt tonen niet zelden hun gemeenschapszin door sponsoring van lokale activiteiten.

De belangrijkste doelsoorten voor de kottervisserij in Zuidwest-Nederland zijn de tong en de Noordzeegarnaal. Tot twee jaar geleden telde Zuidwest-Nederland vier visafslagen. Als de teruggang in de aanvoer van Noordzeevis ergens in Nederland voelbaar is, dan is het in deze regio waar recentelijk twee van de vier afslagen noodgedwongen gesloten zijn.

In het kader van de saneringsronde 2023 zijn in de regio Zuidwest-Nederland vijf boomkorkotters en vier eurokotters gesaneerd. Thans telt de vloot nog 18 boomkorkotters en 14 garnalen-/eurokotters (die deels ook twinriggen), drie flyshootschepen, twee ensiskotters en één hardervisser.

De interactie tussen de verschillende visserijplaatsen is groot. Zo landt een deel van deze schepen dat een registratienummer in Zuidwest-Nederland heeft, niet altijd in deze regio aan. Aan de andere kant landen op de twee Zuid-Nederlandse afslagen met grote regelmaat schepen elders uit binnen- of buitenland aan.

In Zuidwest-Nederland zijn in 2021 56 bedrijven afhankelijk van de Noordzeevisserij met een totaal aantal werknemers van 2100 (1350 fte). De gezamenlijke omzet van deze bedrijven bedroeg € 550 miljoen. (2021). De verwachting is dat zich ook in deze visserijketen de komende jaren een verdere teruggang in aantal bedrijven en/of werkgelegenheid zal aftekenen.

Op nationaal niveau is de aanvoer van vis en garnalen tussen 2019 en 2022 gehalveerd (van 100.000 Mton naar 50.000 Mton).

AMBITIE

De visserij en daarmee samenhangende activiteiten leveren een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van de visserijgemeenschappen in onze regio. Het visserijcluster zorgt voor werkgelegenheid en levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid in deze kernen waardoor het aantrekkelijk is om er te wonen, te werken en ze te bezoeken. Onze ambitie is om het visserijcluster voor deze gemeenschappen te behouden. Aanpassing aan veranderende omstandigheden is daarbij noodzakelijk. In nauwe samenwerking tussen ondernemers, overheden en onderwijs zullen wij hieraan de komende jaren gestalte geven.

HET VISSERIJ ONTWIKKEL PLAN

Het regionaal Visserij Ontwikkel Plan bestaat uit strategische percelen en deelpercelen die los van elkaar uitvoerbaar zijn maar wel degelijk zorgen voor een samenhangende kwaliteitsimpuls voor de visserij en visserijgemeenschappen in Zuidwest-Nederland. De gemeenschappelijke noemer van alle percelen vormt de visserij in de volle breedte. De percelen doen recht aan de traditie en uniciteit van de verschillende visserijkernen in Zuidwest-Nederland maar zijn complementair ten opzichte van elkaar. De geselecteerde percelen zullen in samenhang en samenwerking worden uitgevoerd om de synergie te borgen. Dit zal op onderdelen (visserij-onderwijs, beleving visserij-identiteit) ook op nationaal niveau gebeuren.

De regio Zuidwest-Nederland profileert zich in dit Visserij Ontwikkel Plan als Seafood-regio: een regio waar visserij en visserijproducten uit economisch en sociaal-cultureel perspectief van belang zijn. De regio Zuidwest-Nederland onderkent dit belang en hecht eraan deze positie te behouden en op onderdelen te versterken. Het Visserij Ontwikkel Plan Zuidwest-Nederland levert daaraan een belangrijke impuls.

HET PROCES

Dit Visserij Ontwikkel Plan voor de regio Zuidwest Nederland is bottom-up tot stand gekomen. Vanaf 15 juni heeft in een interactief proces op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau tussen provincie Zeeland en de betreffende gemeenten (incl. Goeree-Overflakkee) het VOP Zuidwest Nederland gestalte gekregen. De gemeenten hebben het visserijbedrijfsleven en andere stakeholders erbij betrokken.

Dit Visserij Ontwikkel Plan is verder uitgewerkt in samenspraak met de betrokken gemeenten, andere BPV regio's en het ministerie van LNV.

DE GEMEENTEN

De **gemeente Goeree-Overflakkee** kent een belangrijk visserijcluster in Stellendam, bestaande uit onder meer een visafslag (onderdeel van de United Fish Auctions), een visserijschool, internationale scheepswerven en toeleverende bedrijven, een visserijcoöperatie en een Visserij Innovatie Centrum. De kennis en expertise geconcentreerd op dit eiland zorgt al vele jaren voor een intensieve onderlinge samenwerking, internationale belangstelling en toekomstbestendige technische oplossingen voor de vissersvloot; van scheepsbouw, vistuigen tot veiligheid.

De **gemeente Schouwen-Duiveland** heeft in Zierikzee en Bruinisse twee belangrijke vissersplaatsen binnen haar gemeentegrenzen. Schelpdiervisserij en –kweek en kleinschalige visserij zijn de belangrijkste visserijvormen. Behoud en uitbreiding van de lokale visserij vormt een speerpunt voor het gemeentebestuur.

Tholen is van oudsher een echte vissersstad. Generaties lang hebben de inwoners van Tholen geleefd van de zee en haar overvloed aan vis. Ook heden ten dage worden verschillende vormen van visserij vanuit Tholen uitgeoefend.

De **gemeente Noord-Beveland** heeft de nadelige gevolgen van de afnemende visaanvoer aan den lijve ondervonden. Per 1 januari 2023 is de visafslag in Colijnsplaat gesloten. Behoud van de visserij-identiteit van Colijnsplaat is echter een uitdrukkelijke wens van het gemeentebestuur.

De **kern Yerseke** is de belangrijkste draaischijf in Noordwest-Europa voor de kweek van en handel in schaal- en schelpdieren. De im- en export van visproducten is een razendsnel groeiende vorm van bedrijvigheid en het grootste vistransportbedrijf van Nederland is hier gevestigd. In het dorp zijn enkele scheepswerven, machinefabrieken en 2 gerespecteerde kennisinstituten gevestigd.

De **kern Arnemuiden** is onlosmakelijk verbonden met de visserij. Hoewel Arnemuiden niet meer direct aan open water ligt, is de visserij verankerd in het dorp. Een groot aantal inwoners is direct of indirect betrokken bij de visserij of daarmee samenhangende bedrijvigheid. Ook het garnalenverwerkingsbedrijf Zeelandia's garnalen is gevestigd in Arnemuiden.

De **gemeente Vlissingen** kent sinds 1937 een vismijn, waar zij nog altijd aandeelhouder van is. Thans is het de enige vismijn in Zeeland en één van de twee in Zuidwest Nederland. In de binnenhaven van Vlissingen ligt van donderdagnacht tot maandagochtend een flink aantal indrukwekkende Noordzeekotters die Vlissingen als thuishaven kennen of er hun vis aanlanden.

DE KAVELS

Het Visserij Ontwikkel Plan is opgebouwd rond 4 themalijnen, in het VOP 'kavels' genoemd, te weten:

- **Kavel 1:** Versterking visserij-infrastructuur
- **Kavel 2:** Verzilvering cultureel erfgoed
- **Kavel 3:** Beleving visserijgemeenschappen
- **Kavel 4:** Zilte Zaligheden Zuidwest

De vier kavels staan niet op zich. Ze kennen een sterke onderlinge samenhang. Zo zal het aanbod aan Zilte Zaligheden (kavel 4) sterk afnemen als de visserij-infrastructuur (kavel 1) niet op orde is. Kavel 3 (Beleving van de visserij-gemeenschappen) en kavel 2 (Verzilvering cultureel erfgoed) vormen een stuk communicatie richting burger/consument wat de afzet aan Zilte Zaligheden Zuidwest (kavel 4) en de visserij-infrastructuur (kavel 1) weer ten goede komt. Kortom, door het vaststellen van deze vier kavels heeft de regio Zuidwest-Nederland gekozen voor een sterk samenhangend pakket aan maatregelen die de regio Zuidwest-Nederland ook op de lange termijn als één van de belangrijkste Seafood-regio's van Nederland op de kaart zet.

UITWERKING VAN DE KAVELS

KAVEL 1 - VERSTERKING VISSERIJ-INFRASTRUCTUUR

Tot de visserij-infrastructuur worden in het kader van het VOP Zuidwest-Nederland de 2 visafslagen, de visserij-coöperaties, het Visserij Innovatie Centrum en het visserij-onderwijs gerekend. Dit laatste onderdeel kent een duidelijk regiogrens-overstijgend karakter en zal daarom op nationaal niveau worden ingestoken (zie hoofdstuk 8). Deze themalijn draagt bij aan de instandhouding en versterking van de visserij-infrastructuur op lange termijn. Feitelijk vormt dit de kern van het VOP Zuidwest Nederland. Verreweg de meeste financiële middelen worden dan ook aangewend voor invulling van dit thema.

Binnen dit kavel zal concreet gewerkt worden aan de uitbouw van het Visserij Innovatie Centrum in Stellendam. De visafslag (United Fish Auctions), de nettenmakerij, vissersvereniging Zuidwest en het Visserij innovatie Centrum zullen gezamenlijk optrekken om een visserij-innovatiehub van (inter-)nationale betekenis te realiseren. De coöperatie Westvoorn met vestigingen in Stellendam en Vlissingen is de spil op de haven voor allerlei visserij gerelateerde dienstverlening. De recente sanering heeft een grote impact op de coöperatie. Binnen dit kavel wil men de distributiefunctie voor netwerkmaterialen voor de Nederlandse visserij waarborgen. Hiertoe zal men investeren om de beschikbaarheid en kennis van de materialen te behouden voor de visserij. Om in te spelen op de marktwens voor een kleinere verpakkingseenheid zal de visafslag investeren in diverse apparatuur en een HACCP-geconditioneerde ruimte.

Garnalen vormen één van de belangrijkste doelsoorten voor de visserij in de regio Zuidwest. De vangst, verwerking en vermarkting ervan zal in het kader van het VOP ruimschoots aandacht krijgen.

De vis-technische uitdagingen kunnen door het Visserij Innovatie Centrum opgepakt worden. Markttechnisch ligt er een uitdaging op het gebied van duurzame, lokaal geproduceerde producten. Hieraan wordt tegemoet gekomen door de inrichting van een high-care pel-atelier op de afslag in Stellendam. In Vlissingen wordt geïnvesteerd in een verwerkingslijn die een betere conservering van garnalen bewerkstelligt. Dit leidt tot continuïteit in het zeven van garnalen in Vlissingen, komt de kwaliteit van de garnalen ten goede en levert belangrijke voordelen op het gebied van voedselveiligheid op.

Naast garnalen vormt Tong de belangrijkste doelsoort voor de visserij in de regio. In het kader van dit VOP zal ook aan de verwerking van Tong aandacht geschonken worden. Er zal worden geïnvesteerd in een verwerkingslijn voor het machinaal sorteren van Tong. Dit komt de kwaliteit en daarmee de prijs (voor de visser) ten goede.

Naast productie en verwerking zal ook aan de afzet van de vis aandacht geschonken worden. Door middel van het verder digitaliseren van het verkoopproces en data-uitwisseling zal een systeem opgezet worden om de vis reeds voordat deze is aangeland vanaf het vissersschip te verkopen.

KAVEL 2 - VERZILVERING CULTUREEL ERFGOED

Tot het cultureel erfgoed van de visserij behoren alle culturele uitingen uit het verleden die van betekenis zijn voor het heden en de toekomst van de visserij en die je terug wilt zien in het heden. Het cultureel erfgoed is vaak van grote sociaal-economische waarde voor visserijgemeenschappen. De inwoners van deze gemeenschappen ontleen er een belangrijk deel van hun identiteit aan.

Dit kavel kent een directe relatie met kavel 3 (Beleving visserijgemeenschappen) en kavel 4 (Zilte Zaligheden Zuidwest). Verzilvering van het cultureel erfgoed leidt tot verhoging van de belevingswaarde én de leefbaarheid van de gemeenschappen. Arnemuiden is een kern die in belangrijke mate gevormd is door de visserij die er sinds mensenheugenis onlosmakelijk mee is verbonden. Het cultureel visserij-erfgoed is in deze kern gedeeltelijk verzilverd, maar latent in grote mate nog aanwezig. In het kader van dit VOP zal de potentie ervan optimaal benut worden. Door de bewoners, vissers en visserij gerelateerd bedrijfsleven een belangrijke stem te geven bij de uitwerking van de plannen en de uitvoering van de activiteiten wordt een tweeledig doel bereikt: enerzijds versterkt dit, mede door het historisch besef dat onder de bevolking aanwezig is, de inhoud van de plannen en anderzijds versterkt dit participatieve proces de saamhorigheid en culturele identiteit onder de bewoners.

In Arnemuiden zal de dorpskern een visserij gerelateerde upgrade krijgen. Hierbij zullen in ieder geval de bestaande voorzieningen (historische scheepswerf Meerman en het visserijmuseum) worden betrokken. Door middel van een interactief proces met stakeholders en inwoners van Arnemuiden zal de visserij-identiteit verder versterkt worden. Het initiatief van visrokerij Van Belzen om de oude loods/machinefabriek waar vroeger de kotters werden gerepareerd om te bouwen tot een belevingscentrum, een plek waar toeristen kennis kunnen maken met het ambt van vis roken en fileren, wordt breed gedragen in Arnemuiden. Het stuurhuis van een recentelijk gesaneerde eurokotter is van de sloop gered en vormt een eyecatcher in het totale ontwerp van dit belevingscentrum wat tevens een recreatieve ontmoetingsplek zal zijn voor inwoners en toeristen. In het kader van het VOP wordt dit initiatief ondersteund.

KAVEL 3 - BELEVING VISSERIJGEMEENSCHAPPEN

Visserijgemeenschappen kenmerken zich veelal door de dynamiek die er aanwezig is. Kotters in de haven, reuring op de kade, drukte in de afslag. Daarmee vormt de visserij niet zelden het hart van de gemeenschap. De toegevoegde waarde ervan is dan ook groot voor diezelfde gemeenschap. Daarnaast vormt de beleving samen met het cultureel erfgoed (kavel 2) en de Zilte Zaligheden (kavel 3) een belangrijke onderlegger voor het draagvlak voor de visserij (kavel 1).

Niet alleen innoveren maar ook communiceren, luidt het adagium. De waarneming van wat er gebeurt leidt tot begrip en begrip leidt tot acceptatie. Daarmee vormen deze 3 kavels een onderdeel van de 'license-to-produce' voor de visserij in Zuidwest Nederland.

Binnen deze themalijn wordt ingezet op een toeristisch/ educatief project voor de traditionele weervisserij op de Oosterschelde. In de vorm van vaartochten en een bezoekerscentrum kunnen inwoners, toeristen en andere geïnteresseerden zich laten voorlichten over deze passieve visserij.

In het nautisch centrum Colijnsplaat zal ruimte worden gereserveerd om de rijke visserij-historie van deze kern zichtbaar te maken voor inwoners en toeristen.

Yerseke wordt jaarlijks bezocht door vele tienduizenden toeristen. De schaal- en schelpdiervisserij vormen het unique selling point voor deze visserijkern. In het Oosterscheldemuseum wordt het verhaal hiervan verteld, waarbij ook aandacht is voor het verleden, heden en toekomst van de Noordzeevisserij. In het kader van het VOP zal het museum een upgrade krijgen.

Op de visveiling Vlissingen zal een ruimte beschikbaar worden gesteld en worden ingericht voor voorlichting en educatie over de visserij. In samenwerking met HZ University zal hier praktijkgericht onderwijs worden gegeven en zullen bezoekers worden voorgelicht over de ins-and-outs van de Noordzevisserij. Voor wat betreft de inhoud van het onderwijs zal een link gelegd worden met het Ontwikkelplan Onderwijs dat op nationaal wordt opgepakt (zie verder hoofdstuk 8).

KAVEL 4 - ZILTE ZALIGHEDEN ZUIDWEST

De wateren in de Zeeuwse en Zuid-Hollandse Delta vormen de schatkamer van de Zilte Zaligheden. Jaarlijks bezoeken vele honderdduizenden toeristen de regio, mede vanwege de aanwezigheid van de visserij en visserijproducten. De afgeleide werkgelegenheid van de visserij is vele malen groter dan de omvang van de sector doet vermoeden. De horeca, dag- en verblijfsrecreatie, charterschepen en lokale middenstand profiteren in ruime mate van hun aanwezigheid. De visserij is daarmee van niet te onderschatten betekenis voor de leefbaarheid van de regio. Mede om die reden wordt binnen deze themalijn ingezet op instandhouding, verbreding en verdieping van het assortiment aan Zilte Zaligheden. Daarnaast vormen de Zilte Zaligheden een stuk communicatie richting burgers en consumenten, wat het draagvlak voor de visserij en visserij-infrastructuur (kavel 1) vergroot.

Binnen dit kavel zal ingezet worden op een verhoging van de regionale afzet van Zilte Zaligheden. De consument hecht steeds nadrukkelijker aan duurzaamheid en maakt in toenemende mate een bewuste keuze voor zijn voeding waarin de duurzaamheid een factor van betekenis vormt. Dit biedt kansen voor afzet via korte ketens. De gemeente Schouwen-Duiveland neemt het initiatief om de korte keten-afzet te versterken en zal hierbij een relatie leggen met de andere visserijgemeenten in Zuidwest-Nederland.

TENSLOTTE

De regio Zuidwest-Nederland heeft alles in huis heeft om uit te groeien tot een visserijregio van internationale betekenis. Alle vormen van visserij zijn in deze regio vertegenwoordigd. Van oesterkweek tot flyshootvisserij en van handkokkelvisserij tot weervisserij. Naast de aanvoer van verse visproducten is de verwerking, distributie en afzet ruimschoots vertegenwoordigd en datzelfde geldt voor toeleveranciers, scheepswerven, kennis- en onderwijsinstellingen. Het grote aantal sterrenrestaurants in de regio laat inwoners en toeristen culinair genieten van de Zilte Zaligheden.

Deze combinatie van functies, gecentreerd rond de visserij in Zuidwest-Nederland, maakt dat deze visserijregio 'future proof' is. Uitvoering van dit Visserij Ontwikkel Plan zal deze positie verder versterken.

OVERZICHT VAN PERCELEN EN MIDDELEN

Perceel	Gemeente(n)	VOP Doelstelling	Investeringskosten	Subsidie VOP
Kavel 1: Versterking visserij-infrastructuur				
1A: Visserij Innovatie Hub Zuidwest-Nederland	Goeree-Overflakkee	1	€ 600.000	€ 300.000
1B: Op weg naar een duurzame visserij	Goeree-Overflakkee	1	€ 1.150.000	€ 575.000
1D: Meer waarde voor vis	Goeree-Overflakkee	1	€ 3.400.000	€ 1.700.000
1G: Machinaal sorteren Tong	Vlissingen	1	€ 460.000	€ 230.000
1H: Betere conservering garnalen	Vlissingen	1	€ 450.000	€ 225.000
1K: Visverkoop vanaf zee	Vlissingen	1	€ 1.067.000	€ 533.500
Kavel 2: Verzilpering cultureel erfgoed				
2B: Versterking visserij-identiteit Arnhemuiden	Middelburg	2	€ 850.000	€ 425.000
Kavel 3: Beleiving visserijgemeenschappen.				
3A: Weervisserij Tholen	Tholen	2	€ 155.000	€ 77.500
3B: Visserijcultuur in Nautisch Centrum	Noord-Beveland	2	€ 400.000	€ 200.000
3C: Transformatie Oosterscheldemuseum	Reimerswaal	2	€ 500.000	€ 250.000
3E: Educatie- en bezoekersruimte	Vlissingen	2	€ 115.000	€ 57.500
Kavel 4: Zilte Zaligheden Zuidwest Nederland				
4A: Versterking Korte visserijketens	Schouwen-Duiveland	2	€ 600.000	€ 300.000
Totaal			€ 9.747.000	€ 4.873.500

Nota Bene: Aan het feit dat de benoemde percelen in dit overzicht vermeld worden, kunnen nog geen rechten ten aanzien van financiering worden ontleend.

REGIOPLAN NOORD-NEDERLAND

REGIO NOORD-NEDERLAND

GEANKERD IN RIJKE HISTORIE: BAKENS VERZETTEN VOOR VISSERIJ VAN DE TOEKOMST

HET VERHAAL VAN DE REGIO

DE KENMERKEN VAN NOORD-NEDERLAND

De Visserijregio Noord Nederland bestaat uit het langgerekte gebied langs de Friese en Groningse waddenkust van het vasteland. In deze regio bevinden zich drie gemeenten; Harlingen, Noardeast-Fryslân en Het Hogeland en vijf visserijgemeenschappen; Harlingen, Lauwersoog en Zoutkamp, Peazens-Moddergat en Dokkumer Nieuwe Zijlen. De eerste drie hebben een visafslag. De laatste twee alleen nog het erfgoed van meer welvarende tijden.

OMVANG

De gezamenlijke omzet van de bedrijven in het Noord-Nederlandse viscluster bedroeg in 2021 € 800 miljoen. Het Noord-Nederlandse viscluster bood in dat jaar werk aan 1.900 mensen (1.250 fte). Deze werknemers komen voornamelijk uit de genoemde en nabij liggende gemeenten. De aanvoer neemt af en er is grote behoefte aan innovatie en nieuwe verdienmodellen.

GARNALEN

De belangrijkste doelsoort voor de visserij in Noord-Nederland is de Noordzeegarnaal. De visserijvloot in Noord-Nederland bestaat uit 62 kotters die op garnalen vissen. Daarnaast zijn er nog 8 kotters die op schelpdieren en/of andere soorten vissen. Naast de mechanische visserij worden ook op kleine schaal schelpdieren handmatig geoogst.

De visclusters zijn gespecialiseerd in aanvoer en verwerking van garnalen. Er vindt ook wel aanvoer van Noordzeevis plaats, maar op een veel beperktere schaal of op doorreis. In Lauwersoog bestaat 80 % van de aanvoer uit garnalen, en 20 % uit zeevis. De aanvoer en mogelijkheid tot opslag van andere vissoorten is voor dit cluster wel belangrijk om zwarte cijfers te schrijven. In Harlingen wordt zeevis aangevoerd die per vrachtwagen verder wordt vervoerd naar Urk. Daarnaast is de Visveiling Harlingen 100% afhankelijk van de aanvoer van garnalen. Dat geldt ook voor de garnalenafslag in Zoutkamp.

GEÏSOLEERDE LOCATIES

Een ander kenmerk van de visclusters in Noord Nederland is dat zij geïsoleerd liggen. Zo is Lauwersoog een haven in de periferie, maar essentieel voor de visserijsector op de waddenkust en Noordzeekust: de meeste Noord-Nederlandse vissers vissen 'voor de deur', in de Waddenzee of iets ten noorden van de Waddeneilanden. Naar een andere haven uitwijken betekent meer vervoersbewegingen, uitstoot en potentiële schade aan het Werelderfgoed Waddenzee.

VISSERIJGEMEENSCHAPPEN

Naast de visafslagen in Harlingen, Lauwersoog en Zoutkamp zijn er twee sterke visserijgemeenschappen in Gemeente Noardeast-Fryslân: Moddergat en Dokkumer Nieuwe Zijlen. Het eerste tweelingdorp ademt visserij. Iedereen uit deze sector weet dat hier de grootste vissersramp van Nederland plaatsvond in 1883. Het museum en monument wordt bezocht door mensen uit heel Nederland; hier ligt het 'geweten' van de zeevissector van Nederland.

Dokkumer Nieuwe Zijlen was in de jaren 50 een grote garnalenafslag. Door de sluiting van de Lauwerssee, verhuisde deze afslag naar Lauwersoog. Het buurtschap wil graag de glorie van toen laten herleven door de historie een gezicht te geven.

In deze visserijgemeenschappen wonen meerdere generaties vissers en het gros van de inwoners werkt in de visserijsector. Zij voeren hun werk uit op de Waddenzee en bij de genoemde visafslagen. Hun hart, ziel en geschiedenis ligt echter 'thuis'. De tradities, ambachten en historie moeten bewaard blijven om als fundament te dienen voor de toekomstige duurzame visserij en om als nieuw verdienmodel te fungeren.

ERFGOED

De historische havenstad Harlingen is rijk aan erfgoed. Ook in de visserijgemeenschappen Moddergat en Dokkumer Nieuwe Zijlen is veel visserij-erfgoed te vinden. Denk aan de vele rijksmonumentale huisjes in het openluchtmuseum 't Fiskershûske (sinds 1962) en het varende erfgoed zoals aken, pramen en tjalken in Dokkumer Nieuwe Zijlen. Ook het visserijmuseum in Zoutkamp is een rijksmonument. Deze locaties kunnen uitstekend worden verbonden met de beleving in Harlingen en bijvoorbeeld de beoogde marktplaats in Lauwersoog.

NATUUR VAN WERELDFORMAAT

Alle visserijgemeenschappen in Noord Nederland liggen aan Werelderfgoed Waddenzee of Nationaal Park Lauwersmeer. De natuurwaarden in beide natuurgebieden zijn van wereldformaat. Dit trekt veel natuurliefhebbers aan. Deze doelgroep kan mogelijk een afzetmarkt zijn voor nieuwe verdienmodellen.

KANSEN

Vanwege de geïsoleerde ligging aan de natuurgebieden van wereldformaat zijn nieuwe verdienmodellen gerelateerd aan toenemende aantallen bezoekers kansrijk te noemen. Het genoemde erfgoed in combinatie met de bestaande natuur, een beoogde marktplaats en de reuring van de maritieme stad Harlingen maakt samen een prachtig product voor bezoekers. De vissers kennen de regio als geen ander en kunnen vissers die willen stoppen of minderen, nieuwe verdienmodellen ontwikkelen zoals gidsen, nieuwe eetcultuur, routes, expedities en arrangementen.

De reuring in Harlingen in combinatie met het al aanwezige erfgoed leent zich uitstekend om de beleving van de visserij te versterken deels ten behoeve van de lokale economie, maar vooral ook om begrip en waardering te krijgen voor een sector die (publiekelijk) onder druk staat.

Door het versterken van de keten zoals het vergroten van opslagcapaciteit en optimalisatie van het conserveringsproces blijven de havens levendig. Tot slot liggen er kansen voor innovatie en kan kennis beter gedeeld worden. Hiervoor zijn broedplaatsen zoals innovatiecentra en marktplaatsen nodig.

BEDREIGINGEN

Vanwege natuurlijke omstandigheden zijn er grote fluctuaties in de aanvoer van garnalen. Goede en slechte jaren volgen elkaar op. Het jaar 2023 was een heel slecht jaar voor de garnalenvisserij in de Waddenzee en Noordzee. De visserijsector in Noord-Nederland ziet haar verdiensten dalen. De kosten voor brandstof stijgen, er zijn significant minder kotters waardoor de kosten van haven en dienstverlening oplopen, er is veel onzekerheid over de toekomst - ook over vergunningverlening in het kader van de Natuurwet voor vissen in Natura2000 gebieden. Gezien de strengere emissienormen moet flink geïnvesteerd worden in nieuwe motoren of katalysatoren. Na de uitkoopregeling in 2020 (via het Waddenfonds) en de saneringsronde van Noordzeekotters is de aanvoervloot afgenomen met 30%.

Ondanks de krimpende vloot blijft er voor de vissersvloot behoefte aan faciliteiten in de havens van Harlingen, Lauwersoog en Zoutkamp vanwege het verschuiven van de visserij naar meer Noordelijke wateren.

AMBITIE

Onze ambitie is dat de Noord-Nederlandse visserijgemeenschappen thuishavens blijven voor duurzame visserij gerelateerde bedrijvigheid wat bijdraagt aan het behoud van toekomstbestendige gemeenschappen met een sterke sociale en culturele identiteit. Daarmee blijven zij belangrijke pijlers van onze lokale en regionale economieën en leefbaarheid, aantrekkelijk om in te werken en in te wonen en om te bezoeken.

Met aan toekomstgerichte visserij gerelateerde bedrijvigheid doelen wij op vis uit de regio, voor een belangrijk deel uit de Waddenzee. Dit UNESCO werelderfgoed moet dus ook opengesteld blijven worden voor duurzame visserij, passend bij het ecologisch draagvlak van het gebied.

HET VISSERIJ ONTWIKKEL PLAN

Dit Visserij Ontwikkel Plan is tot stand gekomen door een samenwerking van de gemeenten Het Hogeland, Noardeast Fryslân en Harlingen, de provincies Fryslân en Groningen, het visserij gerelateerde bedrijfsleven en andere stakeholders, in samenspraak met de andere BPV regio's en het ministerie van LNV.

Het Noord-Nederlands Visserij Ontwikkel Plan behelst **drie speerpunten**:

1. Innovatie en ontwikkeling visclusters. De havens van Lauwersoog en Harlingen krijgen een impuls zodat bestaanszekerheid wordt vergoot.
2. Beleving hedendaagse visserij De maritieme binnenstad van Harlingen wordt gebruikt om het verhaal van de visserij nog beter te vertellen.
3. Verzilveren en verbinden visserij erfgoed Het erfgoed in Gemeente Noardeast-Fryslân en 't Hogeland wordt behouden, verduurzaamd en nog beter opengesteld voor publiek.

Speerpunt 1 sluit volledig aan bij doelstelling 1 van het VOP: Behoud en ontwikkeling van toekomstbestendige landzijdige visclusters (waaronder visafslagen) voor een kleinere, duurzamere en meer diverse aanvoersector.

Speerpunt 2 en 3 sluiten aan bij doelstelling 2 van het VOP: Behoud en ontwikkeling van andere (sociaal-economische) activiteiten, die qua karakter passend zijn bij de identiteit van en bijdragen aan behoud van het sociaal-cultureel erfgoed en werkgelegenheid van de betreffende visserijgemeenschappen. Door het aanbod goed met elkaar te verweven, sluiten speerpunt 2 en 3 ook aan op speerpunt 1. Het beoogde project 'marktplaats' is hier het ultieme voorbeeld van.

We verdelen de kavels (speerpunten) naar onderliggende percelen (met daarin diverse projecten) als volgt:

KAVEL 1 - INNOVATIE EN ONTWIKKELING VISCLUSTERS

- 1A Shrimp innovation centre Harlingen(CICH), incl. verbetering conservering garnalen
- 1B Verbeteren opslag capaciteit Lauwersoog
- 1C Marktplaats Lauwersoog

KAVEL 2 - BELEVING HEDENDAAGSE VISSERIJ

- 2A Visserij experience, Harlingen

KAVEL 3 - VERZILVEREN EN VERBINDEN VISSERIJ ERFGOED

- 3A Erfgoed Dokkumer Nije Silen, Moddergat en verbinding regio
- 3B Visserijmuseum Zoutkamp en de toekomst

COFINANCIERING

Voor de cofinanciering van bovenstaande percelen wordt naast de bijdrage uit de particuliere sector ook beroep gedaan op het Waddenfonds-IKW. Het Waddenfonds heeft aangegeven dat cofinanciering vanuit Waddenfonds-IKW bespreekbaar is indien er sprake is van innovatie en kennisdeling en verduurzaming op de gebieden van visserij, havenontwikkelingen en voedsel- en eiwittransitie. Economisch getinte projecten moeten aanvullend zijn op reeds gehonoreerde projecten. Ten aanzien van de belevingselementen en toerisme geldt dat deze aanvullend moeten zijn op het bestaande aanbod en een Wadden specifieke component moeten hebben. Alles onder voorbehoud dat niet eerder voor het project subsidie is ontvangen. Onderbouwd moet worden dat projecten levensvatbaar zijn en draagvlak hebben in de regio / Waddengebied. De huidige projecten zullen nader uitgewerkt moeten worden, voordat een betere inschatting gemaakt kan worden of projecten in aanmerking komen voor Waddenfonds-IKW subsidie. Gezien de aard van de ingediende percelen en de overleggen die wij gevoerd hebben met het Waddenfonds-IKW, zien wij voldoende aanknopingspunten om ervanuit te gaan dat subsidieaanvragen bij het Waddenfonds-IKW gehonoreerd zullen worden. Daarnaast hebben de betrokken gemeentes aangegeven garant te staan voor de cofinanciering

UITWERKING VAN DE KAVELS

KAVEL 1 - INNOVATIE EN ONTWIKKELING VISCLUSTERS

Perceel 1.1 Shrimp innovation centre Harlingen(CICH), incl. verbetering conservering garnalen

Met dit perceel wordt uitvoering gegeven aan het speerpunt 'Versterken visclusters' ten behoeve van de toekomstige visserij. In Nederland is Harlingen de laatste jaren marktleider in de verwerking van garnalen. Het Harlingse viscluster wil deze positie graag behouden en versterken. De Port of Harlingen en de Visveiling van Urk willen in Harlingen met behulp van VOP financiering met name inzetten op innovaties in het garnalencluster. Concreet wordt ingezet op het creëren van een innovatie hub ten behoeve van bijvoorbeeld innovatie van vangstmethoden en verpakking, op verbetering van de conservering van garnalen en op het drastisch korter maken van de keten. Dit past heel goed bij het streven om impulsen te geven aan hoogwaardig en duurzaam geproduceerd voedsel.

Perceel 1.2 Verbeteren opslag capaciteit Lauwersoog

Lauwersoog is een moderne, maar wel kleine haven en klein viscluster. Ten opzichte van de andere visclusters in

ons land ligt het vrij geïsoleerd. Bedrijven in het viscluster zijn - meer dan in andere visclusters - erg afhankelijk van elkaar. Zo leunt bijvoorbeeld het hele plaatselijke viscluster niet alleen op de visafslag, maar voor logistiek en opslag na de verkoop op de faciliteiten van de enige echte groothandel aldaar, Louw Spijkerman Zeevis BV. Waar Harlingen met de VOP projecten binnen de bovengenoemde kavel vooral focust op innovaties op de garnaal (de belangrijkste doelsoort van onze regio), zien we dat het viscluster in Lauwersoog met behulp van de VOP plannen ook impulsen wil geven aan meer diversificatie.

Door het uitbreiden van koel -en vriescapaciteit voor vis en garnalen en door het realiseren van bassins en installaties voor het levend bewaren van schelp -en schaaldieren en zeewieren, wordt bijgedragen aan het in stand houden van visserijactiviteiten in Lauwersoog. Opslag is een essentieel onderdeel van de keten en daarom van belang voor de bestaanszekerheid van deze haven. Daarnaast wordt het aantal logistieke bewegingen gereduceerd waardoor transport efficiënter kan plaatsvinden. Naast kostenreductie levert dit ook reductie van CO2 uitstoot op. Tot slot biedt extra opslagcapaciteit de mogelijkheid op direct te leveren aan bedrijven/particulieren/restaurants waardoor de ketens verkort worden. Hiermee wordt de directe levering van (dag)verse producten sterk verbeterd. Ook biedt de opslag mogelijkheden voor nieuwe vissoorten zoals inktvis, levende opslag en biedt kansen voor visverwerking in Lauwersoog zelf. De uitbreiding van opslagcapaciteit wordt tegen vergoeding voor algemeen gebruik beschikbaar gesteld.

Perceel 1.3 Marktplaats Lauwersoog

Door het realiseren van een marktplaats wordt de keten in Lauwersoog verkort, nieuwe verdienmodellen voor vissers gerealiseerd en worden bezoekers van de haven nog beter bediend. Het is een fysieke en symbolische locatie voor handel in (vis)producten, kennis en netwerk. De doel is de marktplaats te vestigen in het centrum van de haven en zal op gezette tijden toegankelijk voor het brede publiek zijn. Toeristen krijgen een optimale beleving van de visserij, afslag en natuurlijk het eindproduct.

Door de fysieke locatie ontstaat er een ontmoetingsplaats waar de sector zelf kennis kan delen over bijvoorbeeld nieuwe verdienmodellen via diverse beheersvormen, gastheerschap en innovaties. Ook zijn aanverwante sectoren zoals horeca, toerisme en detailhandel welkom om de korte keten te realiseren door o.a. een nieuwe eetcultuur te bewerkstelligen. Tot slot kunnen de vissers rechtstreeks in contact komen met de eindgebruiker. Feedback, suggesties of tips kunnen door de vissers direct in praktijk worden gebracht, waardoor de kwaliteit verbetert.

De realisatie van deze functies zal in twee fasen plaatsvinden. De eerste zal bestaan uit een marktverkenning om praktijk ervaringen op te doen. Met de opgedane ervaringen kan de tweede fase, het daadwerkelijk realiseren van een permanente fysiek locatie, efficiënter en effectiever ingericht worden. Gezien de beperking op de beschikbare VOP middelen is hier vooralsnog geen dekking voor.

De fysieke locatie zal bestaan uit enkele essentiële onderdelen: diverse marktkramen, een demonstratiekeuken, co-werkplekken, vergader- en workshopruimten. Daarnaast is er volop aandacht voor beleving en worden omliggende locaties visueel en qua informatievoorziening verbonden. Het doel is dat er jaarlijks 100.000 bezoekers de marktplaats bezoeken om vis en andere producten te kopen. Dit aantal en alle bezoekers van en naar Schiermonnikoog (circa 3 mln. per jaar) bezoeken de haven van Lauwersoog al dan niet recreatief. De marktplaats moet per jaar 3 nieuwe samenwerkingsprojecten bewerkstelligen en diverse nieuwe afzetmogelijkheden door een nieuwe eetcultuur realiseren. Het Wadden Erfgoed centrum (WEC) wordt in 2025 geopend en zal zeker een extra aanzuigende werking op het havengebied en dus ook op de marktplaats hebben.

Er ligt een sterke relatie met perceel 1B, uitbreiding van de opslag van vis, schaal -en schelpdieren omdat hier de grootschalige opslag van aangelande zeeproducten is gepland. Maar ook met kavel 2, beleving hedendaagse visserij. De markthal maakt het voor al deze bezoekers van het gebied aantrekkelijker om ook een stop te maken in de haven van Lauwersoog.

KAVEL 2 – BELEVING HEDENDAAGSE VISSERIJ

Met deze kavel wordt uitvoering gegeven aan beide doelstellingen van het Visserij Ontwikkel Plan. De plannen richten zich niet alleen op toeristisch-recreatie bestemmingsontwikkeling maar ook om bewustwording te creëren van waar de vis vandaan komt en hoe die vanuit zee op het bord belandt. Met de plannen wordt - helemaal in lijn met de hedendaagse toerist en recreant - meer inhoud gegeven aan een eventueel bezoek aan met name Harlingen en Lauwersoog. In beide visserijgemeenschappen wordt in de beleving van de visserij ook de koppeling gelegd met de Waddenzee.

Perceel 2.1 Visserij experience, Harlingen

De haven van Harlingen was ooit de grootste garnalenhaven van Europa. Daarnaast dankt Harlingen zijn rijkdom onder meer aan de walvisvaart en haringvisserij. De visserij was van levensbelang in Harlingen, maar dat is veranderd: de visserij verdwijnt langzamerhand uit de identiteit van de Harlinger bewoner. De Visserij identiteit willen we versterken met een stadsbreed en jaarrond nieuw programma door het ontwikkelen van een Visserij Experience door Harlingen, met verschillende belevingsonderdelen die samenhangen. Vijf daarvan willen we middels dit plan tot stand brengen, een ander deel is al aanwezig. We willen dit samenvoegen tot het 'Vispad Harlingen'.

Doel van het vispad is een compleet beeld te geven van de betekenis van de Visserij voor Harlingen en Nederland, vanuit de historie tot aan vandaag.

Het vispad met als beeldmerk het Harlinger Garnalengrietje, wordt gekoppeld aan de Friese Kustroute. Het pad loopt door de prachtige historische binnenstad langs de Willem Barentszwerf waar naast een minutieus en zeilwaardig nagebouwd schip ook een garnalenkotter te bezichtigen is waar workshops gegeven gaan worden zoals netboeten en scheepsknoppen etc. Op een Harlinger visserschip uit 1700 en uit 1900 kan beleefd worden hoe het leven destijds aan boord was. Een nieuwe expositie in het Haniahuis maakt het verhaal compleet.

Bovenstaande sluit perfect aan op de Harlinger visserijdagen.

KAVEL 3 - VERZILVEREN EN VERBINDEN VISSERIJ ERFGOED

Met de uitvoering van de projecten binnen deze kavel en tevens gelijknamig speerpunt in ons VOP worden flinke impulsen gegeven aan het versterken van de aan de visserij gerelateerde culturele en sociale identiteit van onze visserijgemeenschappen. Deze identiteit maakt deze gemeenschappen juist zo bijzonder om in te wonen en om te bezoeken.

De initiatiefnemers gaan investeren in het allermooiste, de parels van onze visserijgemeenschappen in Harlingen, Peazens-Moddergat, Dokkumer Nije Silen en Zoutkamp. De initiatieven van de visserijgemeenschappen in de gemeente Noardeast-Fryslân (in Peazens-Moddergat en Dokkumer Nije Silen) worden in grote onderlinge samenhang opgepakt.

Voor dit onderdeel van deze kavel is overigens een zeer informatief en illustratief informatiedocument opgesteld, met een uitgebreide beschrijving onderliggende percelen.

Met de projecten in deze kavel - maar ook met de projecten uit de kavel 'Beleving hedendaagse visserij' - wordt ingezet op de ontwikkeling van parels, van bezienswaardigheden, binnen een regionaal en nationaal vispad.

Perceel 3.1 Erfgoed Dokkumer Nije Silen, Moddergat en verbinding regio

Met dit project wordt bestaande visserijerfgoed in Gemeente Noardeast-Fryslân opgewaardeerd en uitgebreid om de sociaal culturele aspecten te bewaren, vertellen en als basis te gebruiken voor de toekomst van duurzame visserij. Deze gemeente heeft namelijk geen visserijhaven meer, maar vele inwoners werken nog wel in de sector. Het dorp Moddergat en het buurtschap Dokkumer Nieuwe Zijlen kent een lange visserij/garnalen geschiedenis. Deze verdient het om verteld te worden. Het biedt ook kansen voor de werkgelegenheid. Met name voor degene die hun baan dreigen te verliezen door de krimpende visserijsector.

Sinds 1962 is er een openluchtmuseum gevestigd in Moddergat. Het ligt pal aan Werelderfgoed Waddenzee. In het museum wordt met name het verhaal van de visserij en de grootste visserijramp van Nederland verteld. Voor velen uit de sector is het een monument een bakermat. Sinds 2004 is het Garnalenfabriekje (400 meter verderop) onderdeel van het museum, maar echte openstelling is er nooit van gekomen. Ook verdienen de rijksmonumenten in het openluchtmuseum een renovatie om ze te behouden voor de toekomst. Met dit plan wil museum 't Fiskershûske daar verandering in brengen.

13 Kilometer verderop ligt het buurtschap Dokkumer Nieuwe Zijlen (DNZ). In de jaren 50 stond hier een grote garnalenafslag. De verbinding met Moddergat was (en is) zeer sterk. Na de sluiting van de Lauwerszee in 1969 werden alle activiteiten verplaatst naar Lauwersoog. Het buurtschap wil met dit project haar roemruchte verleden laten zien door de realisatie van een Varend Erfgoed Centrum.

Daarnaast worden interactieve wandel- en fietsroutes aangelegd die de erfgoedlocaties verbinden en wordt via film (en andere nieuwe media) de geschiedenis van het gebied verteld. Door omscholing van vissers tot gids wordt de beleving versterkt en wordt nieuwe werkgelegenheid in dit gebied gecreëerd.

Perceel 3.2 Visserijmuseum Zoutkamp vaart naar de toekomst

Het visserijmuseum in Zoutkamp bestaat sinds 1994 en is gevestigd in de oude Rijksbetonningsloods. Het vertelt het verhaal van garnalenvisserij, het Lauwersmeer en de Waddenzee. Om het museum toekomstbestendig te maken, aantrekkelijk te houden voor bewoners en bezoekers én om de duurzame visserij sector in en om Zoutkamp te ondersteunen, willen we het museum graag vernieuwen door het gebouw toegankelijk, duurzamer, aantrekkelijker en ruimer te maken. Met plek voor verhalen rondom visserij vroeger,

nu en in de toekomst. Met immateriële erfgoed zoals demonstraties van de oude aan visserij gerelateerde ambachten zoals net knopen, garnalen pellen, vis drogen, koken en bakken.

Anderzijds wil het museum een nieuwe vaste tentoonstelling ontwikkelen die verder gaat dan alleen de traditionele visserij. Het museum wil ook het bredere cultuurhistorische verhaal van Zoutkamp vertellen en de toekomstige duurzame visserij een podium bieden.

OVERZICHT VAN PERCELEN EN MIDDELEN

Perceel	Gemeente(n)	VOP Doelstelling	Investeringskosten	Subsidie VOP
Kavel 1: Innovatie en ontwikkeling				
1A: Shrimp innovation centre Harlingen(CICH), incl. verbetering conservering	Harlingen	1	€ 680.000	€ 325.000
1B: Verbeteren opslag capaciteit Lauwersoog	Lauwersoog	1	€ 1.700.000	€ 815.000
1C: Marktplaats Lauwersoog, 1e fase	Lauwersoog	1	€ 300.000	€ 100.000
Kavel 2: Beleving hedendaagse visserij				
2A: Visserij experience, Harlingen (ombouw garnalenkotter, Garnalen Grietje, terugvaart in de tijd, veilingbezoek)	Harlingen	2	€ 850.000	€ 415.000
Kavel 3: Verzilveren en verbinden visserij erfgoed				
3A: Erfgoed Dokkumer Nije Silen, Moddergat en verbinding regio	Dokkumer Nije Silen	2	€ 3.200.000	€ 1.530.000
3B: Visserijmuseum Zoutkamp	Zoutkamp	2	€ 2.050.000	€ 815.000
Totaal			€ 8.780.000	€ 4.000.000

Nota Bene: Aan het feit dat de benoemde percelen in dit overzicht vermeld worden, kunnen nog geen rechten ten aanzien van financiering worden ontleend.

REGIOPLAN HOLLANDSE HARINGKUST

REGIO HOLLANDSE HARINGKUST

RUIMTE GEVEN VOOR VERBINDINGEN

Daar waar in andere regio's zoals Urk en Zuidwest Nederland er van oudsher al wordt gewerkt vanuit een sterke eigen identiteit met een samenwerking ook bestuurlijk op lokaal en regionaal niveau, is dit voor de Hollandse Haringkust nieuw. De identiteit, de trots en de verbindingen binnen de gemeenschap waren er uiteraard zeker wel maar nergens heel expliciet gemaakt en geplaatst in een duidelijke regionale agenda. De €30 miljoen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft voor ons als sector en bestuur veel los gemaakt. In een aantal maanden tijd hebben we onder hoge druk opgetekend wat we met elkaar belangrijk vinden en waar we naar toe willen zowel economisch als sociaal-cultureel. We zijn trots op wat we in deze korte tijd samen hebben bereikt. Voor ons is dit een eerste stap op weg naar een regionale samenwerkingsagenda rond visserij. Een agenda waar we ook die zaken proberen te realiseren die nu buiten de boot zijn gevallen vanwege het beperkte budget of omdat deze nog verdere uitwerking nodig hebben.

HET VERHAAL VAN DE REGIO

De Hollandse Haringkust – de visserijbedrijven en gemeenschappen in Scheveningen, Katwijk en IJmuiden hebben een lange geschiedenis in de visserij.

Aan de Noordzeekust groeiden familiebedrijven uit van traditionele haringhandelaren en haringvisserij tot internationaal opererende visserijbedrijven dankzij kennisoverdracht, continue innovatie en verduurzaming. Bedrijven die regie pakken in de hele keten van schip tot schap en daarbij ook actief werden in de kust- en kottervisserij. De Haringkust familiebedrijven zijn inmiddels goed voor tenminste 25% van de totale aanvoer van verse Noordzeevis in Nederland en leveren via de visafslagen van IJmuiden en Scheveningen 90% van de verse Noordzeevis aan de randstad. Daarnaast was hun met vriestrawlers gevangen pelagische vis in 2022 goed voor 78% (bijna 192.000 ton) van de door Nederlands gevlagde vaartuigen in Nederland aangelande vis.

Ondanks vele bedreigingen voor de brede visserijsector vormen deze oer-Hollandse ondernemingen de spil van een toekomstig visserijcomplex, met duurzame werkgelegenheid en cultuurhistorische identiteit in kustgemeenschappen. Ook door de teruggang van de kottervisserij wordt hun aandeel groter en zullen pelagische activiteiten meer en meer voor robuustheid in de keten moeten zorgen; robuustheid die een toekomstbestendige, diverse sector, inclusief de kottervisserij, mede in de benen kan houden. Datzelfde geldt voor de kritieke massa van verwerking tot logistiek, van onderhoud tot toeleveranciers en van scholing tot arbeidsaanbod

Als Hollandse Haringkust vormen we met de visserij en twee grote zeehavens het begin van een keten naar de consument met een puur, zuiver en zeer gezond levensmiddel dat de natuur ons biedt en efficiënt en verantwoord wordt verkregen uit de zee. De waarde die onze visserijregio toevoegt op economisch, sociaal, ecologisch, cultureel én duurzaam gebied is significant.

HET VISSERIJ ONTWIKKEL PLAN

Voortbouwend op de expertise en ervaring van de Haringkust visserijbedrijven, willen we regie pakken op het initiëren, intensiveren, faciliteren en stimuleren van de benodigde nieuwe verbindingen voor een sociaal-cultureel en duurzaam economisch perspectief voor de visserij. Door te clusteren, zichtbaar te zijn en ook in fysieke zin een (nationaal) platform te bieden voor innovatie, onderwijs en dialoog (bedrijfslevengericht) en voor beleving van diversiteit in de sector (publieksgericht). Deze collectieve aanpak zal leiden tot een versterking van het innovatievermogen en daardoor versnelling van innovatieve duurzame oplossingen die onze sector nog robuuster maken.

1. VISCLUSTERS IN EEN LOGISTIEK CENTRUM: :

- Clustering visafslag, handel en verwerking in Scheveningen
- Aanpassingen visafslag IJmuiden

2. INNOVATIELAB, BELEVINGSRUIMTE EN AUDITORIUM:

- Seafood Central (Scheveningen)

3. VERZILVERING ERFGOED

- Bomschuit (Katwijk)
- Ontwikkeling oude Redschoor en Visserijdriehoek (Katwijk)
- Platform samenwerking musea Scheveningen, Katwijk en IJmuiden

Dit Visserij Ontwikkel Plan is tot stand gekomen door een samenwerking van de gemeenten Den Haag, Katwijk en IJmuiden, de provincies Zuid- en Noord-Holland, het visserij gerelateerde bedrijfsleven en andere stakeholders, in samenspraak met de andere BPV regio's en het ministerie van LNV.

UITWERKING VAN DE KAVELS

KAVEL 1: CLUSTERING HANDEL, VERWERKING EN AFSLAG

Een sterk en duurzaam opererend viscluster stelt hoge eisen aan de logistiek en daarmee ruimtelijke voorzieningen. Hierbij moet enerzijds optimaal worden ingespeeld op eisen van afnemers (verticaal in de keten) en anderzijds (horizontaal) voldoende rekening worden gehouden met bewoners, overige economische dragers zoals toerisme en overige industriële bedrijvigheid. Een goede inrichting van de ruimte is daarom van groot belang, zowel vanuit de markt als vanuit de maatschappij gezien. Hierbij gaat het onder andere om bedrijventerreinen, gebouwen, aan- en afvoerwegen en vestigingsfactoren.

SCHEVENINGEN

In Scheveningen zijn ter versterking van het viscluster op het Noordelijk Havenhoofd al belangrijke ruimtelijke ontwikkelingen in gang gezet om aan deze eisen te kunnen voldoen. Ontbrekende schakel in deze ontwikkeling is de inzet van het monumentale visafslaggebouw (Industrieel erfgoed) als zowel belangrijk nationaal anker van het visserijcultuurgood als een locatie waar de functie afslag samenkomt met eerstelijns visverwerking en handel en daarmee bijdraagt aan het verkorten van ketens.

Visverwerkers en handel zijn nu nog verspreid over Scheveningen en zitten bovendien op plekken die steeds meer een woonfunctie krijgen, waardoor er mogelijk overlast dreigt. De visbedrijven hebben de behoefte om te verhuizen en daarbij te gaan clusteren dicht bij ook de aanvoer van verse Noordzeevis als niche. Dit om bepaalde functies als logistiek gezamenlijk op te kunnen pakken en ter verkorting van de keten. Bovendien alles in een gebied dat aangewezen is als gebied ter versterking van het viscluster.

Zowel de afslag als de bedrijven in de handel en verwerking hebben aangegeven dat ze willen clusteren in het iconische visafslaggebouw. Met de bijdrage vanuit het VOP zal United Fish Auctions (UFA), als uitbater van het visafslaggebouw, ten eerste 3000m² kunnen vrijmaken door concentratie en inperking van de ruimte voor de primaire afslagfunctie. Ten tweede is er voorzien in een subsidie voor de visbedrijven in de handel en verwerking die willen verhuizen naar het visafslaggebouw.

IJMUIDEN

Om de sterke reductie van aangelande verse visproducten in IJmuiden op te vangen is er in 2023 al gestart om de ruimtelijke voorzieningen aan te passen, en geschikt te maken voor de huidige en toekomstige normen voor kwaliteits- en hygiëne-eisen. De komende jaren zijn nog aanzienlijke investeringen voorzien om flexibel in te spelen op veranderende marktfragen. Met de bijdrage vanuit het VOP zal de logistieke centrumfunctie en visketen van IJmuiden verder kunnen worden versterkt.

KAVEL 2: INNOVATIELAB, BELEVINGSRUIMTE EN AUDITORIUM

De Hollandse Haringkust regio beschikt over een robuust viscluster dat de visserij in de volle breedte in portefeuille heeft van schip tot schap. Een cluster dat het innovatievermogen van de visserij wil versterken en innovaties versnellen door het realiseren van een valorisatie- en innovatieplatform in de eigen regio dat fungeert als broedplaats voor start-ups. Een platform dat samenwerkt met de andere regio's op specifieke ontwikkelingen rond visserijtechnieken (Visserij Innovatiecentrum Stellendam), ombouw van schepen om flexibel te kunnen omschakelen op verschillende soorten vis (Innovatie Atelier Wieringen), opvang van dagverse vis (Lauwersoog), precisie conservering van garnalen (Shrimp Innovation Centre Harlingen, Vlissingen, Stellendam), nieuwe productie van zeeproducten op land (Texel, Den Helder) en valorisatie van reststromen uit visverwerking (Urk).

Op Scheveningen zal het multifunctionele 'Seafood Central' gebouw worden gerealiseerd dat ruimte biedt aan zowel een innovatieplatform als een belevingscentrum. 'Seafood Central' wordt een plek waar de sector gaat informeren, inspireren en nieuwe technologie gaat ontwikkelen volgens de Nederlandse visserijvisie. Met start-ups, wetenschappers en pioniers, en zichtbaar voor de Scheveningen bezoekende liefhebber van vis en visserij. 'Seafood Central' is onderdeel van de vorderende herontwikkeling van het Noordelijk Havenhoofd in Scheveningen gericht op het versterken van het viscluster.

De strategische locatie op en tegen het duin wordt een belangrijke schakel tussen het havengebied met de iconische visafslag en de boulevard van Scheveningen met uitzicht op de veranderende Noordzee. Voor de kust ligt bovendien het 'offshore testsite' van de North Sea Farmers waar ideeën getest kunnen worden. Ook de ligging dicht tegen het bestuurlijk centrum van Nederland is daarbij van belang. Onder andere de Community of Practice (COP) Noordzee en internationale delegaties weten de haven al te vinden als podium voor innovatie in de visserij van Nederland in de volle breedte. Een podium voor ook de innovatiecentra in Stelledam, Wieringen, Den Helder, Texel, Urk, Harlingen, Vlissingen en Lauwersoog.

De Hollandse Haringkust wil met het innovatieplatform een grote bijdrage leveren aan de nationale onderzoeksagenda voor de visserij. Met het platform, als onderdeel van 'Seafood Central', wordt een herkenbaar en professioneel ontmoetingspunt en samenwerkingsplatform gecreëerd voor specifiek visserij in relatie tot aanpalende sectoren, zoals logistiek, productinnovatie en energietransitie. Waar bedrijven en individuen elkaar ontmoeten en ideeën uitwisselen rond de visserij van en voor de toekomst (Fishing the Future). Waar nieuwe duurzame concepten worden ontwikkeld, terwijl netwerken en clusters ontstaan. Een plek waar gespecialiseerde kennis en expertise uit wetenschap gekoppeld wordt aan vragen en ervaring uit de praktijk en in verbinding met andere visserijgemeenschappen.

Naast het faciliteren van innovatie is ook het laten zien van innovatiekracht van een sterke en duurzame visserijsector van groot belang. Dat ondanks de sanering in de kottervisserij, de vissector in bredere zin in de Hollandse Haringkust en bijvoorbeeld Urk prima draait en met goede vooruitzichten de blik op de toekomst heeft, is onbekend bij een bredere doelgroep. Veel jongeren haken daarom af wat betreft visserij omdat in hun beleving het geen toekomst heeft. Het is daarom van belang om als sector met een positief toekomstbestendig verhaal midden in de samenleving te staan want onbekend maakt onbemind. Dat dit verhaal ook breed verteld en beleefd wordt en kan worden.

Het 'Seafood Central'-gebouw aan de boulevard van Scheveningen bevat daarom juist een belevingscentrum gekoppeld aan het innovatieplatform gericht op zowel het brede publiek met een laagdrempelige attractie als op samenwerkingen met opleidingen in de ontwikkeling van educatieve programma's, schoolprojecten, rondleidingen, tentoonstellingen, workshops, demonstraties, presentaties, seminars, debatten, leerstages bij visserijbedrijven, onderzoek en andere activiteiten. Hier worden jongeren geënthousiasmeerd voor een innovatieve sector. Scheveningen ontvangt 18 miljoen bezoekers per jaar en 1 tot 2 procent daarvan willen we elk jaar bereiken.

Onderdeel van de beleving is ook het product vis waarvoor een proeflokaal zal worden ingericht. Hiervoor brengen we visserijbedrijven, productontwikkelaars, marketeers, voedsel- en procestechnologen en chef-koks samen om gezamenlijk te werken aan innovatieve concepten waarbij vis het hoofdbestanddeel vormt. Het uiteindelijke doel is om nieuwe voedselproducten te creëren die succesvol in de markt kunnen worden gezet, terwijl bezoekers de gelegenheid krijgen om de producten en in ontwikkeling zijnde creaties te proeven en te ervaren. Denk bijvoorbeeld aan culinaire workshops of op thema-avonden waar 'foodies' of 'influencers' kennismaken met specifieke visproducten en innovatieve visconcepten. De activiteiten vanuit het proeflokaal zullen bovendien terugkomen in het aanbod van de viswinkels en op de menukaarten van de vishoreca die gevestigd is op Scheveningen, Katwijk en in IJmuiden. De initiatieven '(Noord)zeevis uit Scheveningen' en '(Noord)zeevis uit IJmuiden' spelen daarbij een belangrijke rol om het inspirerende narratief rond visserij, zodra deze er is, naar het bredere publiek te brengen via het bord.

Scheveningen fungeert als regionaal centrum voor beleving van de visserij en staat daarbij in nauwe verbinding met activiteiten in en vanuit Katwijk en IJmuiden. Afhankelijk van hoe het bovenregionale plan 'beleving' zich ontwikkelt, zal het centrum in Scheveningen ook in verbinding komen te staan met andere visserijbelevingscentra binnen Nederland.

KAVEL 3: VERZILVERING ERFGOED

BOMSCHUIT KATWIJK

Het visserijverleden zit in het DNA van de Katwijkse inwoners. Dat wordt op vele manieren duidelijk. Zo heeft Katwijk de enig overgebleven bomschuit. Veel inwoners hechten zich aan de bomschuit en plek waar deze in het dorp staat. De bomschuit moet op korte termijn geconserveerd worden en ondergebracht worden op een droge, overdekte plek waar men er het gehele jaar van kan genieten. Het voorstel voor deze plek is het Katwijks museum waar een met een inpassing van een serre in het museum dit erfstuk jaarrond te bewonderen zal zijn. Tegelijk hechten we veel belang aan participatie over de locatie. Daarom gaan we over de exacte locatie in gesprek met de inwoners. We vragen hen mee te denken over de conservering van de bomschuit en een toekomstbestendige locatie, zodat dit belangrijke en beleefbare erfgoed voor Katwijk behouden blijft.

ONTWIKKELING OUDE REDSCHUUR EN VISSERIJDRIEHOEK

Vanuit het Katwijks Museum loop je zo naar de bakermat van de maritieme sector, het Prins Hendrikkanaal als onderdeel van de visserijdriehoek (Prins Hendrikkanaal, Redschoor, Wantveld). Aan het Prins Hendrikkanaal was de visserijkade waar de vis vroeger werd aangeland en verwerkt, de Redschoor was locatie van de boot van de Koninklijke Nederlandse Reddingsmaatschappij en op het Wantveld werden de gescheurde netten 'geboet' door vele Katwijkse vrouwen.

Verderop bevindt zich de Redschoor, een gemeentelijk monument waar ruimte is voor kunst, cultuur en educatie. Van een expositie met werken van kunstenaars uit de regio tot presentaties voor schoolklassen over 'bewust omgaan met de kust': de Redschoor biedt een thuis aan vele partijen die werken aan bewust omgaan met de kust en innovatie bevorderen.

Met informatieborden en schilderijen zoals die zich ook op de - boulevard bevinden - in de openbare ruimte en voorlichting in het ontmoetingscentrum wil de gemeente Katwijk het rijke verleden van de Katwijkse visserij inzichtelijk maken voor toeristen en voor educatieve doeleinden. Hiermee ondersteunt de gemeente Katwijk partijen die touwspinnerij, boeten van netten en Stichting Katwijker Motor die de historische logger KW166 'Nederland III', een voormalige vissersboot, met deze ondersteuning kan aanschaffen. Zo werkt Katwijk aan voorzieningen waarin verleden, heden en toekomst van de visserij zichtbaar worden en verbindt zij de verschillende plekken in Katwijk die voor de visserij belangrijk waren. Katwijk vraagt daarom cofinanciering voor verdere ontwikkeling van de bezoekersfunctie in de Redschoor en markering en informatievoorziening in de visserijdriehoek.

PLATFORM SAMENWERKING MUSEA SCHEVENINGEN, KATWIJK EN IJMUIDEN

De drie belangrijkste musea met een visserijcollectie aan de Hollandse Haringkust zijn MUZEE in Scheveningen, het Katwijks Museum in Katwijk en het IJmuider Zee- en Havenmuseum in IJmuiden. Deze drie musea zijn voornemens om in samenwerking met elkaar en met de bewoners het visserijerfgoed te ontsluiten, in kaart te brengen en te co-waarderen. Dankzij erfgoedparticipatie kunnen de verhalen bij de bewoners worden opgehaald en worden verteld aan de bezoekers. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld film- en fotomateriaal, attributen, kunst en eigen ervaringen.

Met behulp van een professionaliseringsslag, bewonersparticipatie, educatie én het ontsluiten/in kaart brengen van de collectie, worden inwoners betrokken bij het visserijverleden, het heden en de toekomst van de visserijgemeenschappen. De visserij krijgt zo een herkenbare, eigentijdse en toekomstbestendige lading, die bewoners en bezoekers uit de randstad en ver daarbuiten zal aanspreken.

OVERZICHT VAN PERCELEN EN MIDDELEN

Perceel	Gemeente(n)	VOP Doelstelling	Investeringskosten	Subsidie VOP
Kavel 1: Visclusters in een logistiek centrum				
1A: Clustering visafslag, handel en verwerking in Scheveningen	Den Haag	1	€ 2.600.000	€ 1.300.000
1B: Aanpassingen visafslag IJmuiden	Velsen	1	€ 200.000	€ 100.000
Kavel 2: Innovatielab, belevingsruimte en auditorium:				
2A: Seafood Central	Den Haag	1	€ 6.691.000	€ 1.250.000
Kavel 3: Verzilvering erfgoed				
3A: Bomschuit	Katwijk	2	€ 700.000	€ 350.000
3B: Ontwikkeling oude Redschuur en Visserijdriehoek	Katwijk	2	€ 500.000	€ 250.000
3C: Platform samenwerking musea Scheveningen, Katwijk en IJmuiden	Den Haag, Katwijk en Velsen	2	€ 1.500.000	€ 750.000
Totaal			€ 12.191.000	€ 4.000.000

Nota Bene: Aan het feit dat de benoemde percelen in dit overzicht vermeld worden, kunnen nog geen rechten ten aanzien van financiering worden ontleend.

KOEPPLAN 'VERNIEUWINGSIMPULS VISSERIJONDERWIJS'

BOVENREGIONAAL KOEPELPLAN VERNIEUWINGSIMPULS VISSERIJONDERWIJS

Plan van Aanpak landelijk onderwijsplan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs'

SAMENVATTING

Landelijk staat de instroom in vis-gerelateerde opleidingen onder druk. Regio's hebben te maken met een groot tekort aan studenten in het profiel 'Visserij'. Dit komt doordat studenten bij een gebrek aan perspectief kiezen voor andere uitstroomrichtingen. Deze krimp en negatieve trend maken een vernieuwingsimpuls voor het Nederlandse vis-gerelateerde onderwijs lastig én noodzakelijk tegelijk. Met deze vernieuwingsimpuls wordt ingezet op een robuust, toekomstbestendig viscluster¹ door de krachten en middelen te bundelen in een landelijke, tripartiete samenwerking (publiek-privaat) tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid zoals ook gebeurt in het Groenpact.

Voor vis-gerelateerd onderwijs ligt de nadruk op landelijke samenwerking om de regionale eigenheid en interacties te versterken en zo een impuls te geven aan de uitdagingen. Het beoogt innovatieve onderwijs-initiatieven te ontwikkelen, zoals plaatsgebonden praktijkleervoorzieningen en ontmoetingsplekken w.o. 'living classrooms' (interactieve leeromgeving), stages en proeftuinen in regio's, die een positieve impuls zullen geven aan de visserijketen en gemeenschappen. Uiteindelijk kunnen versterkte regionale visclusters ook weer nieuwe kansen bieden in internationaal verband.

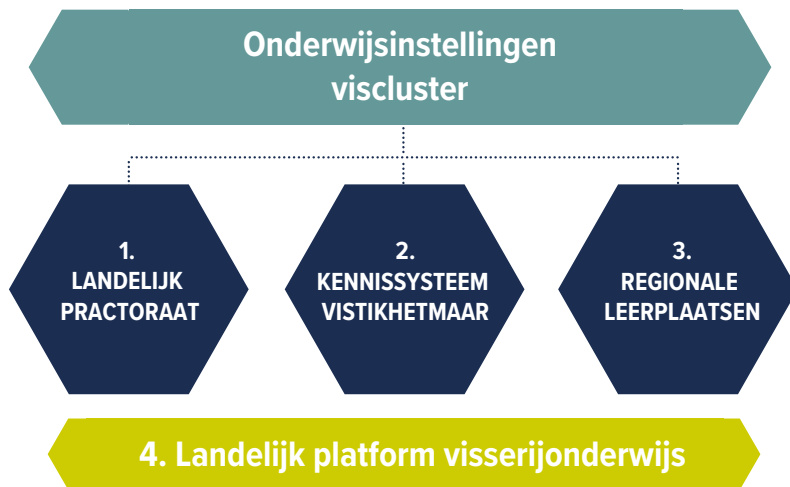
Binnen het plan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' zal worden geïnvesteerd in een duurzame samenwerking binnen het groenblauwe domein waardoor de weerbaarheid van het viscluster wordt versterkt. Op die manier kan er gewerkt worden aan een structurele oplossing voor onderwijsvernieuwing en innovatie van de beroepspraktijk, incl. kennisdeling, binnen het viscluster welke minder afhankelijk is van de economische situatie van de sector, met strategische sturing op bijdragen van regionale, nationale en Europese overheidsmiddelen en investeringen vanuit het bedrijfsleven.

Kortom, betrokken partijen versterken het transitievermogen van het Nederlandse viscluster door te investeren in menskracht, duurzame groei en toekomstbestendig ondernemerschap.

OMSCHRIJVING MAATREGEL

Binnen het Visserij Ontwikkel Plan (VOP) staat het onderwijs als een fundament vanuit human capital als startpunt voor innovatie voor vernieuwende toekomstambities van het Nederlandse viscluster. Dit onderdeel 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' bestaat uit vier uitvoeringslijnen. Deze uitvoeringslijnen hebben betrekking op het reguliere onderwijs, maar de activiteiten zijn gericht op vakinhoudelijke vernieuwing van het visserijonderwijs en worden niet door de reguliere bekostiging voor het onderwijs vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) gedekt.

1 - Het 'Viscluster' is hier gedefinieerd in de breedste zin van het woord, dus de hele visketen (productie, teelt, verwerking en handel), de visserijregio's en het visserij-gerelateerd onderwijs en praktijkgericht onderzoek.

De vernieuwingsimpuls visserijonderwijs binnen het VOP kent de volgende **algemene doelstellingen en plannen**:

- **Kanteling/omkeren van ‘krimp’ naar inzet op duurzame (kwalitatieve) groei van toekomstbestendig ondernemerschap (meervoudige waarde creatie) op zee en aan de wal.** Dit vanuit de vis-gerelateerde beroepen binnen contexten zoals de ‘blue and green economy’ en ‘brede welvaart’. Door te investeren in menskracht wordt het transitievermogen van het Nederlandse viscluster versterkt.
- **Een sterkere verbinding van het viscluster met andere sectoren binnen het bredere groenblauwe domein.** Dit maakt visserij minder ‘op zichzelf’ en geïsoleerd van het overige onderwijs, zoals het groen onderwijs met landelijke clusters (agro, tuinbouw, food en natuur en leefomgeving). De gemeenschappelijke noemers met het groene domein zijn voedsel (voedselproductie en -keten van mariene eiwitten) en natuur en leefomgeving (mariene ecologie), maar ook het tegengaan van de effecten op klimaat en milieu en de toenemende rol en kansen voor digitalisering & technologie daarbij (de zgn. ‘twin green’ & ‘digital transition’).
- **Het borgen van de toekomstige visserij en kweek die waardevolle zeeproducten op de toekomstige markt voor vis kunnen brengen.** Dit gebeurt vanuit het perspectief van de transitie van het voedselsysteem (voedselzekerheid, -kwaliteit en -veiligheid) zoals bedoeld in de Visie voedsel uit zee i.o. en missie 5 uit de Kennis- en innovatieagenda (KIA) Landbouw, Water, Voedsel. Naast het belang van mariene eiwitten zijn ook de borging van het mariene ecosysteem alsmede bredere groenblauwe ecosysteemdiensten belangrijk. Wat betreft de visserij gaat het hierbij vooral om het versterken van de mariene aspecten van het visserijonderwijs (i.t.t. de maritieme aspecten van de visserij zoals het besturen of de techniek van het schip).

1 - PRACTORAAT VISSERIJ-INNOVATIE & -ONDERNEMERSCHAP

- Het practoraat focust op praktijkkennis en wordt gedragen door mbo (visserij)onderwijsinstellingen. Een landelijk practoraat visserij-innovatie & -ondernemerschap zal onderzoek vanuit bijvoorbeeld Wageningen University & Research vertalen naar het mbo-onderwijs en praktijkgericht onderzoek initiëren. Dit in nauwe samenwerking met lectoraten in het hbo zoals Coastal en Marine Systems (VHL) en leerstoelen in het wo zoals Visserij en Aquacultuur (WU). Daarmee draagt het practoraat bij aan innovatief vakmanschap. De regionale leerplaatsen en het werkveld werken nauw samen met onderwijs via het practoraat voor het 'door ontwikkelen' van het groenblauw ondernemerschap (meervoudige waarde creatie) met oog voor benodigde competenties voor de toekomst.
- Het practoraat zal werken aan het versterken van de leercultuur en doorlopende leerlijnen. Er zal vanuit het mbo-visserijonderwijs worden ingezet op een sterkere aansluiting met het vmbo, hbo en wo-onderwijs. Het practoraat is bijvoorbeeld op dit moment al betrokken bij de ontwikkeling van een eerste hbo opleiding (associate degree) voor het brede viscluster gericht op het door ontwikkelen van potentieel in de sector en het aantrekken van nieuw potentieel.

2 - KENNISSYSTEEM VISTIKHETMAAR

- Vistikhetmaar focust op kennisdeling en wordt gedragen door de Sectorraad Visserij en stichting ProSea Marine Education.
- Het kennissysteem Vistikhetmaar is dé plek waar (wetenschappelijke) kennis beschikbaar is en wordt gemaakt voor het visserijonderwijs (hele onderwijskolom) en de beroepspraktijk. Het heeft een belangrijke rol in de kennistransitie die de visserij doormaakt en is als kennissysteem ook de spil in het verbinden van de sector met het onderwijs voor het viscluster. De bij Vistikhetmaar betrokken partijen zullen binnen het plan werken aan de verbinding tussen het viscluster en het bredere groenblauwe domein door gerichte samenwerking te verkennen en versterken met Groenpact en Groen Kennisnet.
- De cursus 'Vissen met Toekomst' en 'Duurzaam en succesvol ondernemen in de visketen' worden door ProSea jaarlijks, vraag-gestuurd uitgevoerd op de scholen die visserijonderwijs aanbieden. Deze cursussen zullen ook als vehikel dienen om actieve kennisdeling richting het blauwe onderwijs te faciliteren. De cursussen maken inhoudelijk onderdeel uit van het VOP met de kanttekening dat er reeds middelen vanuit het ministerie van LNV beschikbaar zijn gesteld tot 2028 om de cursus 'Vissen met Toekomst' uit te voeren.

3 - REGIONALE LEERPLAATSEN

- Vanuit de regio's is een sterke vraag naar regionale leerplaatsen ter aanvulling van het reguliere onderwijs. De regionale leerplaatsen focussen op regio- en praktijkleren en ontmoeting. De leerplaatsen worden verder versterkt en doorontwikkeld als een plek binnen de visclusters in de regio's waar ruimte is voor praktijkgericht onderzoek en onderwijs ('living labs' en 'place-based living classrooms').
- Om wildgroei van kleine, versnipperde leerplaatsen te voorkomen beoogt het VOP om de regionale leerplaatsen binnen een nationaal kader te organiseren en arrangeren om zo een netwerk van innovatieve 'place-based living classrooms' beschikbaar te hebben voor het Nederlandse viscluster. Deze leerplaatsen zullen aansluiten bij de regionale profielen en zullen een landelijke samenwerking en uitstraling kennen. Dit naar voorbeeld van de meetingpoints van CIV Groen. Daarbij kan een samenwerking van het viscluster met CIV Groen verder worden verkend en versterkt.

4 - LANDELIJKE PLATFORM VISSERIJONDERWIJS

Deze uitvoeringslijn zet in op de samenwerking en versterking van het landelijke viscluster waarbij bredere verbindingen (in de onderwijskolom, bovenregionaal en cross-sectoraal) worden verkend en versterkt. Deze uitvoeringslijn zal ondersteunend zijn aan uitvoeringslijn 1 t/m 3 en wordt gesteund door het ministerie van LNV. Daarbij wordt aansluiting gezocht bij breder beschikbare voorzieningen, voor het duurzaam inbedden van het viscluster in de kennis en innovatiestructuur van het bredere groenblauwe/LNV domein inclusief het verkennen van de mogelijkheden en modaliteiten voor aansluiting bij Groenpact 4.0.

De verdere uitwerking hiervan vergt de betrokkenheid van een bredere groep belanghebbenden uit het viscluster. Daarom wordt in 2024 gestart met een kwartiermakersfase om de landelijke (tripartiete) samenwerking gericht op de vernieuwing van het visserijonderwijs (landelijk onderwijsplan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs') vast te stellen voor de periode daarna (2025 – 2030). In deze verkenningsfase zullen onder andere de volgende aspecten worden onderzocht die kansrijk zijn om meerjarig door te ontwikkelen:

- Hoe de aantrekkelijkheid van leren, werken en innoveren in het Nederlandse viscluster kan worden vergroot en wat dat betekent voor de vakinhoudelijke vernieuwing van het visserijonderwijs.
- Hoe de aansluiting van het visserijonderwijs op de arbeidsmarkt kan worden verbeterd, nu en in de toekomst, en hoe het landelijke platform kennis en partners bijeen kan brengen om te zorgen voor voldoende en juist gekwalificeerde vakmensen voor het Nederlandse viscluster.
- Welke mogelijkheden er zijn voor onderwijsvernieuwing (o.a. ontwikkeling van mbo keuzedelen, hbo minor) en praktijkgericht onderzoek (vraagstukken in het kader van het mbo programma KIEM-groen en hbo programma Praktijkkennis voor Voedsel en Groen).
- Hoe breder kan worden samengewerkt in het groenblauwe domein w.o. de mogelijke bijdrage vanuit het landelijke viscluster aan de nieuwe Groenpact programmering (vanaf 2025).
- Hoe de systeemfunctie van het landelijke platform visserijonderwijs naar het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) kan worden versterkt.
- Hoe de verbinding tussen visregio's en de landelijke basisinfrastructuur te organiseren bijvoorbeeld door verbindingsofficieren te koppelen aan de regionale leerplaatsen.
- Hoe het landelijke platform een rol kan vervullen bij de coördinatie van de ontwikkeling en monitoring van de uitvoering van het plan van aanpak vernieuwingsimpuls visserijonderwijs. Er zal tevens worden ingezet op gerichte, structurele vormen van samenwerking tussen jongeren in de visserij (Tussen Schip & Wal, Young Seafood Leaders) en jongerenplatforms en initiatieven in het groene domein. Daarbij kan de aansluiting worden verkend en versterkt met het Groenpact Jongerenplatform (w.o. Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt).

NAGESTREEFDE DOELEN

Het onderdeel 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' van het VOP kan bijdragen aan meerdere Meerjarige Missiegedreven Innovatie Programma's (MMIP) vanuit het topsectorenbeleid zoals KIA LWV 2024-2027/ Duurzaam en Veilig gebruik van de Noordzee en andere grote wateren (zie ToC missie 5, blz. 63).

Daarnaast vindt het VOP aansluiting bij de **beleidsagenda's en -programma's** zoals:

- EU: Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM), Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura2000), Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB), Green Deal, Farm to Fork Strategy, Blue Growth Strategie.
- NL: Strategische Agenda Noordzee 2030, Visie Voedsel uit zee (Voedsel uit zee en grote wateren – Visie voor voedselwinning op weg naar 2050) i.o., Noordzeeakkoord (NZA), Programma Noordzee 2022 – 2027, Haaien- en Roggen Actieplan 2022 – 2027, National Strategisch Plan Aquacultuur 2021-2030.
- Kennis & innovatie & arbeidsmarkt: Visserij-innovatienetwerk (VIN), COP Noordzee, Groenpact en SER-adviestraject groene transitie & arbeidsmarkt.

Het toekomstperspectief en de stip aan de horizon van het vis-gerelateerde onderwijs zal zich nog gedetailleerder moeten uitkristalliseren waarbij een nauwe interactie met de VOP-plannen vanuit het bedrijfsleven in de visserijregio's essentieel is om te komen tot een **uitvoeringsplan voor de periode 2024 – 2030**. In het uiteindelijke uitvoeringsplan moeten deze plannen met elkaar worden vervlochten en zal er onder andere aandacht zijn voor digitalisering, herstructurering van de keten, duurzame waarde creatie en multifunctionaliteit binnen meervoudig ruimtegebruik op zee. Daarbij zal ook de bijdrage vanuit het onderwijsvernieuwingsplan binnen het VOP aan bovengenoemde agenda's verder worden uitgewerkt en toegelicht.

VORMGEVING MAATREGEL

Het Visserij Ontwikkel Plan (VOP) met bijbehorend landelijk onderwijsplan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' is vormgegeven door het Bestuurlijk Platform Visserij. Bij het vormgeven van dit plan van aanpak zijn de volgende partijen betrokken geweest:

- De visserijregio's vertegenwoordigd door het Bestuurlijk Platform Visserij (BPV): een platform voor provinciale en gemeentelijke bestuurders dat de sociaal economische belangen van de visserijgemeenschappen behartigt. Het BPV vertegenwoordigt zes provincies en 16 gemeenten die met de Noordzee visserij te maken hebben.
- De belangenorganisaties in de zeevisserij in de vorm van de Sectorraad Visserij. Daarin participeren VisNed, Vissersbond, Redersvereniging voor de Zeevisserij, PO Mossel, Noordelijke Visserij Alliantie en CNV Vakmensen.
- De mbo-scholen die visserijonderwijs aanbieden (Firda, Nova College, Scalda, STC, Vonk).
- Het practoraat Visserij, Innovatie en Ondernemerschap.
- De stichting ProSea Marine Education.
- Het ministerie van LNV (directies SKI en DG NV).
- Het coördinatieteam van Groenpact.

Het landelijk onderwijsplan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' kent een integrale aanpak met de volgende uitgangspunten:

- Kracht van verbinding binnen het Nederlandse viscluster zoals wordt nagestreefd via het landelijke platform visserijonderwijs.
- Samenwerken met het onderwijsplan 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' betekent het onderschrijven van de doelstellingen in het VOP en het bijhorende onderwijsplan en optreden als ambassadeur.
- Door samenwerken ontstaat meerwaarde voor het Nederlandse viscluster en het visserijonderwijs.

Bij de verdere uitwerking van het landelijke onderwijsplan kan de bestaande toezichtstructuur rondom Vistikhetmaar een prima basis zijn om door te ontwikkelen met inachtneming van de onderscheidende rollen van deelnemende partijen bij de verschillende onderdelen van het onderwijsplan. De sector, het onderwijs en het ministerie van LNV zijn in deze structuur (Vistikhetmaar) al vertegenwoordigd, waarbij ProSea verantwoordelijk

is voor het dagelijks beheer. Dit kan het vertrekpunt voor de kwartiermakersfase vormen waarbij ook wordt gekeken hoe een actieve verbinding tussen de verschillende regio's en het landelijke platform vorm en inhoud kan krijgen.

EFFECTEN

Deze maatregel zal bijdragen aan het duurzaam vernieuwen van het visserijonderwijs, het stimuleren van de instroom in visserijonderwijs, het borgen van de expertisebasis en het behoud van vakmanschap in de volle breedte van het Nederlandse viscluster. Daarmee wordt het transitievermogen van het Nederlandse viscluster versterkt.

PLANNING EN UITVOERBAARHEID

Het Plan van Aanpak 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' wordt komende periode verder uitgewerkt gedurende een kwartiermakersfase. Dit plan van aanpak richt zich op de periode 2024 – 2030 en zal worden uitgevoerd door onderwijsinstellingen in het viscluster (zie bijlage 1) in samenwerking met de Sectorraad Visserij, de visserijregio's en ProSea Marine Education alsmede de nader te verkennen samenwerking binnen de context van Groenpact. Dit plan van aanpak biedt het raamwerk voor verdere uitwerking, zowel inhoudelijk als financieel.

FINANCIËLE CONSEQUENTIES (INDICATIEF)

Deze vernieuwingsimpuls is gebaseerd op een tripartiete inspanning en investering. Samenwerking staat daarbij centraal. Onderstaande tabel geeft een eerste duiding van het financiële kader en is daarmee richtinggevend voor de uitwerking van het plan van aanpak. Daarbij wordt aangemerkt dat de impuls tijdelijk van aard is en zich daarom richt op een sterkere bedding van het visserijonderwijs in het bredere kennis- en innovatie ecosysteem voor het groenblauwe domein. Met de inzet van de vernieuwingsimpuls wordt aansluiting georganiseerd bij generieke kennis- en innovatieinstrumenten waardoor er extra multipliers ontstaan.

PLAN VAN AANPAK 2024 T/M 2030 (6 JAREN) - AFGERONDE, INDICATIEVE BEDRAGEN

Uitvoeringslijn (bedragen in k€)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal
1 – Practoraat Visserij	46	92	92	92	92	92	46	550
2 – Kennissysteem Vistikhetmaar	48	96	96	96	96	96	48	575
3 – Regionale leerplaatsen	104	208	208	208	208	208	104	1250
4 – Landelijk platform visserijonderwijs	94	187	187	187	187	187	94	1125
Totaal	292	583	583	583	583	583	292	3500

DEKKING

Uitvoeringslijn (bedragen in k€)	VOP - via SPUK-regeling	VOP - regio's (provincie, gemeente)	Bedrijfsleven	LNV aanvullende onderwijs- subsidie	Onderwijs bijdrage	Totaal
1 – Practoraat Visserij	250		50		250	550
2 – Kennissysteem Vistikhetmaar	125	375	75			575
3 – Regionale leerplaatsen	500	500	250			1250
4 – Landelijk platform	125	125		750	125	1125
Totaal	1000	1000	375	750	375	3500

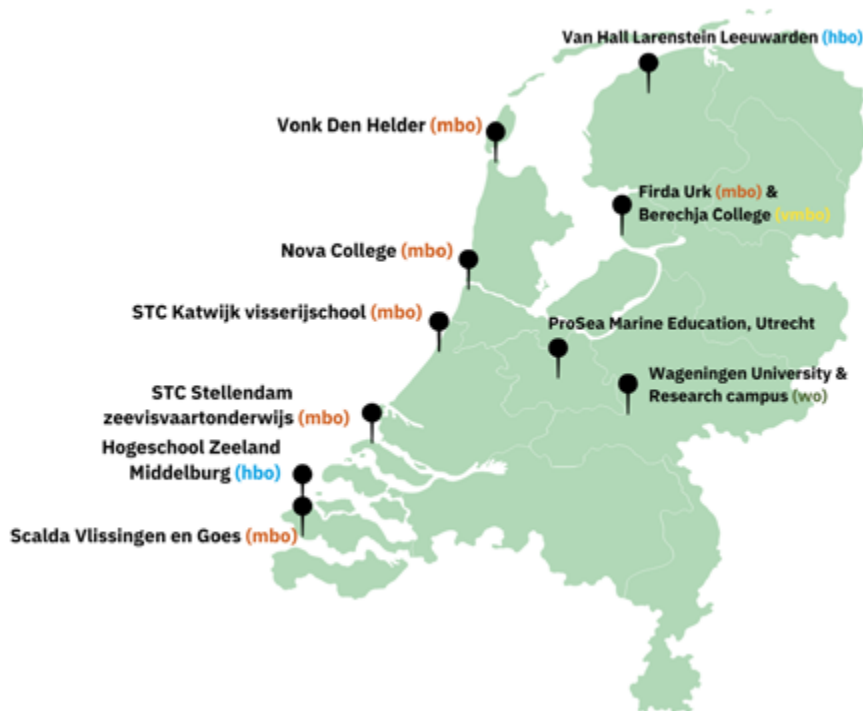

EVALUATIE

Het programma 'Vernieuwingsimpuls Visserijonderwijs' zal onafhankelijk worden geëvalueerd. Verkend wordt in hoeverre het deel uit kan gaan maken van de volgende fase van Groenpact voor 2025 e.v.

BIJLAGEN - VERNIEUWINGSIMPULS VISSERIJONDERWIJS

1 - ONDERWIJSLANDSCHAP VIS-GERELATEERD NEDERLAND*

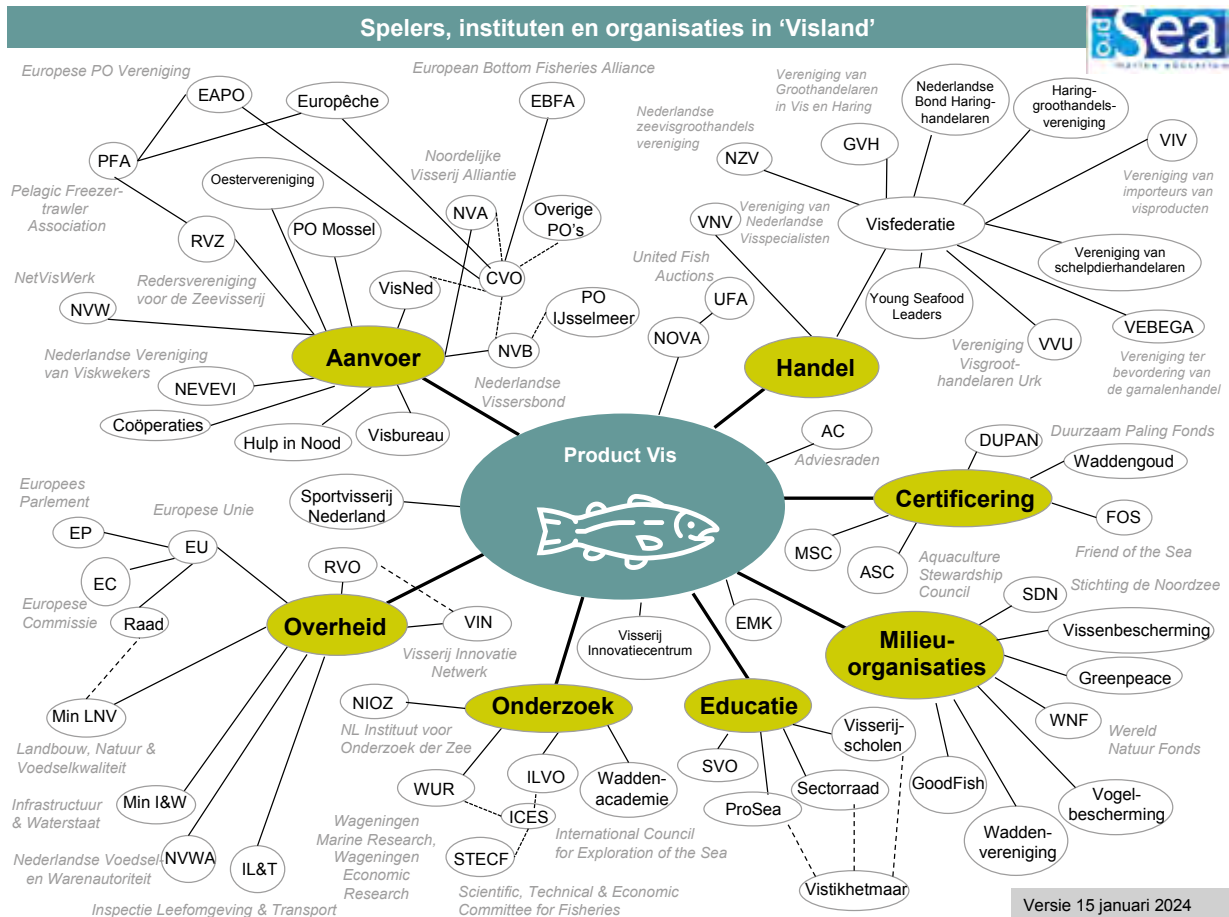

* Alleen huidige mbo, hbo of wo-onderwijsinstellingen met visserij-gerelateerde opleidingen. Om die reden worden mbo Nova College, STC Hanze Zwolle en Firda maritieme techniek Sneek niet vermeld.

** Andere onderwijsinstellingen zoals Zone college (met zoete landzijdige aquacultuur en sportvisserij), Aeres hbo (met zilte landbouw), Aeres vmbo (met keuzevak visstandbeheer en sportvissen) en de SVO-opleiding Vakopleiding Food (met visspecialist), maar ook bredere betrokkenheid van het onderwijs in het groenblauwe domein bij het viscluster, worden bij de verkenning van de aansluiting met Groenpact meegenomen.

2 - OVERZICHT VAN STAKEHOLDERS*

* Het overzicht is niet compleet en niet alle relaties tussen stakeholders zijn weergegeven om overzicht te bewaren.

3 - NEDERLANDS VISCLUSTER IN CIJFERS

Sociaaleconomische omvang van de keten en toeleveranciers

	Hoeveel?	Data afkomstig uit
Bedrijven	346	Hoekstra et al. 2023
Omzet	€ 6.610.000	Hoekstra et al. 2023
Werkgelegenheid	12.500 werkzame personen (ruim 8.150 fte)	Hoekstra et al. 2023

Werkgelegenheid per schakel in keten of indirecte baan

Schakel in de keten of indirecte banen	Werkgelegenheid	Data afkomstig uit
Keten en toeleverende industrie (zie tabel hierboven)	8.150 fte	Hoekstra et al. 2023
PO's en brancheorganisaties	40 fte	Hoekstra et al. 2023
Visserijonderwijs	10 fte	Hoekstra et al. 2023
Visdetailhandel	2.300 fte	Hoekstra et al. 2023
Totaal	10.500 fte	Hoekstra et al. 2023

Werkgelegenheid Nederlandse Zee en Kustvisserij

	# schepen	# varenden	Data afkomstig uit
Grote zeevisserij	8	297	Visserij in cijfers, 2022
Kotters	261	1025	Visserij in cijfers, 2022
Kleine visserij	239	458	Visserij in cijfers, 2022
Mosselen	45	187	Visserij in cijfers, 2022
Oesters	30	ca. 56	Visserij in cijfers, 2022
Totaal	583	1967	Visserij in cijfers, 2022

Overige vis-gerelateerde sectoren

	Hoeveel?	Data afkomstig uit
Aqua- en maricultuur	ca. 172 bedrijven in aquacultuur	NVWA (2020)
Sportvisserij	672.764 personen	www.sportvisserijnederland.nl (2022)

Gegevens afkomstig uit (tenzij anders vermeld):

- Hoekstra, F.F., Valk, Y. de, Deetman, B. (2023). *Visclusters in Nederland (nulmeting): omvang en afhankelijkheid voor de keten en toeleverende industrie van Noordzeevisserij; Impactanalyse beleidsbeslissingen op de keten van Nederlandse visserijregio's. Wageningen, Wageningen Economic Research, Rapport 2023-030. 98 pp.; 25 fig.; 12 tab.; 46 ref. ISBN 978-94-6447-654-5*
- *Visserij in Cijfers (2022). Totale werkgelegenheid in de Nederlandse zee- en kustvisserij nam in 2021 af met iets meer dan 100 opvarenden. Agrimatie, Wageningen Economic Research. Den Haag, 30 september 2022: <https://agrimatie.nl/PublicatiePage.aspx?subpubID=2526&sectorID=2860&themaID=2264&indicatorID=2868>*

Visserijonderwijs

- Vijf onderwijsinstellingen: Firda, Nova, Scalda, STC en Vonk
- Acht regionale hubs: Noord Beveland, Stellendam, Scheveningen, Katwijk, IJmuiden, Den Helder, Lauwersoog en Urk
- mbo keuzedeel (K0597) Verdieping Visserij Trawlers (STC-Katwijk)
- mbo keuzedeel (K1244) Visserij
- Practoraat Visserij (Firda Urk)
- Cursus Vissen met Toekomst (ProSea Marine Education)
- Cursus Tussen Schip en Wal (Sectorraad Visserij/ProSea Marine Education via kennissysteem Vistikhetmaar)
- Nationale Kennisdag Visserij (Sectorraad Visserij/ProSea Marine Education via kennissysteem Vistikhetmaar)

Aantal studenten per opleiding

Crebo	Opleiding	Niveau	Scalda	Firda	Nova	STC Katwijk	STC Stellendam	Vonk
25513	Stuurman-werktuigkundige kleine schepen (SWK)	3	4					3
25522	Stuurman-scheepswerktuigkundige vissersschepen SW5	3	1	17				
25523	Stuurman alle vissersschepen S4	4		2		10		
25525	Stuurman-werktuigkundige zeevisvaart SW6	2		1				3
25637	Stuurman-scheepswerktuigkundige vissersschepen SW5	3		16		1	6	1
25640	Stuurman-werktuigkundige zeevisvaart SW6	2	12	36		4	10	3
25677	Maritiem officier kleine schepen nautisch, koopvaardij	3	10	1				4
25678	Maritiem officier kleine schepen nautisch, visserij	3	14	28				3
25679	Maritiem officier kleine schepen, technisch	3		1				
25680	Maritiem officier alle schepen nautisch, koopvaardij	4		16		43	10	25
25682	Maritiem officier alle schepen, visserij	4						2
25683	Maritiem officier alle schepen, technisch	4		9				
	VMBO-4, keuzevak commerciële visserij (Berechja college)			29				

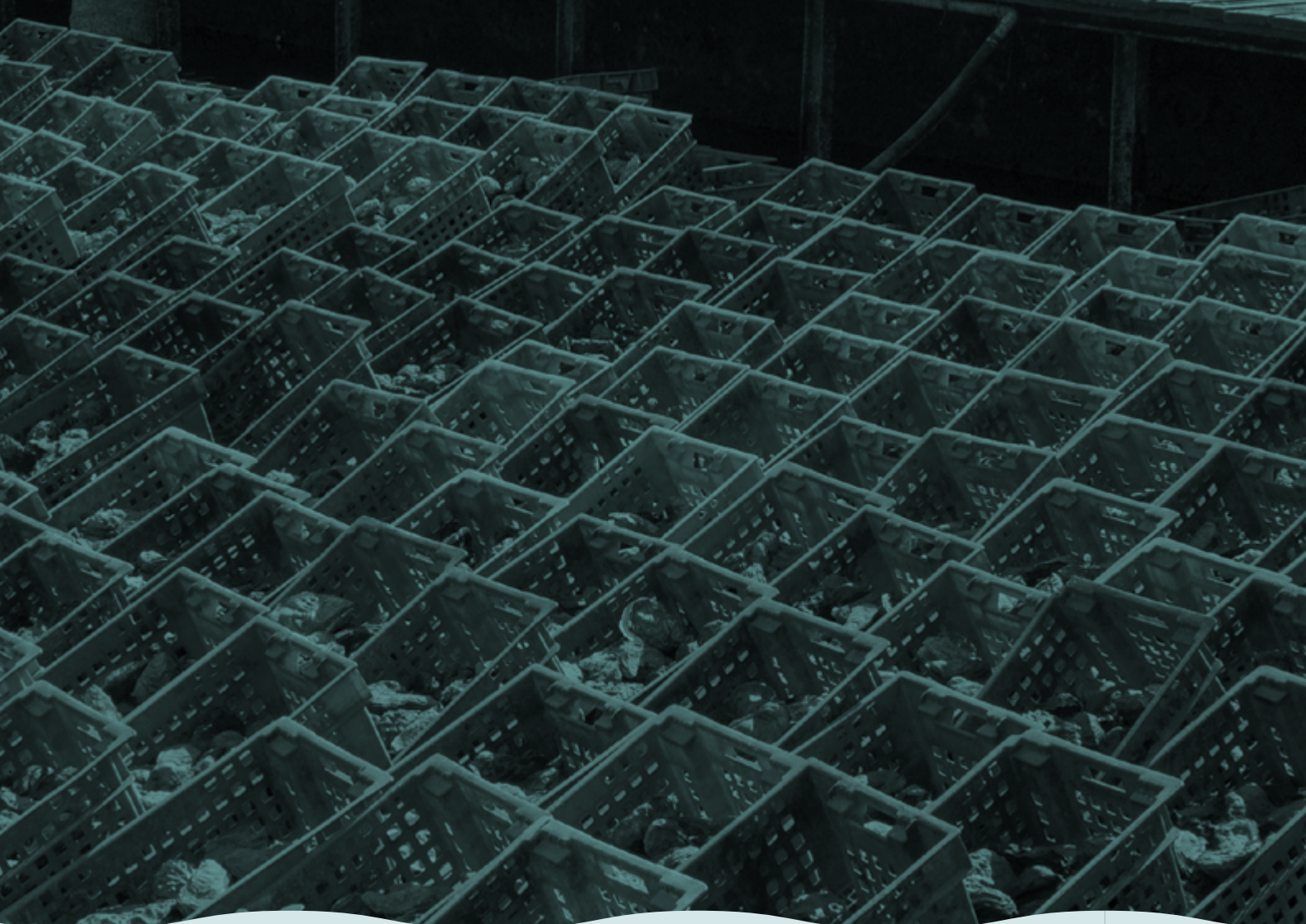
Overig vis-gerelateerd onderwijs

- vmbo keuzevakdeel Visstandbeheer en sportvissen (Aeres)
- mbo keuzedeel (K0269) Werken in de aquacultuur (Scalda)
- mbo keuzedeel (K1244) Visserij (Scalda)
- mbo keuzedeel (K0472) Houder van vissen (groen onderwijs)
- mbo keuzedeel (K0273) Sportvisserij (Aeres)
- mbo Visspecialist (SVO)
- mbo Sportvisserij en waterbeheer (Zone)
- mbo Vers industrie - Visverwerking (Firda en SVO)
- practoraat Water (Scalda)
- hbo Kust en Zeemanagement (VHL)
- hbo minor Sustainable Fisheries and Aquaculture (VHL)
- hbo cursus Aquacultuur (HZ)
- hbo BSc Water management (aquatische ecotechnologie, delta management) (HZ)
- Lectoraat Aquaculture in Delta Areas (HZ)
- Lectoraat Coastal and Marine Systems (VHL)
- Wo MSc Aquaculture and Marine Resource Management (WUR)
- Leerstoel Aquacultuur en Visserij (WUR)

KOEPPLAN

'BELEVING VAN DE NEDERLANDSE VISSERIJIDENTITEIT'

BOVENREGIONAAL KOEPELPLAN BELEVING VAN DE NEDERLANDSE VISSERIJ IDENTITEIT

Plan van Aanpak landelijk belevingsplan Nederlandse Visserij Identiteit.

SAMENVATTING

De Nederlandse visserij worstelt met verschillende uitdagingen in de Noordzee, waaronder Brexit, het pulsverbod, veranderende consumentenbehoeftes, ruimteclaims op zee door de bouw van windmolenparken en biodiversiteits-inspanningen, klimaatverandering, aanlandingsverplichting en financieel-economische druk zoals hoge brandstofkosten en afnemende vangsten. Dit heeft geresulteerd in een herstructurering van de kottervloot om de vloot qua aard en omvang weer in balans te krijgen met de nieuwe situatie op de Noordzee.

Het ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit (LNV) heeft aan het Bestuurlijk Platform Visserij (BPV) gevraagd om in het kader van maatregelen voor de visserijketen en gemeenschappen een Visserij Ontwikkel Plan (VOP) op te stellen. Dit VOP streeft naar een scenario van duurzame (kwalitatieve) groei, waarbij de nationale visserijketen aan de wal én visserijgemeenschappen nieuw leven wordt ingeblazen en versnippering in visregio's wordt tegengegaan.

Nieuwe leven inblazen heeft impact als vernieuwing gegrond is in het prachtige verleden van de visserijketen en de visserijgemeenschappen en deze in verbinding zijn. Deze vernieuwing moet beleefd en verteld worden. Studenten kiezen niet automatisch voor de vis-gerelateerde opleidingen of als ze afgestudeerd zijn automatisch voor visbedrijven voor hun eerste baan. Toeristen hebben keuze uit gigantisch veel aanbod en kiezen niet automatisch voor bezoek aan visserijgemeenschappen, vis gastronomie, vis-erfgoed en musea. De samenleving gelooft niet direct dat de sector vernieuwt. Ze willen daden, bewijs en nieuwe helden zien, duurzame vis proeven en beleven en positief verrast worden door de visserij van morgen.

Vis, water, zee, samenwerken en vernieuwen over sectorgrenzen heen zit diep in DNA en passies van de visserij én van Nederland. Het is onlosmakelijk met elkaar verbonden en hier ligt de ultieme kans voor het nieuwe verhaal dat bijdraagt aan bewonerstrots, aan meer mensen die kiezen om te werken in de vissector, meer studenten die kiezen voor vis-gerelateerde opleidingen, meer bezoekers uit regio als daarbuiten die vis in welke vorm dan ook willen beleven en bezoeken en hierdoor een bijdrage leveren aan leefbaarheid en lokale voorzieningen. Ze doen er hun boodschappen, gaan ergens lunchen en bezoeken cultuur en erfgoed en zorgen met hun uitgaven voor dat voorzieningen in stand blijven of kunnen groeien.

Dit verhaal maken we samen en dragen we samen met trots uit. Vanuit het principe van eenheid in verscheidenheid en trots op de diversiteit tussen de regio's. Dit versterkt het geheel én alle percelen afzonderlijk. Het vormt een impuls door de krachten en middelen te bundelen in een samenwerking tussen bedrijven, onderwijs, overheden en destiniemanagementorganisaties landelijk, regionaal en lokaal. Voorbeelden zijn de Nieuwe Hollandse Waterlinies en Hanzesteden.

Een samenwerking gericht op een duidelijke profilering van "Nederland, een sterke visserij regio met traditie en een vooruitziende blik", door de identiteit en reuring van visserijgemeenschappen (met een 'colour locale') zichtbaar en vindbaar te maken. Een effectieve wijze om de impact van de regiospecifieke investeringen middels het VOP, zowel in reuring rond de havens als in verzilvering van het erfgoed, gebundeld te vergroten opdat het niet versnipperd blijft.

OMSCHRIJVING MAATREGEL

Binnen het Visserij Ontwikkel Plan (VOP) is beleving het richtinggevende verhaal over de Nederlandse viscultuur. Een verhaal dat aansluit bij de kernwaarden waar de vissector en visserijgemeenschappen voor staan. En dat een voorbeeld is hoe we op basis van een rijke vishistorie en -ervaring inventief omgaan met de uitdagingen van de vissector en visserijgemeenschappen van morgen. Aan het landelijke overkoepelende verhaal zijn onderliggende regio/lokale -verhalen gekoppeld, gebaseerd op het regionale DNA en regionale en lokale waarden. Zo creëren we **eenheid in verscheidenheid**. Hierdoor doen we recht aan de context van het VOP.

Wat is een overkoepelend verhaal?

Verhalen zijn aanjagers van positieve verandering. Verhalen raken emoties, helpen ons de wereld te begrijpen, bieden hoop en motivatie en dragen bij aan dat we anders gaan kijken en andere keuzes maken. Verhalen vertellen de kern en emotie van wat de huidige situatie is, waarom we willen veranderen en wat daarin belangrijk is en waarin we geloven. In verhalen is plaats voor succes en groei als ook voor hobbels. Goede verhalen bevatten urgentie, perspectief, gemeenschappelijkheid en verbinding met hoe deelgenoten van het verhaal kunnen bijdragen.

Verhalen hebben vertellers, relevantie, consistentie en onderscheidend vermogen nodig. Daarom is het samen maken van verhalen zo belangrijk. Dat is de manier om verhaal eigen te maken en er staan altijd leiders op, bestuurders en vooral ook lokale helden die het gezicht van het verhaal worden. Niets raakt beter dan persoonlijke verhalen.

Een krachtig verhaal bouw je op vanuit een sterke identiteit. Het belevingsplan 'Nederlandse Visserij Identiteit' in het VOP bestaat uit vier complementaire 'lagen'. Deze 'lagen' hebben betrekking op het VOP als geheel, als op haar onderdelen. Schematisch ziet dit als er volgt uit:

TOELICHTING OP DE LAGEN

We bouwen het verhaal per laag en in samenhang met elkaar in drie fases op:

- **Fase 1** Het formuleren van de centrale belofte en bijbehorend koepelverhaal, in samenhang met alle lagen.
- **Fase 2** Het 'laden' van het verhaal
- **Fase 3** Het voorbereiden van het 'onderhouden' en 'activeren' van het verhaal

Elke fase wordt hieronder toegelicht.

FASE 1 - HET FORMULEREN VAN DE CENTRALE BELOFTE EN BIJBEHOREND KOEPELVERHAAL, IN SAMENHANG MET ALLE LAGEN.

1.1 BPV als geheel

18 Nederlandse gemeenten en 6 betrokken provincies. Elk met unieke visondernemers en visserijgemeenschappen, verbonden in het verleden, heden en toekomst. En bovenal het kloppend hart voor vis en verbinding met de zee. Elk bijzonder en uniek, samen potentieel een sterk verhaal. Een verhaal dat van hen allemaal is: visclusters van ondernemers en opleiders, bewoners, attracties (denk aan gastronomie, musea, erfgoed, visevenementen) en betrokken organisaties. Samen bouwen we dit verhaal, dit huis.

De eerste laag is om op basis van bestaande uitwerkingen, zoals de BPV almanak, de waarden en de centrale belofte te formuleren die in alle lagen doorvertaald wordt ten behoeve van consistent en consequent aan herkenbaarheid te werken.

We maken in de eerste stap gebruik van richtinggevende bronnen, zoals de BPV almanak voor strategische positionering en het merk "the Netherlands". Dit is van belang omdat ons merk zowel voor Nederland als bestemming voor bezoekers als Nederland als bestemming voor investeringen, handel, innovatie (topsectoren), studeren en werken benut wordt als hét centrale verbindende merk. The Netherlands staat voor de waarde hechten aan vrijheid, transparantie en duidelijkheid, aan altijd zoeken naar innovatieve en pragmatische oplossingen, win-win oplossingen en samenwerkingen die sector- en geografische grenzen overstijgen. Een voorbeeld is de New Dutch beweging, een internationaal platform voor Nederlandse innovaties, van nieuwe meesters en nieuwe iconen.

De tweede stap is het formuleren van bijbehorende koepelverhaal. Een korte krachtige tekst waarin waarden en belofte terugkomen. We maken hierbij de verbinding met water, de kust, erfgoed en innovatie, de passies waar Nederland voor staat. Mooi voorbeeld hiervan is de lijn "Water in Nederland" van het NBTC (Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen).

1.2 Perspectief regio's

Voor de regio's doorlopen we per regio dezelfde twee stappen zoals beschreven onder Ad 1. met per regio betrokken belanghebbenden. In deze stap maken we per regio de verbinding met bestaande regionale én lokale verhalen en merken (zoals regionaal Fryslân, Visit Wadden, Zeeland en lokaal zoals Harlingen, Scheveningen, Urk, Den Oever etc.) en de couleur locale. Dit levert op regionaal en lokaal niveau de doorvertaling van de belofte op en per regionaal/lokaal een koepelverhaal.

De volgende stap vormt een analyse van de 'laag' regionale proposities (VOP percelen en eventueel bestaand aanbod) en de mate waarin het past bij de beloftes (iconisch, speciaal of basis). Dit levert een overzicht op van het aanbod en bewijslast en maakt zichtbaar waar ontwikkeling mogelijk is. Dit biedt input voor de vervolgfase "het laden van het verhaal".

1.3 Perspectief bovenregionaal

Voor het bovenregionale perspectief doorlopen we dezelfde stappen zoals beschreven onder Ad 1.1. Zowel voor vernieuwingsimpuls onderwijs als voor vissector als geheel gericht op het zichtbaar maken van de vernieuwing (slimmer op zee, korte ketens, digitalisering, robotisering, duurzamer en sneller op het bord, aantrekkelijk werkgeverschap etc.). Natuurlijk zijn er regionale verschillen.

Bovenregionaal is het noodzaak om de vernieuwing gezamenlijk zichtbaar te maken voor samenhang en impact op doelen zoals onderwijsinstroom en aantrekkelijk werkgeverschap. Deze fase levert ook voor deze domeinen een doorvertaling van de belofte en koepelverhaal op. Het zichtbaar maken van de duurzame vernieuwing aan bezoekers wordt expliciet onderdeel van fase 2 en 3.

FASE 2 - HET 'LADEN VAN HET VERHAAL'

De vorige fase wordt gekenmerkt door van binnen naar buiten te redeneren, vanuit identiteit. Deze stap staat in het teken van buiten naar binnen, naar het inspelen op trends en ontwikkelingen en behoeftes voor vraagontwikkeling en reputatieversterking. Met de output van de vorige fase als basis en inspiratiebron (inspireren, versterken en uitdragen) in de hand, leggen we het fundament voor het laden van het verhaal voor vraagontwikkeling en/of reputatieversterking voor elke 'laag' door middel van (marketing)communicatie voor activatie.

2.1 Perspectief regio's

Voor de regio's en gemeenschappen is deze (marketing)communicatie gericht op bewoners en bezoekers die geïnspireerd worden - en bij de hand genomen worden - om (te selecteren) aanbod van het gebied (nader) te ontdekken en te verkennen. Dit kan met sprekende (bestaande en mogelijk nieuwe) verhaallijnen en aantrekkelijke beelden, over de verschillende regio's gebaseerd op het DNA van de regio's en gemeenschappen die vertellen over het verleden, het heden en de toekomst van viscultuur.

Per regio wordt een plan van aanpak (marketing)communicatie opgesteld vanuit het VOP inclusief kwantitatieve doelstellingen (meer bewonerstrots, meer bezoek e.d.). Hierbij wordt zo veel als mogelijk uitgegaan van wat er al is in de regio's zoals bestaande marketingcommunicatiestrategieën en middelen voor het verleiden van bewoners en bezoekers hun bestemming te bezoeken en bijbehorende middelen (websites, campagnes, verhaallijnen, informatiepunten e.d.). Dit betekent dat de verbinding gemaakt wordt per regio en lokaliteit met bestaande (marketing)communicatie strategieën zodat 'vis' ingebed wordt in bestaande aanpakken. Voor de hand liggende onderwerpen zijn het visserijverleden en wat daarvan nog is terug te vinden in de cultuur van een regio (taal, kunst, landschap, eten, drinken, erfgoed, bebouwing, evenementen, routes, musea, lezingen e.d....), maar ook het verhaal van hoe de visserijsector zich in het gebied door de tijd heeft ontwikkeld en haar betekenis voor het gebied, uitmondend in de transitie waar ze nu voor staat (inkrimping, vergroening, verduurzaming) met de gekozen VOP percelen als bewijs (verbinding met onderwijs, innovatie, werkgeverschap). Zo zijn er vele verhalen te vertellen. Elk met hun eigen regionale en lokale invulling.

Per regio wordt de merkgids aangepast voor gebruik voor toepassing in vraagontwikkeling. Hierbij wordt ook de (visuele) verbinding gemaakt met het overkoepelende verhaal. In de gids staan uitgangspunten en afspraken met betrekking tot gebruik van de gids voor merkactivatie.

De keuze voor passende doelgroepen, media inzet e.d. kan per regio's verschillen. Elke regio zal zelf afspraken moeten maken over organisatie en borging van de uitvoering van de marketingcommunicatie (de activatie) binnen haar regio.

De dienstverlening vanuit het VOP begint en eindigt met het op weg helpen via een klankbordfunctie om tot een effectief plan te komen en met het aanbieden van een gereedheidskist en begeleiden hoe deze gebruikt kan worden. De gereedheidskist kunnen de regio's inzetten in hun eigen marketingcommunicatie, ieder in eigen tempo en intensiteit via nog te maken afspraken (op basis van arrangementen/dienstverlening). Van het maken van een visuele verbinding ('part of'-gedachte) tot teksten, fotografie, video, (school)presentaties e.d.). De aanpak, opgesteld door partners binnen de Hollandse Waterlinie, geeft een goede indruk hoe dit werkt.

Daarnaast kunnen de regio's gebruik maken van bestaande reguliere dienstverlening van NBTC (leefstijlgids, leidraden, workshops bestemmingsmanagement, intelligence e.a.) dat niet binnen deze opdracht valt. Dit geldt natuurlijk ook voor de reguliere dienstverlening van bijvoorbeeld Visit Wadden voor Noord-Nederland en Kop van Noord-Holland.

2.2 Perspectief bovenregionaal

Voor de vissector en voor vernieuwingsimpuls visserijonderwijs worden dezelfde stappen doorlopen zoals beschreven onder ad 2.1. De communicatie is voor het geheel, te denken valt aan aantrekkelijk werkgeverschap voor het aantrekken van werknemers (gezamenlijke campagnes) en voor reputatieversterking van de sector.

Het resultaat is een plan van aanpak inclusief doelstellingen en bijbehorende middelenmix (website, socials, evenementen, ontvangen van internationale missies en delegaties e.d.) die gezamenlijk een herkenbaar podium vormen voor het profileren en etaleren van de vernieuwing van de sector en voor dialoog: slimmer op zee, korte ketens, robotisering, duurzamer en sneller op het bord etc. en dat geladen wordt vanuit de agenda van BPV en vanuit de wisselwerking met de regio's waar de bewijslast ligt vanuit de VOP-percelen. Een gezamenlijk podium dat alle regio's sterker maakt. Out of scope is vis-product-promotie.

De plannen van aanpak onder Ad 2.1 en Ad 2.2 worden onderdeel van het uitvoeringsplan 2026-2030.

FASE 3 - HET VOORBEREIDEN VAN HET 'ONDERHOUDEN' EN 'ACTIVEREN' VAN HET VERHAAL

Deze fase is gericht op het organiseren van de wisselwerking tussen de 'lagen' zowel inhoudelijk als organisatorisch.

Inhoudelijk betekent voor de 'regio' laag het bepalen van overkoepelende initiatieven zoals een ambassadeursprogramma, events en gezamenlijke campagnes (bijvoorbeeld inkomende persreizen of campagnes in doelmarkten van NBTC via "the Netherlands" merk) die passen bij de kernwaarden. Voor het bovenregionale betekent dit het opstellen van een plan van aanpak voor de activatie om de bewijsvoering uit de bijbehorende proposities (regionaal – bovenregionaal) consistent en consequent te communiceren. De aanpak wordt onderdeel van het uitvoeringsplan 2026-2030. Na fase 3 gaan we over naar de uitvoering. Deze staat gepland vanaf januari 2026.

3.1 Organisatie van maatregel

Werkgroep VOP heeft Merk Fryslân en NBTC gevraagd de totstandkoming van dit plan te begeleiden en na formalisering in opdracht van BPV de lead te nemen in fase 1, 2 en 3. Er wordt een werkgroep geformeerd met alle belanghebbenden en op verzoek wordt deze geleid door NBTC/ Merk Fryslân. De samenstelling van de werkgroep varieert voor fase 2 qua samenstelling per regio en per bovenregionaal perspectief. Er wordt gerapporteerd aan de bestuurlijke trekker van het beleevingsplan.

Per regio is het randvoorwaardelijk dat een organisatie, zoals een DMO, aansluit en regionaal bestuurlijk gelegitimeerd kan optreden voor de VOP Kavels gericht op beleving en bezoekerseconomie. De coördinatie per regio wordt door de regio zelf opgepakt en gefaciliteerd en is derhalve niet opgenomen in de begroting. Deze organisatie wordt in fase 3 gefaciliteerd door NBTC/Merk Fryslân hoe de verbinding geborgen kan worden teneinde het stokje zelfstandig over te nemen. Dit geldt ook voor de bovenregionale onderdelen. Dit past in de impulsgedachte van het VOP én bij idee dat regio's zelf als 'productowner' sturen op vraagontwikkeling.

Tevens behoeft de gereedschapskist onderhoud en ondersteuning in het toepassen ervan. Er zullen in fase 3 hierover afspraken gemaakt moeten worden. Ook zullen er afspraken gemaakt worden over de uitvoering van de overkoepelende plan van aanpak en initiatieven en wie welke rol hierin iedereen heeft en welke kwantitatieve doelstellingen we eraan koppelen. Het vertrekpunt is dat eigenaarschap belegd is bij trekkers van de percelen. Dus bijvoorbeeld als er gekozen wordt voor een onderwijscampagne voor instroom dan biedt de merkguids en gereedschapskist de basiselementen daarvoor. De organisatie ligt in dit voorbeeld bij de vernieuwingsimpuls visserijonderwijs.

Afronding van fase 3 vormt een evaluatiemoment voor de rol en inbreng van NBTC/Merk Fryslân voor een uitvoeringsplan voor de periode 2026-2030. Mede te bepalen op basis van de gezette stappen tot dit moment en opgedane ervaringen.

3.2 Rolverdeling NBTC/Merk Fryslân

Het NBTC vervult de landelijke rol in relatie tot het overkoepelende verhaal en de bovenregionale perspectieven. Merk Fryslân heeft veel ervaring opgedaan met bestemmingsmanagement in het Waddengebied en verzorgt als koploper de regionale/lokale invulling van het VOP in de twee visregio's in Noord-Nederland. Samen waarborgen NBTC/Merk Fryslân de verbinding tussen de lagen en treden ze in het gehele proces op als ervaringspartner voor de regionale en lokale spelers.

Zeker in de opstartfase hanteren we 'practice what you preach'. NBTC en Merk Fryslân delen als graag hun voorbeelden en aanpak als inspiratie voor de andere regio's. In de werkgroep worden het overkoepelende verhaal, de overkoepelende marketingcommunicatie ontwikkeld en een advies voor het vervolg na fase 3 opgesteld voor het BPV.

3.3 Rolverdeling

- NBTC zal als nationale organisatie zorgdragen voor de overkoepelende coördinatie en (laten) produceren van regio overstijgende onderdelen (ontwikkelen overkoepelend verhaal, campagnes doelmarkten, verbinding met NL merk en zoals beschreven bestaande NBTC dienstverlening) en verbinding leggen met uitvoerende organisaties in de regio's die nog niet aangehaakt zijn.
- Merk Fryslân/Visit Wadden zal de regionale invulling van het VOP voor haar rekening nemen voor de regio's Noord / Kop van Noord-Holland. Door de ruime kennis en ervaring met regionaal bestemmingsmanagement kan Merk Fryslân een voortrekkersrol innemen richting andere regio's en op basis van intervisie de andere regio's inspireren om aan de slag te gaan met het project.
- Voor de regio's Urk, Hollandse Haringkust en Zuidwest Nederland worden regionale organisaties benoemd die vergelijkbaar met Merk Fryslân in Noord-Nederland de trekkersrol in de betreffende regio kunnen invullen.
- Elke regio is verantwoordelijk voor het betrekken en faciliteren van regionale en lokale partners.

NAGESTREERFDE DOELEN EN EFFECTEN

Dit plan draagt met krachtige profilering en communicatie bij aan de reputatie van Nederland als een sterke visserij regio met traditie en een vooruitziende blik met dito resultaat. Dus meer bewonerstrots, meer bezoekers passende bij de regio's en daardoor levert het plan een bijdrage aan behoud van lokale voorzieningen, meer instroom van studenten en werknemers die kiezen voor de vissector.

Daarnaast vindt het VOP Belevingsplan aansluiting bij de agenda's zoals:

- **NL:** Reputatieversterking NL onder andere via de New Dutch platform voor Nederlandse innovaties. The Netherlands branding.
- **Regionaal en lokaal:** Regionale agenda's voor versterking van bezoekerseconomie waarbij bezoek en toerisme bijdraagt aan maatschappelijk opgaves zoals versterking van gemeenschappen en brede welvaart.

VORMGEVING MAATREGEL

Bij het vormgeven van dit Plan van Aanpak zijn de volgende partijen betrokken geweest:

- De visserijregio's vertegenwoordigd in de werkgroep 'Beleving' (Hollandse Haringkust, Zuidwest Nederland, Kop van Noord-Holland).
- Ministerie LNV
- Merk Fryslân en NBTC als penvoerders en experts namens de werkgroep 'Beleving'.

PLANNING EN UITVOERBAARHEID

Stap	Periode	Resultaat
Vorbereiding start	Tot zomer 2024	<ul style="list-style-type: none"> - Nadere uitwerking plan van aanpak beleving - Overeenkomst met NBTC/Merk Fryslân - Formering en opstarten werkgroep(en) - Planning vervolgfase definitief
Fase 1. De centrale belofte en bijbehorend koepelverhaal formuleren in samenhang met alle lagen.	September – december 2024	Oplevering van een gids met de overkoepelende verhalen op elk niveau in samenhang met elkaar en met de BPV almanak. Met feiten en cijfers en voorbeelden.
Fase 2. Het ‘laden’ van het verhaal	Januari tot en met mei 2025	<p>PvA marketingcommunicatie per regio en bovenregionale onderdelen inclusief merk-gids voor vraagontwikkeling, reputatieversterking en verbinding met het overkoepelende verhaal.</p> <p>Bepalen, ontwikkelen en uitleveren van gereedschapskist, bijbehorende arrangementen en afspraken over bijbehorende dienstverlening.</p>
Fase 3. Het voorbereiden van ‘onderhouden’ en ‘activeren’ van het verhaal	Kwartaal 2/3 2025	<p>Uitwerking communicatieconcept en middelen (tekst/beeld/video e.d.).</p> <p>Afspraken over inhoudelijke en organisatorische wisselwerking tussen regio’s/gemeenten en de vissector en BPV en de (financiële) betekenis hiervan voor de periode 2026-2030.</p> <p>Advies over vervolg: onderhoud op en ondersteuning in toepassing van gereedschapskist inclusief begroting 2026-2030.</p> <p>Besluitvorming vervolgfase.</p>
Uitvoeringsplan voor de periode 2026-2030	2026-2030	Vastgesteld plan

FINANCIËLE CONSEQUENTIES (INDICATIEF)

Betreft tijdelijke financiering van het viscluster gericht op versterking van en bedding in het bredere kennis- en innovatie ecosysteem voor het groenblauwe domein.

PLAN VAN AANPAK 2024 T/M 2030 (6 JAREN) - AFGERONDE, INDICATIEVE BEDRAGEN

Uitvoeringslijn (bedragen in k€)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal
Fase 1 - De centrale belofte en bijbehorend koepelverhaal formuleren in samenhang met alle lagen.	60							60
Fase 2 - Het 'laden' van het verhaal		50						50
Fase 3 - Het voorbereiden van 'onderhouden' en 'activeren' van het verhaal		175						175
Uitvoeringsplan voor de periode 2026-2030			343	343	343	343	343	1715
Totaal	60	225	343	343	343	343	343	2000

DEKKING

Bijdrage (k€)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal
VOP (bijdrage LNV)	30	112,5	171,5	171,5	171,5	171,5	171,5	1000
BPV regio's	30	112,5	171,5	171,5	171,5	171,5	171,5	1000
Totaal	60	225	343	343	343	343	343	2000

VERANTWOORDING

COLOFON

Het Visserij Ontwikkel Plan is samengesteld door een BPV werkgroep onder leiding van de transitie manager Martin Scholten (Imagro). De BPV werkgroep bestaat uit de volgende leden:

- Jaap Broodman (provincie Zeeland), namens regio Zuidwest-Nederland
- Hielke Venema (gemeente Den Haag), namens regio Hollandse Haringkust
- Marjan Nicolay-Mosk (gemeente Texel), namens regio Kop van Noord-Holland
- Theo Soeten (Provinsje Fryslân), namens regio Noord-Nederland
- Petra ter Voert-Arxhoek (provincie Flevoland), namens regio Urk

Er heeft regelmatig bestuurlijke afstemming plaats gevonden met een BPV Stuurgroep VOP, onder leiding van BPV voorzitter Jo-Annes de Bat (gedeputeerde provincie Zeeland).

De BPV stuurgroep VOP bestaat voorts uit de leden:

- Henk van Putten namens regio (wethouder gemeente Goeree-Overflakkee), regio Zuidwest-Nederland
- Jacco Knape namens regio (wethouder gemeente Katwijk), regio Hollandse Haringkust
- Robert Leever namens regio (wethouder gemeente Hollands Kroon), regio Kop van Noord-Holland
- Arjen Nolles namens regio (wethouder gemeente Het Hogeland), regio Noord-Nederland
- Nathanaël Middelkoop namens regio (wethouder Urk, vice-voorzitter BPV), regio Urk

De BPV werkgroep heeft intensief contact gehad en afgestemd met het VOP team van LNV, bestaande uit:

- Fabian Wondergem
- Jeroen Loog
- Jeroen Franssen

Vormgeving en opmaak van het VOP is verzorgd door Imagro, Ottersum

PROCES OM TE KOMEN TOT HET VOP

Het VOP is ontwikkeld door BPV in nauwe afstemming met LNV, in een gezamenlijke zoektocht zoals voorzien in de kaderbrief van LNV aan BPV.

Een ambtelijke BPV werkgroep van regiocoördinatoren, onder leiding van een onafhankelijke transitie manager, is ingesteld om de VOP in overleg met betrokkenen te ontwikkelen. Deze werkgroep heeft geopereerd onder aansturing van een stuurgroep vanuit BPV, geleid door de voorzitter (zie colofon voor de personele samenstelling).

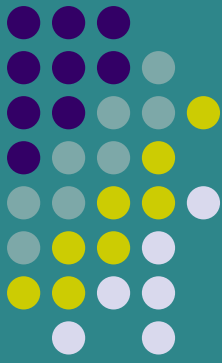
In elk van de vijf regio's is een regionaal bestuurlijk overleg georganiseerd, met van elke BPV gemeente een wethouder of burgemeester en van elke provincie een gedeputeerde. De vijf gekozen voorzitters van het regionaal bestuurlijk overleg vormen als BPV Stuurgroep VOP het nationaal overleg o.l.v. de voorzitter van BPV. De ambtelijke ondersteuning in de ontwikkeling van het Concept VOP is per regio gecoördineerd door een regio-coördinator. De 5 regiocoördinatoren werkten in de BPV werkgroep VOP samen met de onafhankelijke transitie manager aan de afstemming om te komen tot een integraal samenhangende VOP van nationale betekenis.

Met deze opzet is geborgd dat er een brede en gecommitteerde betrokkenheid is van alle BPV bestuurders bij de totstandkoming van het VOP. De hele exercitie om te komen tot het VOP heeft een sterke impuls gegeven aan het gezamenlijk gesprek over de ontwikkelingen op basis van een toekomstbeeld voor de visserij, vissector en visserijgemeenschappen binnen de regio's.

Gedurende de gehele looptijd van de ontwikkeling van de VOP is er geregeld, intensief en waardevol ambtelijk overleg en afstemming geweest tussen de BPV Werkgroep VOP en een team van LNV-ambtenaren betrokken bij de VOP.

Een eindversie van de VOP is bestuurlijk besproken en afgestemd in een bestuurlijk overleg tussen LNV en BPV.

BPV